

Západočeská univerzita v Plzni

Fakulta filozofická

Diplomová práce

**„Masaryk“ jako kulturní artefakt v argumentaci
prezidentských kandidátů**

Ondřej Vošahlík

Západočeská univerzita v Plzni

Fakulta filozofická

Katedra politologie a mezinárodních vztahů

Studijní program Politologie

Studijní obor Politologie

Diplomová práce

**„Masaryk“ jako kulturní artefakt v argumentaci
prezidentských kandidátů**

Ondřej Vošahlík

Vedoucí práce:

PhDr. Ondřej Stulík, Ph.D.

Katedra politologie a mezinárodních vztahů

Fakulta filozofická Západočeské univerzity v Plzni

Plzeň 2019

Prohlašuji, že jsem diplomovou práci zpracoval samostatně a použil jen uvedených pramenů a literatury.

Plzeň, duben 2019

Poděkování:

Rád bych na tomto místě poděkoval PhDr. Ondřeji Stulíkovi, Ph.D. za ochotu a podnětné připomínky při vypracování práce.

Obsah

1. Úvod	6
2. Vymezení pojmu politická kultura	10
2.1. Faktory působící na politickou kulturu	13
2.2. Přístupy ve zkoumání politické kultury.....	17
3. Česká politická kultura.....	20
3.1. Vývoj a kořeny české politické kultury	20
3.2. Česká politická kultura po roce 1989	23
4. Přímá volba prezidenta.....	25
4.1. Okolnosti vedoucí k zavedení přímé volby prezidenta	26
4.2. Legislativní vymezení přímé volby prezidenta	26
4.3. Prezidentští kandidáti a jejich volební kampaně	28
5. Tomáš Garrigue Masaryk v argumentaci prezidentských kandidátů	35
5.1. Kódování	36
5.2. Souhrnná analýza argumentů u jednotlivých kandidátů.....	62
5.3. Souhrnná analýza všech argumentů	66
5.4. Česká politická kultura a užívání symbolu Masaryk v argumentaci prezidentských kandidátů	69
6. Závěr:	72
7. Zdroje:	75
8. Resumé:	96
9. Příloha:	97

1. Úvod

První československý prezident T. G. Masaryk je výrazným symbolem české, resp. československé státnosti, na jejímž vzniku má neoddiskutovatelný podíl. Masaryk sám je úzce spjat především s institucí prezidenta, což je pozice, kterou celá léta zastával a na jejím začátku svým způsobem i definoval. T. G. Masaryk stál u zrodu prezidentského úřadu a zasadil se o specifické postavení prezidenta v československé ústavě. Toto postavení je znatelné dodnes, protože prezident České republiky má v rámci svých pravomocí silnější pozici, než je tomu zvykem v jiných parlamentních systémech. Osobnost Masaryka a jeho význam pro českou společnost je zároveň i jedním z důvodů, proč zůstal prezidentský úřad zachován i v době komunistického režimu, když v jiných komunistických státech byla tato instituce zrušena. T. G. Masaryk sám byl velkým myslitelem a své myšlenky se snažil vštípit i národu, v jehož čele stál celých 17 let.

Jméno prvního československého prezidenta je dodnes symbolem pro českou společnost a stalo se i součástí české politické kultury. Jaká ale vlastně je dnešní česká politická kultura a jakou roli v ní hraje jméno T. G. Masaryka, jehož jméno bývá zmiňováno například v rámci různých předvolebních kampaní? Je Masaryk v těchto kampaních brán za symbol demokracie a humanity nebo jako nástroj politiků pro nalákání voličů? Ponejvíce samozřejmě rezonuje jméno a odkaz prvního československého prezidenta v rámci prezidentských předvolebních kampaní. Držitelé prezidentského úřadu mohou být totiž chápáni jako jeho nástupci. Od roku 2013 je v České republice volen prezident v přímé volbě. Největším rozdílem v tomto případě je, že dnešní kandidáti na prezidentský úřad musí vést předvolební kampaně a snažit se zaujmout voliče. V rámci těchto kampaní se prezidentští kandidáti často nevyhnou ani srovnání se svými předchůdci, z nichž právě T. G. Masaryk je brán jako symbol této funkce v ČR. Tatíček Masaryk, jak je někdy první československý prezident lidově nazýván, zůstává velkou ikonou pro velkou část české společnosti, a tudíž by mohl být považován za určitý vzor výkonu prezidentské funkce.

Jak už jsem zmínil, T. G. Masaryk je jedním ze symbolů české politické kultury. Co ale znamená pojem politická kultura? Politická kultura je pojmem, jež

se stal v posledních letech poměrně populárním. Setkáváme se s ním především v médiích, která spojení politická kultura využívají obzvláště k hodnocení politické reality a vztahu občanů k politice, jejím institucím a aktérům. K politické kultuře země se ale nevyjadřují jen novináři, pojem často využívají i politici a samotní občané. Ve velké míře je pojem politická kultura lidmi chápána jen v omezeném významu. Většina lidí si totiž není vědoma toho, co všechno koncept politické kultury obsahuje a čím je utvářen. S politickou kulturou je pak zacházeno jako s abstraktním pojmem, jímž něco hodnotíme, ale ve skutečnosti nevíme, co je hodnoceno. Politickou kulturu národa nakonec hodnotíme dle určitých obecně přijímaných představ, jako je například to, že v demokracii by politické instituce měly mít důvěru občanů. V tomto vztahu mezi občany a politikou je nízká důvěra v politiku chápána jako známka nízké politické kultury. Existuje ale vůbec něco jako nízká nebo vysoká politická kultura? Problematické chápání konceptu politická kultura ale není problémem jen novinářů, politiků či laické veřejnosti. Ani odborníci se často neshodnou na tom, co přesně se míní pojmem politická kultura.

Z toho vyplývá, že může být jen velice obtížné stanovit si jasnou představu o tom, co si můžeme představit pod samotným pojmem česká politická kultura a jakým způsobem se v ní může promítat symbol prezidenta Masaryka. Na základě politické kultury se dá vysvětlit celá řada jevů, které souvisejí s veřejným životem a politikou. Může se jednat o podobu politického systému, chování občanů ve volbách nebo vztah k politickým aktérům a institucím. Česká politická kultura je nejčastěji zmiňována v souvislosti s negativními politickými událostmi, kdy občané vyjadřují svoji nespokojenost s politikou, hlavními politickými aktéry a institucemi. V České republice pak panuje všeobecné přesvědčení, že česká politická kultura ve srovnání se zeměmi západu je na velice nízké úrovni.

Hlavním cílem této práce je na základě obsahové analýzy kampaní prezidentských kandidátů zjistit, jakým způsobem byl využíván symbol T. G. Masaryka ve volebních kampaních na prezidenta republiky. Vedlejším cílem je prozkoumat, jaký význam hraje symbol „Masaryk“ v české politické kultuře.

Ověřovány budou následující teze:

Teze 1: Prezidentští kandidáti využívají jméno T. G. Masaryk jen ve spojení s jeho působením v prezidentském úřadě a neodkazují na Masarykovo filozofické myšlení. Poukazují tak především na význam T. G. M. jako státníka.

Potvrzení této teze by znamenalo, že prezidentští kandidáti viděli T. G. Masaryka především jako jakýsi ideál výkonu prezidentské funkce, z jehož příkladu mohli i „současní“ kandidáti na prezidenta čerpat možnou inspiraci. Masaryk by byl v tomto případě symbolem prezidentské funkce a jeho role v rámci české politické kultury by byla spojena především s tím, že nastavil jakousi laťku tomu, jakým způsobem by měla být vykonávána prezidentská funkce.

Teze 2: Symbol T. G. Masaryka byl uváděn prezidentskými kandidáty jen v pozitivním slova smyslu, jako jejich vzor. Vnímat by ho tak podle prezidentských kandidátů měli i občané státu.

Z potvrzení této teze by vyplývalo, že Masaryk je přijímán jako vzor výkonu prezidentské funkce, jehož významu se chtějí prezidentští kandidáti co nejvíce přiblížit. Znovu by byl tedy chápán Masaryk jako určitý ideál výkonu této funkce.

V případě potvrzení obou tezí by byl tedy Masaryk vnímán prezidentskými kandidáty především jako ideál toho, jak by v České republice měla být vykonávána funkce prezidenta.

Celá práce je rozdělena na dvě části – teoretickou a analytickou. První tři kapitoly zahrnují teoretickou část práce a z toho první dvě kapitoly vycházejí hlavně z literatury zabývající se politickou kulturou. Třetí kapitola je věnována samotným prezidentským volbám a kandidátům na prezidenta republiky.

Druhá část zahrnující čtvrtou kapitolu je analytická a vychází z dostupných dat ke kampaním prezidentských kandidátů, především internetových deníků,

televizních debat a oficiálních webových stránek jednotlivých prezidentských kandidátů.

V první kapitole je vymezen pojem a obsah politické kultury tak, jak je chápán politickou vědou. Na základě několika vybraných definic je prezentován pojem politické kultury a jeho obsah tím způsobem, jakým bude využíván v této práci. Determinace politické kultury bude vycházet prvotně z definice Gabriela Almonda a Sydneyho Verby. Pro současný výzkum je však tato definice nedostačující, a proto bude za pomoci dalších definic pojem politická kultura doplněn o další dimenze související s touto prací.

Druhá kapitola se věnuje samotné české politické kultuře. Nejdříve bude uveden vývoj politické kultury v České republice, respektive Československu. V návaznosti na to budou uvedeny hlavní aspekty české politické kultury po roce 1989.

Ve třetí kapitole budou krátce představeny okolnosti, jež vedly k zavedení přímé volby prezidenta. Spolu s tím bude představen i systém, kterým je prezident volen a jaké zákonné podmínky musí prezidentští kandidáti splnit, aby se mohli voleb účastnit. Opomenuty nebudou ani zákonem stanovené předpoklady pro vedení prezidentské kampaně, jichž se musí kandidáti držet. Následně zde uvedu krátké profily jednotlivých kandidátů na prezidenta spolu s jejich volebními programy a způsobem, jakým byly jejich volební kampaně vedeny.

Čtvrtá kapitola práce bude analytická. Zkoumána budou data získaná na základě vyhledávání jednak v databázi Anopressu, jenž se zabývá převážně monitoringem médií, tak i webových profilů prezidentských kandidátů. Klíčovými slovy pro vyhledávání budou Masaryk plus jméno daného prezidentského kandidáta. Samotná obsahová analýza bude založena na přístupu zakotvené teorie. Na základě tohoto přístupu se ve volebních kampaních prezidentských kandidátů pokusím odhalit to, v jakém smyslu bylo během volební kampaně nejčastěji zmiňováno jméno prvního československého prezidenta. Práce je časově zařazena do období volebních kampaní na prezidenta České republiky v letech 2017–2018.

Tématem politické kultury se od počátku jejího zkoumání věnuje celá řada monografií a odborných prací. Nejvýznamnější publikací, která je dodnes

nejčastěji citována ve spojení s konceptualizací a systematickým zkoumáním politické kultury je práce G. A. Almonda a S. Verby *The Civic Culture: Political Attitudes and Democracy in Five Nations*. V České republice se politické kultuře dlouhodobě věnuje M. Skovajsa. Ve své knize *Politická kultura: přístupy, kritiky, uplatnění ve zkoumání politiky* poskytuje ucelený přehled existujících konceptualizací politické kultury od počátků jejích výzkumů v polovině 20. století až do současnosti. Vedle M. Skovajsy se věnuje politické kultuře i E. Pecka se svými kolegy v odborné publikaci *Politická kultura v ČR*. Toto jsou hlavní monografie, z nichž bude čerpáno při konceptualizaci politické kultury a následném popsání české politické kultury. V práci bude využito samozřejmě i dalších monografií, sborníků nebo kapitol z odborných publikací, tyto tři jsou pro práci ale stěžejní. Při samotné analýze budou využita data sesbíraná z Anopressu, který je databází médií v České republice. Zdrojem pro analýzu tak budou česká média, v prvé řadě webové stránky jednotlivých deníků, tištěné noviny, rozhlas, televize nebo sociální sítě.

2. Vymezení pojmu politická kultura

Pojem politická kultura je velice různorodý a obsáhlý. Nachází se na pomezí několika sociálně vědních disciplín, můžeme se s ním setkat v pracích politologů, sociologů, ale i psychologů nebo jiných odborníků. Záběr pojmu je multidisciplinární a záleží na tom, z jakého úhlu pohledu na problematiku politické kultury nahlížíme. Zda jde o problematiku politologie, sociologie či jiné sociálně vědní disciplíny. Zároveň se o politické kultuře mluví i v nejrůznějších souvislostech a její obsah je z odborného hlediska značně různorodý. Na jedné straně se pojem používá pro vyjádření spokojenosti nebo nespokojenosti s různými náladami nebo postoji občanů. V jiných souvislostech se politická kultura využívá pro hodnocení. Politická kultura národa je nízká nebo naopak. Politickou kulturu tak lze spojit se subjektivními dojmy a hodnoceními, reakcemi na nějaké chování, politickou situaci, formou vnějšího projevu občana nebo skupiny či s veřejným míněním (Škaloud 2000: 29). Dle vybrané perspektivy pak odlišujeme i definice různých autorů, kteří se politické kultuře věnují.

Na začátek je dobré se zmínit o samotném slovu kultura. A jaký význam má pojem kultura v politologii. Kulturu můžeme vnímat v užším a širším smyslu slova. V širším smyslu slova je kultura „*specifický lidský způsob komunikace, realizace a rozvoje činností, objektivizovaný ve výsledcích fyzické a duševní práce... Kultura vystupuje v podobě výtvorů lidské práce (artefaktů), sociokulturních regulativů (norem, hodnot, kulturních vzorců), idejí (kognitivních systémů) a institucí organizujících lidské chování*“ (Matějů–Soukup 1996: 547 a 549). Politologie ovšem nepracuje s pojmem kultury v tomto širším smyslu, protože ne všechny oblasti spojené s kulturou ovlivňují politický systém a chování jednotlivců v něm. Politická věda proto pracuje s užším vymezením pojmu, podle kterého je kultura „*souhrn všech názorů, postojů a hodnot, se kterými se lze setkat v dané společnosti v danou dobu*“ (Berg-Schlosser – Stammen 2000: 181). V tomto pojetí kultura působí jak na jednání lidí v politickém systému, tak i na samotnou jeho strukturu a instituce. Pokud máme znalost o kultuře dané země, můžeme charakterizovat i specifika jejího politického systému, podobu formálních politických institucí, soubor norem a hodnot nebo efektivitu tamní byrokracie (Skovajsa 2006: 44–46).

Definice politické kultury je v současné době nepřehledné množství a často se liší nepatrně. Vybrat z nich jen jednu všemi uznávanou je ovšem nemožné. Například M. Skovajsa přirovnal zkoumání o politické kultuře k mlhovině, jejíž vnější hranice jsou rozmazané a závisí na úhlu pohledu, jaké konceptualizace do ní budou zahrnuty a které už nikoliv (Skovajsa 2006: 18). Skovajsa tímto způsobem poukazuje na nejasné hranice politické kultury a problematiku určení jejího obsahu. Sám nakonec nachází jádro obsahu společného všem definicím politické kultury – „*politická kultura ve smyslu subjektivní stránky politického chování*“ (Skovajsa 2006: 32). Podoba koncepce politické kultury tak často závisí na úhlu pohledu, který si při jejím zkoumání autor zvolí. Pro další práci je tedy důležité si politickou kulturu vymežit, nejen její pojem, ale samozřejmě i její možný obsah. K tomu bude využito již existujících definic a konceptualizací politické kultury.

Doposud nejznámější konceptualizaci pojmu politická kultura přinesl Gabriel Almond se svým kolegou Sydney Verbou v díle *The Civic Culture*.

Společně definovali politickou kulturu jako „*specifické rozložení vzorců orientací k politickým objektům u příslušníků daného národa*“ (Almond – Verba 1989: 13). Politická kultura je tak dle autorů tvořena orientací k politickému systému a vnímáním svého postavení v tomto systému. Pod orientací k systému si Almond a Verba představují zejména názory, pocity, postoje a hodnocení politického systému. Politickou kulturu vybrané společnosti pak můžeme charakterizovat na základě frekvence různých druhů kognitivních, emotivních a evaluačních orientací vůči politickému systému obecně, vůči politickým a administrativním procesům jako vstupům a výstupům politického systému a vůči sobě jako politickému aktérovi (Almond – Verba 1989: 13–14). Koncepte Almonda a Verby stojí v samém středu výzkumu politické kultury. Ostatní konceptualizace a definice se k ní snaží více či méně přiblížit nebo ji překonat (Skovajsa 2006: 18).

Definici, která přímo navazuje na koncepci Almonda a Verby, přinesl Lucian Pye. Ten se politickou kulturou zabýval v souvislosti s politickým vývojem některých zemí. Pye pojem chápe jako „*psychologickou a subjektivní dimenzi politiky*“ (Pye 1968: 218). Tvrdí, že v každé společnosti existuje specifická politická kultura, která dává význam, formu a předvídatelnost politickým procesům (Pye 1965: 7). Ve spojení s lidskými emocemi, racionalitou jedince a jeho etickými hodnotami vytváří politická kultura lidská očekávání ohledně politiky a vštěpuje občanům ideály ohledně toho, jak by měl vypadat veřejný život (Pye 1965: 9). Z výše uvedeného vyplývá jasný vztah mezi politikou a kulturou, protože určitý typ kultury předpokládá i specifický charakter politického systému. V obou uvedených definicích pak politická kultura odráží především její prvotní dimenzi, vztah mezi politiky a občany.

Dle Emanuela Pecky politická kultura „*představuje souhrn poznatků, hodnot, preferencí a symbolů, které vytvářejí dispozice pro politické jednání v konkrétních politických a sociálních vztazích*“ (Pecka 2010: 33). Ve vymezení Jana Škalouda politická kultura je „*kvalitou politického chování občanů a jejich politických představitelů a zástupců v řízení státních záležitostí, v překonání těžkostí konfliktních situací, v uspokojování zájmů a potřeb občanů, ve vytváření vzájemných vztahů mezi nimi, ve fungování politického systému návaznosti*

jednotlivých prvků tohoto systému“ (Škaloud 2000: 42). Politickým chováním je myšlena schopnost diskutovat s partnery i protivníky, a to i v případě, že nejsou schopni nebo ochotni se této diskuzi účastnit. Škaloud dále poukazuje, že politická kultura není něčím, co je trvale utvořené, ale je ji třeba neustále rozvíjet, podporovat, vychovávat a kultivovat. Liší se od sebe v různých zemích, skupinách obyvatel a liší se i mezi jednotlivci (Škaloud 2000: 42).

Politická kultura tedy tvoří jakýsi „*subjektivní vnitřek politiky*“ (Skovajsa 2006: 29). Nedá se pozorovat zvnějšku, jako třeba politické chování nebo politické instituce. Politická kultura nám však může pomoci tento politický vnějšek pochopit. Je tak jedním z možných úhlů pohledu, jímž můžeme nahlížet politickou realitu (Skovajsa 2006: 29–30). Výše uvedené definice nám pak poskytují vymezení i obsah politické kultury tak, jak je vnímán politickou vědou. Ve vztahu k této práci je ze zmíněných definic nejbližší pojetí E. Pecky, kdy politická kultura vyjadřuje soubor poznatků, hodnot, preferencí a symbolů, jež vytvářejí subjektivní postoj občana k politickému chování v určitých politických a sociálních vztazích a utváří i politické jednání samotných politických elit.

2.1. Faktory působící na politickou kulturu

Politická kultura národa, skupiny nebo jednotlivce není neměnná a ani stálá po delší časové období. Naopak se na základě nejrůznějších dlouhodobých či krátkodobých faktorů stále proměňuje. To ale neznamená, že je politická kultura nestabilní. Naopak, její stabilita spočívá v tom, že v podobných situacích se opakují podobné reakce (Prorok 2000: 119). Díky tomu, že na politickou kulturu dané země působí mnoho různých vlivů, je jen velmi obtížné ji vystihnout v dlouhodobém horizontu. Musíme vždy zhodnotit celou řadu faktorů, které v danou dobu politickou kulturu utvářejí.

Jaké faktory mají tedy vliv na onu stabilitu? Jedná se především o dlouhodobé faktory, jako jsou kulturní hodnoty a orientace národa, skupiny nebo jednotlivce. Ty přetrvávají ve společnosti bez ohledu na případné krátkodobé vlivy,

jako jsou aktuální ekonomická, sociální nebo politická situace (Pecka 2000: 7). Níže se podíváme na některé faktory, které politickou kulturu dané země ovlivňují.

Jedním z nejdůležitějších faktorů, které ovlivňují politickou kulturu, je historie. Minulost a historické zkušenosti národů považuje většina autorů za velmi významný faktor, jenž ovlivňuje politickou kulturu dané země. Historie hrála významnou roli již při výzkumu národního charakteru jednotlivých zemí, právě z tohoto výzkumu částečně vycházejí i některé teorie politické kultury. Důraz je kladen především na nejdůležitější historické události týkající se radikálních společenských, hospodářských a politických změn. V důsledku těchto změn národy získaly určité charakteristické rysy a vlastnosti. Z nich vyplývá například podoba politického jednání a smýšlení v dané zemi. Právě vzorce postojů, formované předešlou zkušeností, mají značný dopad na budoucí politické chování (Almond–Powell 1978: 25). Politickou kulturu tedy můžeme vnímat jako produkt historie národa, obsahuje vlivy z minulosti, které jsou přenášeny do současnosti a ovlivňují podobu politické kultury (Pye 1965: 8). Problémem může být to, nakolik přenášet historické tradice například v případě změny politického režimu. V takovém případě totiž některé pozůstatky historického vývoje mohou brzdit vývoj politické kultury daného národa (Pye 1965: 19–20). Typicky se tak děje v případě postkomunistických zemí střední a východní Evropy, kde vliv minulého režimu doposud přetrval a brzdí rozvoj demokratické politické kultury podobné té, jež existuje v západních demokratických zemích, které zkušenost s komunismem nemají. Případná razantní změna v historii národa nemusí být spjata jen s negativní konotací. Podle Almonda a Verby může symbolická sjednocující událost přispět k vytvoření emocionální vazby k politickému systému. V jejich případě se hovoří o mexické revoluci, která dle autorů vytvořila u Mexičanů smysl pro národní identitu a emocionální vazbu k politickému systému jako základu mexické politické kultury (Pecka 2000: 21). V případě České republiky můžeme za podobnou událost považovat vytvoření samostatného Československého státu v roce 1918. Jak uvádějí Almond a Verba, jestliže si má nový národ utvořit občanskou kulturu, potřebuje jak sjednocující symboly a citový systém, tak kognitivní schopnosti. Musí zde být symbolická událost nebo

charismatický vůdce nebo další prostředky, které vytvářejí vazbu a jednotu na symbolické úrovni (Almond–Verba 1989: 372). Jedním ze symbolů vytvářející vazbu na symbolické úrovni může být v případě České republiky právě T. G. Masaryk.

Dalším významným faktorem je náboženství. To mělo vliv na formování politické kultury především v minulosti. Dodnes se promítá především do hodnot a etiky společnosti. Náboženství v sobě totiž obsahuje specifické lidské hodnoty a morální zásady, jež jsou pro jeho stoupence závazné a těmi může být ovlivněno i jejich chování v politických otázkách. I náboženství se totiž zabývá problematikou politiky, a to především vztahem jednotlivce k politickému režimu nebo vztahem mezi světskou mocí a církví. V současné době náboženství svůj vliv na politiku už převážně ztratilo, dodnes ale přetrvávají vzorce chování, které mají v náboženství původ. Jednou z výjimek, kdy náboženství neztratilo svůj vliv na politiku, je islám, který dodnes ovlivňuje vztah jednotlivce k politice. (Prorok–Lisa 2003: 203). V České republice byla politická kultura v minulosti ovlivněna především tradicemi křesťansko-židovské kultury, která zde jistě zanechala určité morální hodnoty a standardy.

Krátkodobým faktorem ovlivňujícím politickou kulturu národa je aktuální ekonomická situace země. V případě, že je ekonomická situace v zemi ve špatném stavu, aktivizují se obvykle i části společnosti, které se běžně politického dění v zemi neúčastní. Ekonomická situace není faktorem trvalým a je potřeba si uvědomit, že poměrně často dochází k její změně. Ekonomické faktory se dají považovat za jedny z nejdůležitějších při zkoumání politické kultury. Můžeme jich při výzkumu politické kultury využít především k mapování proměnlivosti názorů a postojů společnosti k politickému systému, konkrétněji je můžeme využít například při sledování spokojenosti a nespokojenosti české společnosti s politickými aktéry. Trvalejším faktorem, souvisejícím s ekonomikou a ovlivňujícím politickou kulturu je, převládající ekonomická aktivita v dané zemi. Autoři Prorok a Lisa například hovoří o politické kultuře agrární a industriální. Pro agrární typ politické kultury je charakteristická orientace na kolektivismus, autoritarismus, nižší sociální mobilita či paternalismus. Industriální politická

kultura se naopak vyznačuje orientací na individualismus, demokratismus, vysokou sociální mobilitou a kultem spotřeby. Zároveň jsou tyto vlastnosti modifikovány konkrétní situací jednotlivých národů (Prorok–Lisa 2003: 203).

Podstatným faktorem ve formování a vývoji politické kultury je i sociální struktura a její proměny. Jednotlivé vrstvy společnosti mají rozdílné zájmy a potřeby. Postavení jednotlivce ve společnosti působí na jeho emoce, způsob myšlení, hodnoty a vztah k politice. Nižší vrstvy společnosti například vyžadují obvykle razantnější a ideologicky zaměřenou politiku. Zároveň jsou mnohdy politicky pasivnější než střední a vyšší vrstvy společnosti. Rozdíly v politickém chování nalezneme i například mezi muži a ženami. Ženy jsou většinou konzervativnější než muži a jsou i více pacifisticky zaměřené (Prorok–Lisa 2003: 203). Zároveň je třeba poznamenat, že tyto závěry obou autorů jsou poměrně problematické a je z nich cítit určité paušalizování některých skupin obyvatel, které nemusí vždy jednat tak, jak uvádějí Prorok a Lisa. Chování národa je určitou syntézou chování jednotlivých sociálních skupin sdílejících různorodé postoje, hodnoty a názory. Vliv jednotlivých sociálních skupin na politickou kulturu se nakonec odvíjí od toho, jakým způsobem se jejich chování promítne do politické aktivity a do jaké míry jsou schopny ovlivnit politické chování celého národa. Sociální struktura je tak, podobně jako ekonomická situace, dynamickým faktorem a odvíjí se do jisté míry v závislosti na aktuální situaci země (Prorok 2000: 118–119).

Posledním důležitým faktorem, který zde bude zmíněn, jsou geopolitické vlivy. Chování národů a jejich politická kultura jsou významně ovlivňována geografickou polohou země, rozlohou jejího území, počtem obyvatel i morfologií terénu. Jinak se při pokusu o své přežití chová malý národ a jinak velký národ. Postavení státu a jeho obyvatelstva se do velké míry odvíjí i od jeho polohy. Odlišným způsobem se vytváří kultura národa exponovaného na odlehlém místě než toho, který se nachází na strategicky důležitém území (Prorok – Lisa 2003: 202). V případě ČR sehrála poloha několikrát významnou roli. Za zmínku stojí například rok 1968 a obsazení Československa vojsky Varšavské smlouvy nebo Mnichovská dohoda v roce 1948.

2.2. Přístupy ve zkoumání politické kultury

Pro lepší orientaci ve výzkumu politické kultury je dobré zmínit i základní přístupy ke zkoumání konceptu. M. Skovajsa rozlišil čtyři základní přístupy k politické kultuře a jejímu výzkumu (Skovajsa 2006: 35–36):

- *Objektivistický makropřístup* se zaměřuje na vzájemné vazby mezi kulturou a politickou a sociální strukturou. Oborově spadá do kvantitativní empirické politické vědy a sociologie. Základní jednotkou analýzy jsou v tomto přístupu frekvence objektivizovaných postojů na úrovni kolektivu.

- *Objektivistický mikropřístup* je zaměřen na vztah mezi osobností a jednáním. Jednotkou kulturní analýzy jsou osobní rysy nebo postoje na úrovni jednotlivce. Oborově odpovídá sociální psychologii a psychologické antropologii.

- *Interpretativní mikropřístup* se snaží o proniknutí do kultury, která je chápána jako strukturovaný soubor sociálních významů. Základní kulturní jednotkou jsou sociálně sdílené významy. Spojen je hlavně se zkoumáním politické kultury v historii a s kvalitativními směry v politologii a sociologii.

- *Konfigurační přístup* tematizuje kulturu holisticky, to znamená, že odvozuje kulturní rysy od jejího zakotvení v celkovém životním způsobu společnosti. Děje se tak například na základě empirického pozorování a znalostí historického vývoje. Za základní kulturní jednotku jsou považovány kulturní konfigurace, které zahrnují subjektivní obsahy i jednání a sociální vztahy. Nalézt ho můžeme napříč společenskovědními obory.

Hlavním proudem ve výzkumu politické kultury byl především v minulosti objektivistický makropřístup. Hlavními představiteli přístupu jsou G. Almond, S. Verba, R. Inglehart či R. Putnam (Skovajsa 2006: 36). Konceptu politické kultury, která nejlépe reprezentuje objektivistický makropřístup vypracovali ve svém slavném díle *The Civic Culture* S. Verba a G. Almond. Zamýšleným cílem jejich knihy bylo přispět k empirické teorii demokracie a poznání podmínek stability demokratického režimu (Skovajsa 2006: 77).

Základní jednotkou politické kultury jsou hodnotící, kognitivní a afektivní orientace. Kognitivní orientace jsou orientovány na znalost politického systému, jeho rolí a držitelů těchto rolí, vstupů a výstupů. Afektivní orientace souvisí s názory na politický systém, jeho role, personál a výkon. Hodnotící orientace se rovnají hodnotovým soudům o systému (Almond–Verba 1989: 14).

Zmíněné orientace jsou autory vztahovány k tzv. politickým objektům. Almond s Verbou rozlišují celkem čtyři typy politických objektů, systém jako celek, vstupové objekty (input), výstupové objekty (output) a „já“ jako politický objekt. Politické objekty na úrovni input/output lze typově rozdělit na specifické role nebo struktury (např. legislativní a exekutivní orgány), držitele jednotlivých úřadů (např. konkrétní člen vlády) a vládní politiky a jejich rozhodování (např. vzdělávací politika) (Almond–Verba 1989: 14–15).

Rozlišení různých kategorií objektů politických orientací, především na úrovni input a output, je základem typologie politických kultur. Almond a Verba tuto typologii vytvářejí jakožto nástroj analýzy politických kultur, jenž hraje stěžejní roli v jejich uvažování o vztahu mezi politickou kulturou a demokracií. Zásadním kritériem klasifikace obou autorů je existence nebo neexistence politických orientací k politickým objektům (Skovajsa 2006: 80).

Prvním typem politické kultury je politická kultura parochiální. Ta je typická například pro kmenová společenství, kde neexistují specializované politické role. Jedinec zde postrádá jasné vědomí o politickém systému a jeho složkách. Absentují zde tedy jasné orientace k politickým objektům obecně. To může být způsobeno buď tím, že společnost je na nízkém stupni sociálně-politického vývoje a vlastní politický systém se zde v důsledku nízké vnitřní diferenciací neutvořil, nebo zaměřením jedince převážně na lokální nepolitické struktury v jeho bezprostředním okolí (Almond – Verba 1989: 16–17).

Poddanská politická kultura se orientuje na politický systém jako celek a na jeho výstupovou část. Jedinec si je vědom specializované vládní autority, má silné afektivní, kognitivní i hodnotící vazby k systému a spolu s tím i vyvinutou schopnost přijímat podněty vycházející z politických institucí. Chybí mu ovšem orientace na vstupové politické objekty, což znamená neschopnost na fungování

politického systému působit. Absentuje i orientace k vlastnímu já, jakožto subjektu politického jednání. Typickým prostředím pro výskyt poddanské politické kultury je absolutistický stát, kde obyvatelstvo je v pasivním a závislém postavení (Almond – Verba 1989: 17–18).

Třetím typem politické kultury dle Almonda a Verby je participační politická kultura. Zde jsou plně rozvinuty orientace ke všem typům politických objektů. Jedinci jsou otevřeně orientováni nejen k politickému systému jako celku a jeho výstupu, ale i k vstupové složce, která jim umožňuje účastnit se procesu utváření politických požadavků. Člověk si je zde vědom pojetí svého já jako politického aktéra. Tento typ politické kultury tak odpovídá jednomu ze specifík demokracie, participaci občana (Almond – Verba 1989: 18).

Zmíněné typy politických kultur jsou typy ideálními. Verba a Almond proto tvrdí, že reálně existující politické kultury jsou směsicí různých vzorců politických orientací. Četnost výskytu různých typů politických orientací ve společnosti je pak podmíněna nahodilostí jejich kulturního vývoje a v konkrétních případech se liší. Almond a Verba je označují pojmem systémově smíšené politické kultury. Politickou kulturu, která se vyznačuje vyváženou přítomností všech tří výše zmíněných typů, nazývají občanskou kulturou (Skovajsa 2006: 82–83). Ta kombinuje představu aktivního demokratického občana, jenž je racionální v přístupu k politice a není veden emocemi s přítomností parochiálních a poddanských orientací. Tradiční postoje¹ ve spojení s participační politickou kulturou vedou, dle Almonda a Verby, k vyvážené politické kultuře, v níž politická aktivita existuje, je ale vyvážena pasivitou (Almond–Verba 1989: 30).

Teorie politické kultury předestřená zmiňovanými autory je dnes široce přijímaná, i když ne bez výhrad. Jedním z podstatných nedostatků je to, že nebere do úvahy některé jevy moderního života, jako je odcizenost, resp. znechucení, únava a rozčarování z politiky. To znamená dimenzi alienace. Z toho důvodu byla trojice politických kultur Almonda a Verby rozšířena I. K. Feierabendem ještě o alienační politickou kulturu. S tímto typem politické kultury se můžeme setkat

¹ Tradičními postoji je zde myšlena přítomnost prvků parochiálních i poddanských orientací.

u těch členů společnosti, kteří zavrhnou politický systém nebo alespoň některou jeho část. Tito občané jsou cyničtí, zklamaní, politikou unavení a přetrvávají u nich negativní pocity z politických praktik. Aby mohl být člověk takto apatický, musí nejdříve načerpat politické znalosti a poznat to, čím je znechucen. Tímto způsobem se odlišuje alienační jedinec od toho parochiálního (Klicperová-Baker – Feierabend 2007: 21).

3. Česká politická kultura

I přes všeobecné mínění, že česká politická kultura je na velice nízké úrovni, bylo doposud pojmu politická kultura věnováno v českých společenských vědách málo pozornosti. Poprvé se politická kultura dostává do popředí po vzniku Československa, kdy na existenci a význam politické kultury v naší zemi upozorňoval například T. G. Masaryk nebo E. Beneš (Pecka 2000: 7–8).

3.1. Vývoj a kořeny české politické kultury

Jak už bylo zmíněno, jedním z dominantních faktorů, formujících dnešní politickou kulturu, je historická zkušenost. Nejen přímá dějinná zkušenost většiny dosud žijící populace, ale i způsob, jakým jsou vnímány starší české dějiny spoluurčuje postoje lidí. F. Mayer hovoří o tom, že „*interpretace dějin skupiny je obvykle v každé společnosti základní složkou národní identity. Jde o historii nanejvýš selektivní, která si z minulosti vybírá pouze období nebo osobnosti umožňující projekci určitých hodnot, vypracování určitého příběhu o, původu, příběhu o, legitimaci státu nebo národa*“ (Mayer 2009: 32).

Pokud tedy chceme najít hlavní rysy české politické kultury, musíme se podívat i do historie, neboť její kořeny sahají až do přelomu 18. a 19. století. V této době hrálo klíčovou roli to, že národně-politická identita české společnosti se utvářela v prostředí Rakouska, kde výsadní postavení mělo německy hovořící obyvatelstvo (Müller 2012: 217). Konfrontace českého národa s nepoměrně větším soupeřem, německým národním prostředím, vyvolala v českém národě pocit, že

nemůže být aktivním hybatelem dějinných změn. Naopak je nucen pasivně přijímat jejich výsledky, vnučené silnějším politickým aktérem. To vedlo k většímu soustředění českých obyvatel na privátní sféru a nezájmu o oblast veřejnou. Z této skutečnosti pramení jeden z klíčových rysů české politické kultury – pragmatismus. Tento pocit byl v českém národě dále prohlubován historickými změnami, při nichž hlavní roli hráli externí aktéři. Konfrontace české politické kultury s německým prostředím zároveň napomohla k vzniku mýtu o české národní výjimečnosti. Češi měli být nositelem kvalitativně vyšší politické kultury než jiné národy. S tímto pocitem souvisí například opakující se motiv „střední“ cesty nebo diskuze o smyslu českých dějin (Cabada 2011: 207–209). Během 19. století začala vznikat v „Čechách“ rozsáhlá spolková činnost, která se stala předobrazem dnešní občanské společnosti². Vznikající občanská společnost v té době nereprezentovala zájmy občanů proti státu, ale byla náhradou za vlastní absentující národní stát (Müller 2003: 186). Politické zájmy a politické strany, jež je hájily, byly v té době většinou v rukou českých politických elit a běžní občané zůstávali mimo politiku (Čapka 2003: 106). Už od počátku vzniku moderní české politické kultury tak docházelo k její velké personalizaci a veřejnost hrála spíše pasivní roli.

Velice významným obdobím pro rozvoj české politické kultury byla první republika. Zde se česká politická kultura utvářela v podmínkách samostatného československého „národního“ státu. Důležitá je zde především snaha politických elit o vytvoření liberální demokracie a parlamentarismu na demokratické politické kultuře. Moderní demokratické principy byly do praxe uvedeny především T. G. Masarykem, který přesvědčivě spojil odkaz českých dějin s demokracií a inspiroval tím celý národ (Klicperová-Baker – Feierabend 2007: 12–13). Pokud bychom srovnali českou politickou kulturu v roce 1938 s politickými kulturami podobných státních celků ležících mezi Ruskem a Německem, mohli bychom

² V práci vycházím z definice občanské společnosti politologa Gorgona Whitea – Občanská společnost je oblastí nacházející se mezi státem a rodinou, obsahuje organizované skupiny či sdružení, jež jsou oddělené od státu, těší se jisté míře autonomie ve vztahu k státu a jsou vytvořeny dobrovolně členy společnosti za účelem ochraňovat nebo rozšiřovat svoje zájmy, hodnoty nebo identity (White 2004: 10).

vidět, že se česká politická kultura jevila jednou z „nejkvalitnějších“ z pohledu politické demokracie a rozvoje občanské společnosti. Jednalo se o politickou kulturu, která by se sociology dala definovat jako moderní politická kultura industrializované a urbanizované národní společnosti (Cabada 2011: 216). V typologii Almonda a Verby by politická kultura první republiky spadala do kultury občanské. V období první republiky pokračovala silná personalizace „české“ politiky a politická aktivita společnosti byla jen slabá. Nejlépe to můžeme ukázat na existenci tzv. Pětky³. V jejím rámci byly dopředu projednávány zákony, které pak následně Československý parlament „jen“ schvaloval. Parlament se tak stal druhořadou institucí (Cabada 2011b: 28). Většina politické moci se hromadila u předsedů pěti hlavních politických stran, respektive u prezidenta T. G. Masaryka a jeho skupiny Hrad⁴.

Období první republiky končí Mnichovskou dohodou a je vystřídáno obdobím druhé republiky, v jejímž rámci se demokracie transformuje na autokracii. Tato proměna je záhy ukončena vznikem Protektorátu Čechy a Morava. Po převratu v únoru 1948 jsou demokratické kořeny české politické kultury potlačeny.

Komunistický režim přinesl do české politické kultury několik charakteristických rysů. První z nich vyplývá z kolonizace občanské společnosti. Státní moc se stala monopolem jedné strany. V poválečném Československu vznikl systém Národní fronty, která organizačně zastřešovala desetitisíce sdružení. Skoro každý občan byl někde organizován. To bylo způsobeno tím, že veškerá zájmová sdružení byla podřízena masovým politickým organizacím, které ovládala KSČ (Müller 2003: 191–193). Mimo systém Národní fronty byla jakákoliv na státu nezávislá spolková činnost a organizovanost zakázána, všechny

³ Pětka byla tvořena vůdci pěti nejsilnějších státotvorných stran: Československé strany národně socialistické (J. Stříbrný), Československé sociální demokracie (R. Bechyně), Československé strany lidové (J. Šrámek), Agrární strany (A. Švehla) a Československá národní demokracie (A. Rašín) (Klimek 2017: 151).

⁴ Termínem Hrad byla označována mocenská skupina kolem prezidenta Masaryka a E. Beneše. Termín Hrad se začal používat ve 20. letech nepřáteli skupiny v narážce na negativně pojímané postavení císaře a jeho nejbližších spolupracovníků (Klimek 2017: 162–163).

„legální“ občanské aktivity byly pod dohledem státu (Cabada 2011: 220). Výsledkem toho byla ztráta důvěry v občanskou společnost, což má negativní dopad na její podobu a rozvoj dodnes (Müller 2003:196). Dalším rysem, který přinesl do české politické kultury komunistický režim, je znehodnocení veřejné sféry a velebení sféry soukromé. Velká část obyvatelstva se obracela do sféry soukromí, jako do sféry kultivace a ochrany národních a náboženských tradic a symbolů. Reálný život ovšem vyžadoval zároveň to, aby většina společnosti do veřejné sféry vstupovala např. z profesních důvodů. Lidé tak byli nuceni příležitostně hrát požadované role před návratem do svého soukromí. S tímto rysem souvisí i poslední znak české politické kultury, jenž se vyvinul v době komunismu a který zde zmíním. Tím rysem je, že jakákoliv spolupráce se státními institucemi, aktéry či stranou samotnou byla považována ze strany společnosti za nemorální a stigmatizující (Müller 2003: 193). Znakem, který byl během komunistického období nejvíce posílen, bylo vnímání vztahu „my“ a „oni“. „My“ označuje obyčejné občany bez jakýchkoliv politických a občanských práv a „oni“ úzkou skupinu politiků, kteří rozhodují ovšem bez toho, aby toto rozhodování většina společnosti mohla ovlivnit (Cabada 2011: 221).

Komunistické období zároveň upevnilo i do té doby v české politické kultuře silnou personalizaci. Režim byl spojován převážně s prezidenty (např. Gottwald, Husák) a generálními tajemníky (Dubček). Tyto charakteristické znaky české politické kultury se promítly i do její podoby po roce 1989.

3.2. Česká politická kultura po roce 1989

Proměna občanské společnosti, sociálních a kulturních předpokladů, resp. politických hodnot je podle sociologa R. Dahrendorfa procesem, jenž bude trvat nejméně 60 let. To je období, kdy by mělo dojít ke kompletní obměně generací, které mají s nedemokratickým režimem osobní zkušenost (Dahrendorf 1991: 97–98).

Česká politická kultura se vyvíjí ze dvou základních historických tradic, tradice demokratické první republiky a tradice komunistického režimu. Ukazuje

se, že výše zmiňované znaky české politické kultury ovlivňují i její podobu po roce 1989. Občanská společnost je nadále slabá. Ne, co do počtu spolků a organizací, ale ve schopnosti členů společnosti vstupovat do veřejného života a ovlivňovat i kontrolovat proces veřejného rozhodování. Největším problémem je v tomto případě „opovržení“ správními a politickými institucemi a jejich představiteli. K tomuto vnímání přispěl i vývoj po listopadu 1989, kdy pokud jde například o vnímání korupce, došlo ke zvýšení pocitu rezignovanosti a apatie u občanů ČR. Politická moc a její výkon tak není pod dostatečnou veřejnou kontrolou. Druhý problém, který s tím úzce souvisí, je nedůvěra v druhé občany a v instituce. V ČR a její politické kultuře převažuje vztah apriorní a nekritické nedůvěry ve stát, jeho instituce a představitele (Müller 2012: 229–232).

Problematická existence občanské společnosti v ČR se odráží i na podobě většiny politických stran. Počet jejich členů je nízký a většina politických stran v ČR byla konstruována shora okolo nových politických elit. Můžeme sledovat vývoj k monopolizaci politického života z hlediska politických stran, který je podobný tomu, jaký existoval v době první republiky. Tato monopolizace přispívá i k velké personalizaci politiky, kdy politické strany jsou spojovány především s jejich lídry. Neochota participovat na činnosti odborů a politických stran, podtrhuje rozdělení české společnosti, podobně jako v období komunistického režimu na „my“ a „oni“. Společnost chápe politiku jako nečistou hru, s níž nechce mít nic společného. Nikdo nenaslouchá jejím potřebám. Zároveň si ale čeští občané přejí, aby za ně především politici vyřešili jejich problémy, což je pozůstatkem paternalismu pramenícího ze společenské nivelizace v období komunismu (Cabada 2011: 220–222). Z výše uvedených problémů vyplývá zároveň asi i největší deficit české demokracie, totiž nízká ochota k politické participaci, od níž se úzce odvíjí legitimita vládní moci. Nemluvě o tom, že právě participace společnosti na veřejném životě je základem demokratické politické kultury (občanské kultury).

Za zmínku stojí i další fenomén české politické kultury. A tím je podoba politických převratů v letech 1918, 1948, 1968 a 1989. Ty se obešly bez krveprolití a byly tzv. „sametové“. Jednalo se o otevřený konflikt s politickou mocí v podobě

generálních stávek, masových demonstrací nebo došlo k vzájemné dohodě zastoupených stran. Pragmatický český národ se snadno smíruje s jakoukoliv politickou elitou a dokáže snášet i její chyby. Tomu se však děje jen do chvíle, než dojde k překročení kritické meze nespokojenosti a obyvatelstvo přejde z fáze, kdy režim tolerovalo, do fáze naprostého odporu vyjádřeného např. v podobě masových demonstrací (Cabada 2011: 219; Prorok 2000: 120–121). Obecně známým nedostatkem české politické kultury je i obecná neúcta k dodržování Ústavy a zákonů, případně jejich účelový výklad, který je na míle vzdálený západnímu pojetí vlády práva (Cabada 2011: 223; viz. Janáková–Kopecký 2018, Pokorný 2019, ČT24 2012).

4. Přímá volba prezidenta

Zavedení přímé volby prezidenta představuje od roku 2012 jednu z největších ústavních změn od přijetí Ústavy české republiky. První úvahy o zavedení přímé volby prezidenta se objevily těsně po „sametové revoluci“. Otázka přímé volby byla vždy aktualizována především v souvislosti s blížícími se prezidentskými volbami. Dělo se tak především účelově, na základě momentální situace jednotlivých politických stran, s ohledem na jejich konkrétní politické požadavky a ve vztahu k rozložení politických sil⁵. Dalším faktorem, ovlivňujícím téma zavedení institutu přímo voleného prezidenta, byla snaha politických stran získat na svou stranu voliče v předvolebním boji (Brunnerová–Charvát 2014: 13–14).

⁵ Příkladem může být ODS, která v 90. letech odmítala přímou volbu prezidenta, ale v roce 2002 obrátila a zavedení přímé volby prezidenta začala podporovat s přesvědčením, že to může zvednout šance na zvolení jejich prezidentského kandidáta V. Klause. Po jeho zvolení v roce 2003 v nepřímé volbě zájem ODS o zavedení institutu přímé volby prezidenta opadl (Brunnerová – Charvát 2014: 13).

4.1. Okolnosti vedoucí k zavedení přímé volby prezidenta

Velmi intenzivně se o změně volby prezidenta začalo mluvit v souvislosti s koncem druhého prezidentského mandátu Václava Havla. Mandát měl V. Havlovi vypršet na začátku roku 2003 (Brunnerová–Charvát 2014: 15). Sám Havel se o možnosti přímé volby vyjádřil v MF Dnes následovně: „*Čím déle zastávám svou funkci, čím blíže je definitivní konec mého pobytu v ní a čím více hovorů na to téma vedu s různými zahraničními politiky, tím větším příznivcem přímé volby prezidenta se stávám.*“ (Havel 2002).

Samotné návrhy na zavedení změny ústavního zákona byly poslanci několikrát projednávány, například v letech 2002, 2003, 2007, 2008. Žádný ze zákonů nebyl ovšem přijat. Hlavním problémem nebyla myšlenka samotné přímé volby prezidenta, zde panovala převážně shoda. Hlavní překážkou byly rozdílné názory na to, jak má vypadat způsob volby prezidenta a rozsah jeho pravomocí. Mezi zastánci přímé volby naopak panoval názor, že tím bude posílena legitimita prezidenta (Charvát–Brunnerová–Petřík 2014: 54–67).

V roce 2010 podala další z návrhů ústavního zákona skupina poslanců ČSSD, jejich návrh byl však také zamítnut. V závěrečném stanovisku vlády, tvořené ODS, Věcmi veřejnými a TOP 09, bylo ovšem přislíbeno, že na základě programového prohlášení vlády předloží vládní poslanci návrh novely Ústavy České republiky, kde bude obsažena i přímá volba prezidenta. Vláda předložila novelu ústavního zákona 29. června 2011, Ústavní zákon č. 71/2012 Sb., nabytí platnosti 1. října 2012 (Brunnerová–Charvát 2014: 42–43).

4.2. Legislativní vymezení přímé volby prezidenta

Prezident ČR je volen tajným hlasováním v přímých volbách na základě všeobecného, rovného a přímého volebního práva. Právo volit má každý občan ČR, jenž dosáhl alespoň v poslední den voleb 18 let. Kandidáty na prezidenta může navrhnout nejméně 20 poslanců nebo 10 senátorů. Navrhnout prezidentského kandidáta má právo každý občan České republiky, dosáhl-li věku 18 let a jeho

návrh podpoří petice, podepsaná 50 000 podpisy občanů oprávněnými volit prezidenta republiky. Volbu prezidenta vyhlašuje předseda Senátu PČR, není-li funkce předsedy senátu obsazena, vyhlašuje volbu prezidenta předseda PS, nejpozději však 90 dnů před konáním volby. Volba se zároveň musí konat během posledních 60 dnů mandátu prezidenta úřadujícího, nejpozději 30 dní před jeho skončením. Pokud by úřadující prezident skončil ve své funkci z jakéhokoliv důvodu dříve, musí se volba nového prezidenta uskutečnit do 90 dnů. Vyhlášení volby se musí uskutečnit do 10 dní po uvolnění postu prezidenta a zároveň nejpozději 80 dnů před jejím konáním (Ústavní zákon č. 1/1993: čl. 56).

Prezident ČR je volen prostřednictvím dvoukolového absolutně většinového volebního systému. V prvním kole je prezidentem zvolen ten kandidát, který obdržel nadpoloviční většinu všech odevzdaných platných hlasů. Pokud žádný z kandidátů v prvním kole tuto nadpoloviční většinu hlasů neobdržel, postupují do druhého kola první dva kandidáti s největším počtem hlasů z kola prvního. V případě rovnosti hlasů, postupují do druhého kola všichni kandidáti s největším počtem hlasů. Druhé kolo se koná dva týdny po začátku kola prvního. V druhém kole vítězí kandidát s největším počtem všech odevzdaných platných hlasů. Pokud největší počet hlasů dostane více než jeden kandidát, prezident zvolen není a do deseti dnů musí být vyhlášena volba nová (Ústavní zákon č. 1/1993: čl. 56).

Další podrobnosti týkající se přímé volby prezidenta řeší zákon č. 275/2012 Sb. o volbě prezidenta republiky a o změně některých zákonů. Tento zákon se skládá ze čtrnácti částí, volbě prezidenta se věnuje část první, rozdělená do devíti hlav. Hlava I se věnuje obecným ustanovením, jako je místo a čas hlasování, kdo volbu vyhlašuje a podoba volebního obvodu. Hlava II se věnuje soustavě jednotlivých volebních orgánů, jejich funkcím a vztahům mezi orgány. Hlava III je věnována problematice nominace jednotlivých prezidentských kandidátů, náležitostem kandidátních listin a ukládá, jaké povinnosti musí registrovaní kandidáti splnit. Hlava IV se v první části věnuje voličským seznamům, druhá část charakterizuje volební kampaň na prezidenta, její financování a je zde řešena i problematika poskytování bezplatného volebního času na veřejnoprávních

médiích. Třetí část se zaměřuje na samotné hlasování. Hlava V je zaměřena na zjišťování výsledků volby prezidenta republiky. Zbylé tři hlavy zákona se věnují přestupkům a správním deliktům, jichž se mohou fyzické a právnické osoby při volbě prezidenta dopustit a úkonům potom následujícím (Zákony pro lidi.cz 2012).

Maximální částka, kterou mohou kandidáti na prezidenta vynaložit na svoji volební kampaň je stanovena na maximálně 40 milionů korun pro první kolo voleb a 10 milionů korun pro druhé kolo voleb. Finanční dohled na dodržování těchto limitů má Úřad pro dohled nad hospodařením politických stran a politických hnutí (Bureš 2017). Každý z kandidátů musí mít pro prezidentské volby zřízen transparentní účet, na který chodí peníze od sponzorů a podporovatelů. Z tohoto účtu jsou následně hrazeny výdaje za prezidentskou kampaň. Transparentní účty mají přispět k co největší průhlednosti volebních kampaní prezidentských kandidátů.

4.3. Prezidentští kandidáti a jejich volební kampaně

Jiří Drahoš

Jiří Drahoš byl nestranickým kandidátem usilujícím v roce 2018 o post prezidenta ČR. Kandidaturu mu zajistilo více než 140 000 podpisů od občanů. J. Drahoš se narodil v roce 1949 v Jablunkově, kde oficiálně ohlásil i svoji kandidaturu na prezidenta po sesbírání potřebného počtu podpisů. Jiří Drahoš vystudoval Vysokou školu chemicko-technologickou. Od roku 2009 do roku 2017 byl předsedou Akademie věd ČR. Nikdy nebyl členem žádné politické strany a ani nezastával žádnou politickou funkci (Drahoš 2019).

Jiří Drahoš se od oznámení kampaně věnoval především kontaktní kampani, kdy objížděl Českou republiku a osobně se potkával s občany. Tím chtěl lidem ukázat, že není jen nudným akademikem, jak byl vykreslován svými protivníky (Chytráček 2017). V kampani tým J. Drahoše využíval na billboardech a dalších vizuálních prostředcích například motto „*Na Hrad s čistým štítem*“. Toto heslo mělo dát najevo, že J. Drahoš za sebou nemá žádné negativní kauzy, jako někteří

jeho protivníci (Pokorný 2017). Kromě velkých ploch využíval tým J. Drahoše i dalších nástrojů, jako jsou plakáty, letáky a inzeráty v novinách. U stánků ve městech dobrovolníci rozdávali propagační materiály a seznamovali kolemjdoucí osoby o osobě kandidáta. Vedle tradičních komunikačních nástrojů využíval J. Drahoš pro komunikaci s voliči vlastní facebookový a twitterový účet. O tyto stránky se staral několikačlenný tým, jehož výsledky ovšem J. Drahoš osobně kontroloval (iRozhlas 2018). Drahošovi během jeho kampaně byla často vyčítána jeho nevýraznost, nekorektnost a nevyhraněnost. Protikandidáti na prezidenta republiky ho označovali za kandidáta a loutku politických stran (Chytráček 2017).

Miloš Zeman

Miloš Zeman ve druhé přímé volbě prezidenta ČR obhajoval svůj prezidentský mandát. Stejně jako u J. Drahoše byla jeho kandidatura opřena o dostatečný počet podpisů od občanů. Prezident Zeman má za sebou dlouhou politickou kariéru, která je spojena především se sociálně demokratickou stranou. Strana se od roku 1993, kdy dosáhla na přibližně 7 %, vypracovala pod vedením Miloše Zemana na jednu z hlavních politických sil v zemi, kdy ve volbách o 5 let později dosáhla na 32 % hlasů a Zeman se stal premiérem ČR. O post prezidenta ČR se ucházel M. Zeman už v roce 2003 v nepřímé volbě, nezískal ale dostatečný počet hlasů, když se podpory nedočkal ani od většiny poslanců ČSSD. V roce 2012 ohlásil svoji kandidaturu na prezidenta ČR znovu, tentokrát již v prvních prezidentských volbách, ve kterých zvítězil, a to ve druhém kole voleb nad K. Schwarzenbergem (iDnes 2018).

Zeman před prezidentskými volbami v roce 2018 prohlašoval, že nepovede volební kampaň a nezúčastní se předvolebních debat. Během předvolebního období se ale začaly objevovat billboardy, plakáty a letáky propagující jeho osobu. Miloš Zeman ale nadále odmítal, že by šlo o jeho kampaň a zmíněné komunikační nástroje měli s vědomím prezidenta distribuovat jeho příznivci ze Strany práv občanů a spolku Přátelé Miloše Zemana. Před druhým kolem prezidentské volby M. Zeman a jeho podporovatelé obrátili zcela, zahájili plnohodnotnou předvolební

kampaň a M. Zeman se zúčastnil i předvolebních televizních debat se svým protikandidátem J. Drahošem (Lidovky.cz 2017).

Michal Horáček

Michal Horáček kandidoval v roce 2018 na prezidentský úřad, jako nadstranický kandidát a snažil se získat dostatečný počet podpisů od občanů. Horáček, vystudovaný antropolog, nebyl nikdy členem žádné politické strany, ale s politikou už měl zkušenosti. V roce 1989 spoluzakládal občanskou iniciativu MOST, která zprostředkovávala jednání mezi komunistickou stranou a představiteli nezávislých sdružení.⁶ Stál u založení sázkové společnosti Fortuna, podíl v ní prodal v roce 2004. Akciová společnost Fortuna M. Horáčkovi přinesla značné finanční prostředky. Dnes se žíví hlavně jako spisovatel a producent (idnes.cz 2018b).

M. Horáček zprvu označoval svoji kampaň za revoluční z hlediska transparentnosti. Kromě zveřejnění své lékařské zprávy a hrazení si volební kampaně jen z vlastních zdrojů⁷ odmítal Horáček zprvu i podíl mediálních odborníků na jeho kampani nebo pořizování billboardů. Nemělo stát nic mezi ním a voličem. Postupně ale tuto strategii opustil a billboardy si zaplatil. Stejně tak si přizval do svého týmu i mediální experty, kteří mu začali pomáhat hlavně s komunikací na sociálních sítích a přizval ke spolupráci PR agenturu. (Chytráček 2017). I přesto M. Horáček během předvolební kampaně najel více než 84 000 km a navštívil přes 550 míst. Do jeho kampaně se zapojilo přes 3000 dobrovolníků, ať už se jednalo o sběr podpisů nebo rozdávání propagačních materiálů a seznamování lidí s osobností kandidáta (Horáček 2018).

⁶ V listopadu 1989 MOST dohodl společná jednání mezi předsedou vlády Ladislavem Adamcem a zástupci Občanského fóra v čele s V. Havlem (iDnes 2018b).

⁷ Snaha M. Horáčka dosáhnout maximální nezávislosti na politických a podnikatelských strukturách (Horáček 2018).

Mirek Topolánek

Mirek Topolánek ohlásil kandidaturu na prezidenta ČR těsně před posledním termínem na podání přihlášek. Listina nominující Topolánka na prezidenta ČR byla podepsána dostatečným počtem senátorů. Topolánek šel do voleb jako nestranický kandidát. Mirek Topolánek byl v letech 2002 až 2010 předsedou ODS a od roku 2007 byl dva roky předsedou vlády. Jeho vláda skončila předčasně, poté co jí byla vyslovena nedůvěra. Má tedy stejně jako M. Zeman bohaté zkušenosti z politiky. Po odchodu z ní přednášel na VŠE a zastával manažerské pozice. Členem ODS přestal být Topolánek v roce 2015 (iDnes 2018c).

Volebním heslem M. Topolánka bylo „*Za svobodu se musí bojovat*“ (Pokorný 2017). Voliče chtěl tento kandidát oslovovat přímo a setkávat se s nimi v krajích, podobně jako většina jeho protikandidátů. Vedle přímého oslovování občanů vsadil Topolánek i na osvědčené komunikační nástroje, jako jsou billboardy, plakáty a předvolební letáky. Zároveň Topolánek zdůraznil i důležitost sociálních sítí, na kterých se snažil být aktivní. Hlavním bodem jeho kampaně byla zahraniční politika, již chtěl prosazovat. Zájem měl o lepší spolupráci s EU, ale zároveň odmítal migrační kvóty a Euro. Česká republika podle něj nepotřebuje figurku, která bude „jen klást věnce“, ale silnou osobnost, přičemž zdůraznil své bohaté politické zkušenosti (Lidovky.cz 2017c). Topolánek se tak snažil profilovat jako velice silná a schopná osobnost.

Marek Hilšer

Marek Hilšer oznámil svoji kandidaturu na post hlavy státu v červenci 2016. Podmínky pro kandidaturu splnil Hilšer na základě dostatečného počtu podpisů od senátorů. Zprvu se sice pokoušel získat dostatečný počet podpisů od občanů, to se mu ale nepodařilo. Pedagog, lékař a aktivista Hilšer byl ze všech kandidátů suverénně nejmladší, v době kandidatury na prezidenta mu bylo 41 let. Nikdy nebyl členem žádné politické strany. Jako aktivista se podílel na pořádání řady demonstrací, například proti vládě Mirka Topolánka a její snaze zprivatizovat fakultní nemocnice nebo proti reformě vysokých škol. Sám se výrazně hlásí k odkazu Václava Havla (E15 2018).

Hilšer vedl svoji volební kampaň svépomocí. Komunikačním nástrojem, kterého využíval Hilšer nejvíc, byly sociální sítě, což bylo jistě způsobeno i omezenými financemi na kampaň. Hilšer nepřijímal dary na kampaň vyšší než 100 000 korun. Tím chtěl naznačit, že je maximálně nezávislým občanským kandidátem, který není závislý na darech bohatých sponzorů. Hilšer vynaložil na svoji kampaň přibližně 600 000 korun a každý získaný hlas ho v přepočtu vyšel na 1,3 koruny, což je nejméně ze všech ostatních kandidátů (Adámek 2017). Svoji kampaň a sběr podpisů měl postavenou v první řadě na dobrovolnících a na osobním kontaktu s voliči. Ti mohli bez nároku na honorář šířit propagační materiály anebo uspořádat debatu s Markem Hilšerem. Heslem kampaně bylo „*Srdce na Hrad*“ (Hilšer 2018).

Vratislav Kulháněk

Prezidentskou kandidaturu navrhla Vratislavu Kulhánkovi obnovená politická strana ODA. V. Kulháněk tedy, jako jediný ze zmíněných kandidátů, nekandidoval nezávisle. Kulháněk zahájil sběr podpisů a získal více než 35 000 podpisů od občanů, ale později svoji podpisovou kampaň zastavil. Následně jeho kandidaturu podpořilo 24 poslanců (Adámek 2017a). Kulháněk byl v minulosti předsedou představenstva společnosti Škoda auto nebo prezidentem Českého svazu ledního hokeje. Vratislav Kulháněk byl v letech 1968–1970 členem KSČ. Tuto epizodu prý absolvoval jako mladý naiva, kdy podobně jako další dva miliony jiných spoluobčanů uvěřil, že existuje možnost nějakým způsobem socialismus změnit. Po obsazení Československa sovětskou armádou byl ze strany vyloučen (iDnes 2018d).

Prezidentskou kampaň V. Kulhánka hradila ODA, za kterou oficiálně kandidoval. Ve své kampani se V. Kulháněk vymezoval jako pravicový kandidát s konzervativními názory, jenž chce vrátit důstojnost prezidentskému úřadu. Na rozdíl od většiny svých protikandidátů měl umírněný postoj vůči imigrantům, když uvedl, že pro Českou republiku by neměl být problém přijmout určitý počet migrantů. Kulháněk byl zároveň vytrvalým kritikem současného prezidenta

Miloše Zemana, který podle něj kazí zahraniční obraz České republiky a vzal prezidentskému úřadu jeho důstojnost (Info.cz 2017).

Jiří Hynek

Jiří Hynek je jedním ze spoluzakladatelů politické strany Realisté. Její kandidátku vedl v Ústeckém kraji do parlamentních voleb v roce 2017. Strana ve volbách neuspěla. Za tuto politickou stranu kandidoval i v prezidentských volbách, jako její oficiální kandidát, získal podporu 22 poslanců⁸. Byl prvním z prezidentských kandidátů, který oficiálně podal přihlášku na Ministerstvu vnitra. Hynek se pokoušel získat i potřebný počet podpisů, aby poukázal na to, že má i podporu občanů, ve sběru podpisů pokračoval i po podání své přihlášky, ale potřebného počtu občanů nedosáhl (Lidovky.cz 2017a). Hynek absolvoval Matematicko-fyzikální fakultu Univerzity Karlovy. Je členem Mensy. Od roku 2011 je prezidentem Asociace obranného a bezpečnostního průmyslu, jenž sdružuje zbrojařské firmy (iDnes 2018e).

Z Hynkovy prezentace během předvolební kampaně vyplývalo, že chce navazovat na myšlenky prvního přímo zvoleného prezidenta Miloše Zemana a hlásil se i k odkazu Václava Klause (Lidovky.cz 2017a). Ve své kampani sázel především na téma armády, bezpečnosti a chtěl usilovat o pozvednutí národní hrdosti. Kontroverzi mohl vzbudit svým výrokem, že chce aktivně plnit roli vrchního velitele ozbrojených sil, která doposud byla vnímána spíše symbolicky. Často kritizoval současnou EU a varoval před přijímáním nelegálních migrantů. Při své kampani využíval především PR své strany. Sponzoři kandidáta se rekrutovali z řad podporovatelů a členů Realistů (Transparentní volby 2018). Největší výdaje v kampani měl Hynek za výrobu propagačních materiálů a svoji webovou prezentaci například na Facebooku (UDHPSH 2018).

⁸ Později počet poslaneckých podpisů vzrostl na 29 (iDnes 2018e).

Pavel Fischer

Pavel Fischer ohlásil svoji kandidaturu na prezidenta České republiky v říjnu 2017. Kandidoval jako nezávislý kandidát díky zisku dostatečného počtu senátorských podpisů (Aktuálně.cz 2017). Pavel Fischer je odborníkem v oblasti domácí a zahraniční politiky, expertem na strategické a bezpečnostní otázky, diplomatem a manažerem. Byl blízkým spolupracovníkem Václava Havla ve funkci ředitele Politického odboru Kanceláře prezidenta ČR. Mezi lety 2003 a 2010 působil jako velvyslanec ve Francii a Monaku. Naposledy působil jako ředitel ústavu pro výzkum veřejného mínění STEM, z funkce odešel kvůli své kandidatuře na prezidenta. Je nositelem nejvyššího francouzského státního vyznamenání Řádu čestné legie (Fischer 2019).

Fischer oslovoval své potenciální voliče heslem „*Vím, jak na to*“. Kreativním šéfem kampaně Pavla Fischera byl Jakub Hussar, podle něhož měla být dynamická, nepřehlédnutelná, upřímná a hřejivá. V úvodu kampaně chtěl tým kolem P. Fischera zařadit do kampaně akčnější prvky, jako shazování letáků z vrtulníku nebo oslovit prezidenta Miloše Zemana s nabídkou na souboj. Nakonec ale Fischerovi spolupracovníci vsadili na tradiční nástroje, jako jsou propagační materiály a billboardy (Aktuálně.cz 2017). Fischer objížděl osobně i Českou republiku, ve spojitosti s tím se začalo hovořit o tzv. „tyrkysové revoluci“, protože příznivci prezidentského kandidáta nosili na setkání s ním na sobě tyrkysové barvy (Aktuálně.cz 2017a). Pavel Fischer byl hodně aktivní i na sociálních sítích Twitter a Facebook (Fischer 2019).

Petr Hannig

Posledním kandidátem na prezidenta v roce 2018 byl P. Hannig, skladatel, producent a hudební vydavatel. Je zakladatelem a předsedou politické strany Rozumní, za niž v prezidentské kampani kandidoval. Vedle vlastní strany Hanniga podpořila v kandidatuře i krajně pravicová strana Národní demokracie. Pro svoji kandidaturu na prezidenta ČR sehnal dostatečný počet podpisů od poslanců. Hannig se zpočátku pokoušel získat dostatečný počet podpisů od občanů, ale to se mu nepodařilo, a proto se obrátil na poslance. Kandidatura na prezidenta nebyla

první snahou kandidáta dostat se do politiky. Od roku 2002 se pravidelně pokoušel kandidovat za svoji politickou stranu Rozumní do poslanecké sněmovny a senátu, vždy neúspěšně (Lidovky.cz 2017b).

Petr Hannig byl ke své kandidatuře motivován především tím, že ostatní kandidáti byli opačné politické orientace než prezident Miloš Zeman, na jehož politiku chtěl Hannig navazovat. Vedle toho sázel na téma národní hrdosti a vlastenectví. Petr Hannig vedl jen skromnou předvolební kampaň, hlavní část financí z jeho kampaně měla jít na předvolební klip. Nejvíce spoléhal Hannig na setkání s voliči a předvolební debaty vysílané v televizi nebo na internetu (Česká televize 2017). Aktivní byl tento kandidát i na sociálních sítích Twitter a Facebook. Kde má ale jen omezený počet sledujících, na Twitteru 740 a na Facebooku 1609 (Facebook 2019; Twitter 2019).

5. Tomáš Garrigue Masaryk v argumentaci prezidentských kandidátů

Jak už jsem zmínil, jedním z pramenů novodobé české politické kultury je první republika. Právě z tohoto období česká společnost čerpá některé demokratické ideály, které jsou často spojovány s prvním československým prezidentem T. G. Masarykem. Jeho jméno je tak občas zmiňováno ve spojitosti s tím, jak funguje demokracie v České republice a co by si asi pomyslel „tatíček“ Masaryk. Jeho odkazu, jména a symbolu se dá využít i v předvolebních kampaních. Odkazují političtí kandidáti na Masaryka jako na etalon kultury prezidentské politiky nebo například na jeho humanistické ideály? Na to se pokusím odpovědět v analytické části, kde bude kvalitativně zhodnoceno, jakým způsobem je využíváno jméno T. G. Masaryka. V první řadě budou uvedena vyjádření jednotlivých kandidátů, která jsem vyhledával na základě dvou klíčových slov – Masaryk plus jméno daného prezidentského kandidáta. Argumenty, jež obsahují slovo Masaryk a jeho slovní tvary budou tedy základem

všech dat. Po uvedení všech jednotlivých kódů budou následně kvalitativně zhodnoceny jednotlivé argumenty a jejich význam.

5.1. Kódování

Po sesbírání potřebných dat z databáze Anopressu⁹ a sociálních sítí byly v prvním kroku přečteny veškeré citace prezidentských kandidátů, v nichž se objevuje jméno Masaryk, ve všech jeho pádech. V rámci čtení textu byla identifikována klíčová slova, na jejichž základě bylo možné roztrždit citace pod jednotlivé kódy. Tyto kódy byly nazvány VZOR, NÁZOR, ČIN a NEZAŘAZENÉ. Klíčová slova byla identifikována na základě jejich spojitosti s daným kódem. To znamená, že význam daného slova ve spojitosti s Masarykem značí jeho označení autorem promluvy za vzor či poukazuje na Masarykovi činy nebo názory. Ve třetím kroku byly citáty roztrženy na základě klíčových slov pod jednotlivé kódy¹⁰. V případě, že citát neobsahoval jedno z klíčových slov přímo, vyznění obsahu tohoto citátu se shodovalo s významem některého z klíčových slov dané kategorie. Jedná se tak o přiřazení na základě ekvivalence. Na základě tohoto postupu byly všechny citace rozřazeny do výše uvedených kategorií. Klíčová slova k jednotlivým kódům jsou uvedena i v úvodu dané kategorie. Pokud se obsah citace neshodoval ani s jedním z kódů na základě výše uvedeného, byl text zařazen do kategorie NEZAŘAZENÉ. Citace jednotlivých kandidátů jsou uvedeny v závěrečné příloze.

VZOR:

První kód, který zde zvolím bude nazýván VZOR. Pod tento kód budou spadat veškerá vyjádření, v rámci nichž kandidáti hovoří o T. G. Masarykovi ve

⁹ Jedná se především o rozhovory s prezidentskými kandidáty, reportáže z jejich veřejných vystoupení a debat s občany. V menší míře jsou zde i texty napsané samotnými kandidáty a uveřejněné v tisku.

¹⁰ Kódy jsou nazvány VZOR (klíčová slova: vážít si, inspirace, nejlepší, obdivovat, imponovat, vzor, oblíbený, sympatie, tatiček, významný), NÁZOR (názor, přesvědčení, ideály, myšlenka, vize), ČINY (činy, úsilí, jednat, chovat se, prosazovat, dělat, postavit se, hlásat).

smyslu vzoru. Ať už výkonu prezidentské funkce, osobního vzoru¹¹ nebo obecně vzoru společenského.

Klíčovými slovy¹² jsou v kategorii VZOR: vážit si¹³, inspirace, nejlepší, obdivovat, imponovat, vzor, oblíbený, sympatie, tatíček¹⁴, významný. Jednotlivá slova¹⁵ byla vybrána na základě jejich opakování v rámci přečtených citátů. Význam každého z těchto slov zároveň ve spojení s určitou osobou nejčastěji značí udržování „sympatií“ k Masarykově osobě a dá se z nich usuzovat, že daný kandidát chápe Masaryka za vzor, ať už osobní, společenský nebo prezidentský.

Jiří Drahoš:

Kandidát na prezidenta Jiří Drahoš se o prezidentu Masarykovi, jako vzoru zmínil v jedenácti případech. V prvním případě Drahošův komentář obsahuje jedno z klíčových slov vyhledávané v rámci kódu VZOR – vážit si. Jiří Drahoš v tomto vyjádření poukazuje na to, že si váží T. G. Masaryka za jeho osobní postoje a způsob vykonávání prezidentské funkce. Můžeme to chápat jako implicitní označení Masaryka za vzor, jak osobní, tak i za inspiraci pro výkon prezidentské funkce.

Kódové slovo vážit si je základem i předposledního komentáře, kde Drahoš uvádí i důvody, pro které si Masaryka váží a jaké jeho vlastnosti by nám měly být inspirací. To je náplní i Drahošova textu o T. G. Masarykovi, na nějž je odkazováno v rámci posledního komentáře.

¹¹ Pod osobním vzorem je chápána osobnost Masaryka jako státníka i myslitele. Předpokládám totiž, že prezidentští kandidáti tyto dvě role přímo neoddělovali.

¹² Vyhledávány byly u klíčových slov i jejich slovní a slovesné tvary.

¹³ Někoho, v tomto případě Masaryka, za něco. Chápáno ve své podstatě jako synonymum slova obdivovat.

¹⁴ Označení Masaryka tatíčkem je ve smyslu určitého ideálu výkonu prezidentské funkce.

¹⁵ V citaci se nejčastěji vyskytuje pouze jedno klíčové slovo, nezáleží tedy jestli je v citátu uvedeno více klíčových slov, ale mělo by tam být uvedeno alespoň jedno. Nebo by se význam citace měl explicitně shodovat s jedním z klíčových slov na základě ekvivalence, jak je uvedeno v odstavci věnujícím se kódování textu.

Právě slovo inspirace je dalším klíčovým slovem, které bylo vyhledáváno u kódu VZOR. Toto slovo uvedené v druhé citaci spojuje Drahoš s tím, že Masaryk je pro něj osobní inspirací. Jak vyplývá z argumentace, hlavním důvodem je, že Masaryk, stejně jako Drahoš, byl dlouholetým akademikem. Poukázání na to, že Drahoš přichází z akademického prostředí, z něhož vycházel i Masaryk je náplní i šestého argumentu, kde Drahoš uvádí, že je to jeden z důvodů, proč mu Masarykova osobnost imponuje, což je jedno z klíčových slov pro vyhledávání v tomto kódu.

Pokud se podíváme na argumenty, v nichž je zmíněno klíčové slovo vzor, nalezneme tyto komentáře dva. V prvním případě se jedná jen o obecné prohlášení, že Drahoš zmiňuje Masaryka za svůj vzor. V dalším případě o Masarykovi mluví v souvislosti s tím, jaké osobnosti jsou pro něj vzorem chování v instituci prezidenta. Jedná se o osmou citaci.

Drahoš hovoří o Masarykovi i ve smyslu sympatií k jeho osobě, sympatie je jedno z klíčových slov, které jsem vyhledával v kódu VZOR. V tomto případě své sympatie k Masarykovi rozvádí o zkušenosti s tím, jak byl s osobností Masaryka seznámen v době, kdy byl Masaryk během komunistického režimu nepohodlnou historickou osobností.

V sedmé citaci označuje Drahoš Masaryka za svoji oblíbenou osobnost. Více dané prohlášení nerozvádí. V deváté citaci, která zde ještě nebyla hodnocena, mluví Drahoš o Masarykovi v tom smyslu, že byl naším nejlepším prezidentem a dal by se tak chápat, jako vzor pro výkon prezidentské funkce. Jedná se sice o odpověď na jasně položenou otázku, ale Drahoš svoji odpověď prohlubuje a mluví i o tom, že Masaryk nebyl úplně dokonalý, zásluha na založení republiky se mu ale nedá upřít.

Pokud shrneme získané poznatky, můžeme říct, že Drahoš považuje Masaryka za nejlepšího prezidenta, kterého dosud naše republika měla a za svůj osobní vzor, který mu byl představen v mládí v rodinném kruhu, protože veřejně byl T. G. M. dehonestován. Svoji znalost o něm prohloubil z knih. Hlavními důvody, proč je Masaryk pro Drahoše vzorem, jsou Masarykovy osobní postoje a ideály, ať už jako prezidenta nebo člověka (myslitele). Připomíná přitom

i Masarykovy zásluhy na založení Československa. To ale nejsou všechny důvody, proč je Masaryk pro Drahoše inspirací. Významně vyzdvihuje i to, že oba mají za sebou akademickou kariéru, po níž v případě Masaryka následovala i významná politická kariéra ve funkci prezidenta, na což by Jiří Drahoš rád navázal.

Když se podíváme na všechny Drahošovy citace u kódu vzor, můžeme konstatovat, že v nich najdeme i dvě citace, které nám naznačují to, že je symbol Masaryka v české společnosti silně zakořeněn. Jedná se o argumenty, kde se uvádí, jak se Drahoš seznámil s osobností Masaryka. V období komunistického režimu, jak uvádí Drahoš, se o Masarykovi veřejně mluvilo v negativním smyslu a byl často dehonestován. V rodinném prostředí, nebo řekněme, v soukromém prostoru byl naopak Masaryk nadále brán jako významný symbol. Alespoň pokud bereme v potaz příklad Jiřího Drahoše a jeho rodinných příslušníků.

Mírek Topolánek:

V argumentech Mirka Topolánka bylo hned v několika komentářích nalezeno klíčové slovo tatíček. Ve všech případech, kdy Topolánek hovoří o Masarykovi jako tatíčkoví, jedná se o snahu poukázat na to, že Masaryk je pro společnost určitým nedostižným ideálem výkonu prezidentské funkce. Vypovídá o tom dle Topolánka již samotná nálepka tatíček, což vyplývá nejlépe z citace číslo dvě. Topolánek nevnímá nálepku tatíček pozitivně ani v jednom z daných případů, protože toto idealizování Masarykovy osobnosti klade velké nároky na budoucí prezidenty. Společnost svým způsobem očekává, že se daná osoba pokusí Masarykovskému ideálu přiblížit.

V dalších případech, kdy Topolánek nehovoří o Masarykovi jako o tatíčkoví, označuje Masaryka za svůj vzor implicitně, kdy obsah citací bychom mohli přirovnat ke klíčovému slovu imponovat. V citacích číslo šest a osm, Topolánek mluví o tom, co na Masarykovi obdivuje a co s ním má on, dle svého názoru, společného. I když srovnávat se s Masarykem dle argumentu číslo šest odmítá. Topolánkovi na Masarykovi v těchto dvou případech imponuje to, že měl své vlastní názory, které velmi pevně obhajoval vůči svým oponentům. Přestože často nesdílel shodné názory s lidmi okolo sebe, dokázal lidi ve společnosti spojovat,

namísto toho, aby je jejich rozdílné názory rozdělily. Tím může svým způsobem narážet na osobu prezidenta Miloše Zemana, o němž se uvádí, že společnost rozděluje¹⁶. Tyto argumenty nejsou zařazeny do kategorie NÁZOR, protože Topolánek zde implicitně poukazuje na Masaryka jako vzor osobnosti, která má vliv na sjednocující tendence ve společnosti. Další argument, který je třeba zmínit, obsahuje slovo nejlepší. Jedná se o odpověď na jasně danou otázku, kterou dále Topolánek rozvádí ve stejném smyslu výše zmíněných argumentací šest a osm. Poslední citací, je citace číslo 4, kde Topolánek tvrdí, že Masaryk je jeho nejoblíbenějším prezidentem bez toho, aby to dále rozváděl. K této citaci můžeme konstatovat to, že Topolánek označuje svým způsobem Masaryka za vzor výkonu prezidentské funkce. Samozřejmě za předpokladu, že Topolánek může čerpat inspiraci od Masaryka, což se potvrdilo v dalších citacích.

Pokud shrneme poznatky získané u Mirka Topolánka, můžeme říci, že Topolánek považuje Masaryka za nejlepšího prezidenta, jehož si ale společnost zidealizovala a jemuž se díky této idealizaci mohou další čeští prezidenti jen těžko vyrovnat. V tomto smyslu hovoří o zatížení prezidentského úřadu Masarykem, označovaného i nálepkou tatíček, podtrhující jeho nadstandardní vnímání ve společnosti. Proč tedy Topolánek hovoří o Masarykovi, jako o svém vzoru, když jeho symbol zároveň chápe poněkud kriticky. Ve dvou výše zmíněných komentářích je uváděno, že si Topolánek na Masarykovi nejvíce váží jeho ostrých názorů, které byl schopen obhajovat a jeho schopnosti pomocí některých svých názorů i národ spojovat. Právě pro tyto charakteristické vlastnosti je Masaryk pro Topolánka vzorem.

Z Topolánkových vyjádření může vyplývat, že dle jeho názoru je symbol Tomáše Garrigua Masaryka silně spojen s prezidentskou funkcí a tím, jak by měla být vykonávána. Z toho se dá usuzovat, že Masaryk, a to, jak je dnes vnímán, nastavuje určitou laťku jeho následovníkům ve funkci prezidenta. Právě tímto způsobem může být Masaryk velice silně zakořeněn v české politické kultuře. Představou toho, že je vzorem pro výkon prezidentské funkce v České republice.

¹⁶ Viz, Např. (Lidovky 2019).

Petr Hannig:

Citace ke kódu VZOR byly u Petra Hanniga přiřazovány převážně na základě obsahu jednotlivých textů, které se svým významem shodovaly s některými klíčovými slovy pro tento kód. První citace se dá významově přiřadit ke klíčovému slovu vážit si. T. G. Masaryk je představován svým způsobem jako prezident, který nastavil podobu českého, respektive československého prezidentství a je třeba si vážit jeho vzoru. Druhá citace byla přiřazena významově ke klíčovému slovu vzor. Tehdy Hannig doslova hovoří o tom, že chce být jako T. G. Masaryk. To znamená, že chce ve funkci prezidenta následovat svůj vzor T. G. M.. V tomto případě přesněji být vzorem v tom, pro jakou část lidí chce být Hannig prezidentem. Třetí citace obsahuje klíčová slova vzor a tatíček. Zde Hannig mluví o Masarykovi jako vzoru z toho hlediska, že Masaryk je pro něj inspirací, jak se má chovat osoba zastávající prezidentský úřad. Podobně Hannig argumentuje i v poslední citaci – Masaryk je dle něj vzorem, jak by měl prezident vystupovat. Tento citát byl tedy přiřazen do této kategorie proto, že se významově shoduje s klíčovým slovem vzor.

Shrnu-li argumentaci Tomáše Hanniga v rámci kódu VZOR, vyplývá z toho, že Masaryk je pro Hanniga vzorem hlavně kvůli svému vystupování v prezidentské funkci. Není to ale to jediné, kvůli čemu si Hannig Masaryka váží. Masarykovu osobu si spojuje i s tím, že Masaryk byl dle něj prezidentem určité části společnosti, pokud budeme brát doslovně jedno z Hannigových vyjádření. Hannig nakonec hovoří i o tradici T. G. Masaryka. Zde ale není jasné, zda odkazuje na možnou tradici v tom, jak by se prezident měl ve funkci chovat a pro jakou část obyvatelstva být prezidentem, nebo na nějakou jinou tradici, kterou ale již neupřesňuje.

Marek Hilšer:

U Marka Hilšera jsem našel několik citací, které obsahují výše zmíněná klíčová slova. V první citaci se jedná o slovo inspirovat. Zde hovoří Hilšer o své inspiraci Masarykem. Inspiruje ho především to, že Masaryk nebyl sveden mocí, to znamená nezneužíval svého postavení jako prezident, naslouchal svému

nejlepšimu svědomí a stavěl se proti lži a nespravedlnosti, čímž inspiroval celou tehdejší společnost. Dalším klíčovým slovem, které jsem u Masaryka našel, bylo slovo vzor. Masaryk je pro Hilšera dle druhé citace velkým lidským i politickým vzorem.

Poslední Hilšerova citace neobsahuje sice žádné klíčové slovo, ale z kontextu jasně vyplývá, že ho můžeme významově přiřadit ke klíčovému slovu vzor. Hilšer zde hovoří o tom, že jedním z důvodů, proč česká veřejnost má velice vysoké mínění o prezidentském úřadu je to, že po pádu monarchie tento post zastával T. G. Masaryk. Ten byl vzorem československé státnosti a garantem republiky proti monarchii, a proto se jeho následovníkům v této funkci občas promíjí některé ne úplně vhodné zásahy do politické scény. Například v případě M. Zemana v podstatě jmenování vlastní vlády a její ponechání ve funkci i po tom, co nezískala důvěru sněmovny.

Marek Hilšer chápe T. G. Masaryka v této kategorii za velký osobní i politický vzor především na základě ideálů, které měl Masaryk a s nimiž zastával prezidentskou funkci. Zároveň ale připomíná, že v České republice existuje vzor prezidentské funkce, kterým je Masaryk, ale to neznamená, že by se na prezidenta mělo dívat jinak než na ostatní politické instituce.

Jiří Hynek:

Jiří Hynek zmiňuje vyhledávané slovo vzor ve dvou citacích. V prvním případě označí Masaryka za vzor a uvede zde jeho oblíbený citát. V druhém případě zmiňuje Hynek Masaryka v tom smyslu, že byl vzorem pro společnost, která ho vnímala jako významný symbol. V rámci tohoto citátu odkazuje i na to, proč chápe Masaryka za vzor. Jedná se především o to, že obdivuje Masarykovu schopnost umět „manévrovat“ v politice. V posledním případě můžeme citát významově přiřadit znovu ke klíčovému slovu vzor, když Hynek hovoří o tom, že Masaryk je velkou osobností české historie. V tomto případě se jedná spíše o obecné prohlášení a nejsou zmíněny hlavní důvody, proč by tím vzorem měl být.

Pokud shrneme vyjádření Jiřího Hynka, můžeme říci, že T. G. Masaryka považuje za svůj vzor výkonu prezidentské funkce, což se pro Hynka odvíjí od

toho, jakým způsobem Masaryk prezidentství vykonával. Zároveň Jiří Hynek označuje Masaryka za významnou osobnost české historie, která by měla být nadále inspirací pro celý národ. V tomto případě ale není uvedeno to, jaké jsou hlavní důvody, proč by měl být Masaryk pro společnost inspirací.

Michal Horáček:

Michal Horáček hovoří o Masarykovi ve smyslu vzoru v pěti případech. V prvním případě odpovídá na otázku, kdo je jeho prezidentským vzorem. Kdy uvádí, že Masaryka obdivuje, protože byl prezidentem osvoboditelem, který nám bude věčnou inspirací. Horáček tak vyjadřuje svůj obdiv k Masarykovi a zároveň zmiňuje jeho význam pro společnost, pro níž by měly být jeho ideály vždy inspirující. Text byl přiřazen do této kategorie tedy na základě klíčového slova vzor. Na podobnou otázku odpovídá Horáček i v citaci číslo tři a čtyři obsahující klíčové slovo vzor. Zde odpovídá, že Masaryk je pro něj vzorem z hlediska ideálů a postojů, které zastával. Ve čtvrté citaci k tomu ještě dodává, že Masaryk je pro něj inspirací spíše osobní než politickou. Ve druhé citaci Horáček hovoří o tom, že by měl být český národ hrdý na silné osobnosti, jako byl T. G. Masaryk. To evokuje jeho pohled na Masaryka jako na určitý společenský vzor. Významově ho tedy můžeme přiřadit ke klíčovému slovu inspirace. V posledním případě Horáček spojuje slovo prezident s postavou Masaryka, který dle něj naplňoval prezidentský úřad morálkou a smyslem. Pokud vezmeme v potaz ostatní komentáře, můžeme si v tomto případě pod slovem smysl představit Masarykovi ideje a postoje, které zastával během působení v prezidentské funkci. Tento text byl přiřazen do této kategorie proto, že významově odpovídá klíčovému slovu imponovat.

Pokud shrneme Horáčkovy citace v rámci kategorie VZOR, můžeme říct, že Horáček považuje Masaryka za svůj osobní vzor. Hlavním důvodem, proč, Horáček považuje Masaryka za vzor a ideál výkonu prezidentské funkce, je již zmíněný Masarykův způsob výkonu prezidentské funkce, když dle Horáčka naplňoval daný úřad morálkou a smyslem, jak jsem zmínil výše. Toto jsou pro Horáčka zároveň hlavní důvody k tomu, proč by měl být český národ na Masaryka hrdý a měl by se jím nadále inspirovat.

Miloš Zeman:

Miloš Zeman se o T. G. Masarykovi vyslovoval nejčastěji, jako o svém nejoblíbenějším politikovi, kterého obdivuje. Klíčové slovo oblíbený je uvedeno ve dvou citacích, slovo obdivovat jedenkrát. V druhé citaci Zeman mluví o obdivu k T. G. Masarykovi a zmiňuje i důvody k tomu, proč ho obdivuje, jako byla jeho odvaha a činy, jimiž se zasadil o vznik Československa. Přičemž doplňuje, že jelikož přečetl o Masarykovi téměř všechno, může ho v podstatě označit za vzor z výše uvedených důvodů. V třetí citaci označuje Zeman T. G. Masaryka za svého oblíbeného politika. Dále to nijak nerozvádí. První citace, která zde ještě nebyla zmíněna, obsahuje klíčové slovo tatíček. Zde uvádí Masaryka jako osobnost, o jehož názorech a činech se ve školách málo učí. Tím implicitně poukazuje na to, že by nám mohl být Masaryk v mnohém ještě větším vzorem, a proto je třeba se o něm učit. V poslední argumentaci, uvedené na základě kontextu, který se významově shoduje s klíčovým slovem vzor, uvádí Zeman Masaryka, jako historickou osobnost, která by zastávala post prezidenta v jím vysněné vládě historických osobností. Dosazením Masaryka na prezidentský post mezi historickými osobnostmi můžeme předpokládat, že Zeman považuje Masaryka za vzor výkonu prezidentské funkce.

Pokud shrneme citace Miloše Zemana v kódu VZOR, můžeme konstatovat následující. Miloš Zeman považuje T. G. Masaryka za svého oblíbeného autora, kterého si váží především pro jeho odvahu a názory. Zároveň hovoří implicitně o tom, že by mohl být ještě větším vzorem pro společnost, kdyby se o něm lidé dozvěděli více už ve školách. Právě Zemanovo zaujetí Masarykem ho vedlo i k jmenování prvního Československého prezidenta mezi historickými osobnostmi, které by si představoval na jednotlivých postech ve své imaginární vládě.

Pavel Fischer:

Pavel Fischer mluví o Tomáši G. Masarykovi jako o velké politické osobnosti českých dějin, na něž by měla být společnost hrdá, protože se nezištně

snažil sloužit své zemi. Nepřímo tak hovoří o Masarykovi ve smyslu společenského vzoru, na nějž by lidé neměli zapomínat a obsahově se tento citát shoduje s významem klíčového slova vážít si.

Vratislav Kulháněk se během své předvolební kampaně nevyjádřil o T. G. Masarykovi jako o vzoru pro společnost nebo pro sebe samého.

NÁZOR:

Druhý kód je nazván NÁZOR. Pod tento kód budou spadat veškeré argumenty prezidentských kandidátů, v nichž odkazují na názory a ideály¹⁷ T. G. Masaryka. Klíčovými slovy v tomto případě budou slova názor, přesvědčení¹⁸, ideály, myšlenka a vize. Jednotlivá klíčová slova, která jsou určitým způsobem synonyma pro názory či myšlenky, se nejčastěji vyskytovala v rámci přečtených citací. Na základě významu klíčových slov a jejich spojení se jménem Masaryk byly pak tyto citace přiřazeny pod tento kód.

Jiří Drahoš

První citace Jiřího Drahoše obsahuje klíčové slovo názor, které odkazuje na to, že argumentace J. Drahoše je blízká té Masarykově. V tomto případě by se mělo jednat o jejich společný názor na to, zda prezident má spojovat nebo rozdělovat společnost. Druhá citace, která stejně jako ta první obsahuje klíčové slovo názor, je v podstatě jen rozšířením prvního argumentu, že se jedná o postoj, který měl Masaryk jako prezident. V dalším textu od Jiřího Drahoše nalezneme klíčové slovo přesvědčení. Jiří Drahoš hovoří o Masarykovi jako o člověku, který hlásal mír, ale nakonec i přes své pacifistické přesvědčení musel dospět k názoru, že bez armády zůstane nárok na samostatný stát málo povšimnut. Zde je Masarykův názor součástí širšího textu věnujícího se vzniku Československa a postavám a událostem, které se zapříčinily o jeho vznik. Ve třetím odkazu zmiňuje Drahoš citaci T. G. Masaryka, která by měla poukázat na jeho představu o tom, jak by měla

¹⁷ Ideálem jsou v tomto případě chápány myšlenky obsahově typické pro Masaryka.

¹⁸ Ve smyslu názoru či smýšlení.

vypadat Evropa. Tato citace sice neobsahuje žádné z klíčových slov, ale obsahově je velice blízká klíčovému slovu vize. Drahoš se tímto citátem snažil poukázat na Masarykův názor na sjednocenou Evropu, který má Drahoš společný s T. G. Masarykem. V rámci pátého citátu, jenž neobsahuje žádné z klíčových slov, ale obsahově se rovná klíčovému slovu ideály, Drahoš zmiňuje Masaryka v tom smyslu, že by se rád vrátil k Masarykovským ideálům, jež v dnešní společnosti postrádá. Šestý odkaz obsahuje klíčové slovo myšlenka. Jedná se o citaci Masarykových slov, kterou Jiří Drahoš použil ve svém novoročním projevu. Zde Masarykův citát, který nemá nic společného s jeho politickou funkcí apod., napomáhá k rozvíjení Drahošových vlastních představ a myšlenek na základě myšlenky T. G. M.. Citace se svým způsobem vymyká, protože většinou se citace dotýkají spíše myšlenek a ideálů Masaryka, které jsou spojeny s politickou funkcí namísto takovéto „obecné interpretace“. Poslední citace byla do této kategorie přiřazena na základě kontextu, který se významově shoduje s klíčovým slovem názor. Názorem Masaryka zde Drahoš odkazuje na potřebu bránit demokratické uspořádání v naší zemi.

Pokud shrneme citace z této kategorie, Jiří Drahoš si názory T. G. Masaryka vypomáhal nejčastěji během své argumentace ve smyslu toho, že by rád navázal na některé ideje prvního československého prezidenta. Jedná se především o jeho přesvědčení, že by prezident měl společnost sjednocovat a navrácení masarykovského ducha cti a slušnosti do české politiky. Jak vyplývá ze všech zde zmíněných citací, s výjimkou citace číslo šest, tyto ideály je třeba z pozice prezidenta ochraňovat a dále prohlubovat. Podobně jako to dělal, dle Drahoše, Masaryk.

Mirek Topolánek:

V první citaci nalezneme klíčové slovo názor, kterým odkazuje Mirek Topolánek na Masarykovo přesvědčení, že demokracie je diskuze, čímž nepřímo podtrhuje svůj vlastní názor, že dnes se diskuse, jak o ní hovořil Masaryk, z politiky dle Topolánka vytrácí. V druhé citaci nalezneme klíčové slovo ideály, kdy Topolánek poukazuje na to, že se od ideálů, které do české politiky přinesl

Masaryk, odkláníme. Přitom poukazuje na to, že sám se jako premiér o jejich udržování z funkce vysokého politického představitele zasazoval a činil by tak i ve funkci prezidenta. Třetí, čtvrtý a pátý text obsahují tvar slova ideály. Topolánek v nich odkazuje na Masarykovy ideje o podobě státu. To znamená, že citáty zmiňuje proto, že se ztotožňuje s představou T. G. Masaryka o podobě státu a ideálech, které ho mají naplňovat. V poslední citaci, obsahující též slovní tvar klíčového slova ideje, poukazuje Topolánek na to, že společnost je dnes rozštěpena a ani Hrad už není tím pojícím bodem společnosti, jak si přál Masaryk.

Topolánek poukázáním na Masarykovy názory a ideály upozorňuje, že dnes jsou tyto postoje poněkud opomíjeny. On sám by se ve funkci prezidenta chtěl pokusit o jejich návrat a tím naplňovat i Masarykovu představu o demokracii a státu. Jedná se tak o Topolánkovu snahu poukázat na to, jaké názory a postoje by se ve funkci prezidenta snažil hájit a udržovat, což by mělo napomoci i k větší soudržnosti společnosti, kterou dnes Topolánek postrádá.

Marek Hilšer:

Na základě klíčových slov jsem našel u Marka Hilšera několik citací spadajících do kategorie NÁZOR. V prvních dvou případech byly texty přiřazeny do této kategorie na základě klíčového slova ideály. Ideály spojuje Marek Hilšer s myšlením T. G. Masaryka. Ten zakládal dle Hilšera Československo na ideálech humanity a vzájemném respektu mezi lidmi. V druhém případě poukazuje na to, že Masaryk mluvil o potřebě států mít své vize a ideály. Na základě tohoto Masarykova názoru se Hilšer ptá, jaké vize a ideály by měla mít v budoucnu Česká republika. V posledním případě nebylo nalezeno žádné klíčové slovo, ale svým významem se daný citát nejvíce blíží klíčovému slovu přesvědčení. Zde Hilšer mluví o Masarykovi, jako o muži, který se snažil prosazovat myšlenky a názory, jež bychom mohli často označit za nedosažitelné. V dnešní době Hilšerovi podobný člověk ve vysoké ústavní funkci chybí. Čtvrtá Hilšerova citace neobsahuje žádné z klíčových slov, ale její kontext můžeme přiřadit ke klíčovému slovu názor. Citátem Masaryka zde Hilšer vysvětluje svoji politickou orientaci, která se na základě zmiňovaného citátu a argumentace s ním spojené, neomezuje

na rozdělování lidí na levicově nebo pravicově smýšlející. Hilšer dle svých slov sleduje to, co právě Masaryk vyjádřil svým citátem, a to je snaha posouvat společnost kupředu, bez ohledu na ideologii.

Z citací Marka Hilšera vyplývá, že by chtěl, aby budoucí prezident měl ideály a vize blíží se těm Masarykovým, ač ten sám byl idealista. Tyto ideály, jež má Hilšer na mysli, jsou spojeny s Masarykovými ideály humanismu a respektu mezi lidmi. To znamená, že Hilšer se svým způsobem za pomoci Masarykových názorů a ideálů snaží poukázat na to, jakým on by chtěl být prezidentem a co ho na Masarykovi svým způsobem inspirovalo.

Jiří Hynek:

V první citaci, která neobsahuje žádné z klíčových slov, ale svým kontextem se nejvíce blíží klíčovému slovu názor, Jiří Hynek hovoří o tom, co říkal T. G. Masaryk o vlastenectví, které je dnes, dle Hynka, vnímáno spíše negativně. Hynek se svojí citací Masaryka snaží poukázat na fakt, že nemusíme slova jako národ, nacionalismus nebo zmíněné vlastenectví chápat jen negativně a neznamená pro něj vymezování se vůči druhým. Znamenají spíše lásku k vlasti. Druhý odkaz byl identifikován na základě klíčového slova ideje. Hynek tento citát uveřejnil na svém facebookovém účtu. Bohužel nebyl tento citát uveden v žádné souvislosti s politickým děním a nelze tudíž říci, co je citátem myšleno. Jakákoliv souvislost mezi Hynkovou argumentací Masarykem a tímto citátem bude případně uvedena v celkovém shrnutí argumentací jednotlivých kandidátů, které budou uvedeny v závěru této analýzy.

Michal Horáček:

Michal Horáček ve své první citaci, obsahující klíčové slovo ideály, hovoří o tom, že Masaryk založil Československo na určitých vizích, které nám odkázal. Spojuje to přitom s možnou volbou komunistického poslance Zdeňka Ondráčka do funkce předsedy GIBS. Zdeněk Ondráček byl mezi policisty, kteří se v listopadu účastnili zásahu proti demonstrantům na Národní třídě. Proto Horáčkovi zvolení Ondráčka do této funkce přijde proti ideálům, které jsou spojeny s osobou

T. G. Masaryka. V tomto případě se jedná s největším předpokladem o ideály humanitní a demokratické.

Ve druhém a třetím odkazu na Masaryka nalezneme slovní tvar klíčového slova myšlenka. V obou případech Horáček zmiňuje Masarykův citát, kterým zdůrazňuje to, že by prezident měl bránit hodnoty, na nichž byla naše republika založena. Pokud shrneme argumentaci M. Horáčka v kategorii NÁZOR, můžeme říci, že odkazem na názory T. G. Masaryka se Horáček snažil poukázat na to, že ideje, které zčásti přinesl do české společnosti Masaryk, je třeba bránit. Za ukázkou obrany těchto ideálů pak můžeme brát Horáčkovu vymezení se vůči Zdeňku Ondráčkovi, které je zmíněno výše.

Miloš Zeman:

U Miloše Zemana v rámci kategorie NÁZOR byla nalezena na základě klíčových slov vize a ideály jedna citace. V ní Zeman hovoří o tom, že myšlenka sjednocené Evropy byla u Masaryka federalistická, což se shoduje s pohledem Miloše Zemana, který odmítá podobu Evropy jako unitárního státu. Miloš Zeman si tak názorem Tomáše G. Masaryka vypomáhá při obhajobě své vlastní představy o podobě Evropy neboli Evropské unie, která je shodná s představou T. G. M.. Zároveň se jedná i o odpověď na přímo položenou otázku, jež se ptá na postoj T. G. Masaryka k sjednocené Evropě, ve srovnání s dnešní podobou EU a představou Miloše Zemana.

Pavel Fischer:

V případě Pavla Fischera bylo nalezeno pouze jedno vyjádření spadající do kategorie NÁZOR. To obsahuje klíčové slovo ideály. Pavel Fischer na svém Twitteru, v rámci oslav 28. října, poukázal na ideály T. G. Masaryka, které je dle něj zapotřebí nadále hájit. Jeho poselství je tak odkazem na Masarykovy myšlenky.

Vratislav Kulhánek a Petr Hannig během své předvolební kampaně neargumentovali se jménem nebo myšlenkami T. G. Masaryka takovým způsobem, aby se na základě klíčových slov jejich vyjádření dala zařadit do této kategorie.

Pod kódem NÁZOR najdeme celkově menší počet vyjádření jednotlivých kandidátů, než je tomu v případě kódu VZOR. To znamená, že prezidentští kandidáti z těchto dvou kategorií raději poukazovali na Masaryka jako na osobní, politický a společenský vzor, než aby využívali jeho názorů, jenž mají s Masarykem společné. Zároveň ale neopomíjeli zmiňovat u této kategorie ideály T. G. M., které je třeba z funkce prezidenta připomínat a udržovat.

ČINY:

V rámci třetího kódu ČINY budou uvedena veškerá vyjádření prezidentských kandidátů, která odkazují na jednání T. G. Masaryka. To znamená, že kandidáti hovoří o tom, jak se zachoval T. G. Masaryk v určité situaci nebo jaké bylo jeho chování při výkonu prezidentské funkce. Řada činů by se dala částečně interpretovat i jako názory T. G. Masaryka a zařadit pod daný kód. Tyto argumenty ale nejsou uváděny v jasné spojitosti s jeho myšlenkami. Za příklad je naopak uváděno jeho chování a činy v určitých situacích, proto jsou tyto argumenty zařazeny do kategorie ČINY. Klíčová slova, která budou vyhledávána v této kategorii jsou: činy, úsilí, jednat¹⁹, chovat se, prosazovat, dělat, postavit se²⁰ a hlásat. Tato slova, která jsou určitým synonymem pro činy nebo chování, se nejčastěji vyskytovala v rámci přečtených citací ve spojení se jménem Masaryk, proto je vřadila pod tento kód.

J. Drahoš:

V první citaci, která sice neobsahuje klíčová slova, avšak zařazení argumentace do této kategorie vychází z obsahu dané citace, která je blízká klíčovému slovu úsilí. Drahoš hovoří o tom, že T. G. Masaryk založil naši republiku na demokratických hodnotách, jež nás řadí k evropským státům a USA,

¹⁹ Ve smyslu něco udělat.

²⁰ V tomto případě je slovní spojení postavit se chápáno ve smyslu hájení určitých názorů či činů. To znamená chování.

kteřé se na vzniku Československa podílely a jsou i nadále našimi blízkými partnery. Zmiňované úsilí T. G. Masaryka je v tomto případě tedy spojováno s tím, jaké civilizace by Česká republika měla být součástí. Druhá citace obsahuje klíčové slovo úsilí, které je zde spojeno s tím, že společnost by při připomínání významných dějinných událostí neměla zapomínat na snažení T. G. Masaryka a jeho spolupracovníků při prosazování samostatnosti Československa. To znamená, neměli bychom dle Drahoše zapomínat, na jakých základech a za jakých podmínek získalo Československo samostatnost, abychom o ni nepřišli nebo nezapomněli na ideály našich zakladatelů. V třetí citaci, významově blízké klíčovému slovu jednat, Drahoš připomíná to, že Masaryk ze zdravotních důvodů abdikoval na úřad prezidenta. Tuto skutečnost lze dát zároveň do kontextu se spekulacemi o zdravotním stavu M. Zemana, na nějž někteří prezidentští kandidáti během svých kampaní poukazovali. V poslední citaci, která je obsahově blízká klíčovému slovu postavit se, vyzdvihuje Drahoš na svém facebookovém profilu jednání T. G. Masaryka, které mu, dle daného kontextu, imponuje a je s největší pravděpodobností i inspirací pro jeho vlastní počínání.

Shrneme-li Drahošovy argumenty v kategorii ČINY, můžeme říci, že se Drahoš na jednání T. G. Masaryka odvolává s tím, že jeho úsilí může být jemu i ostatních inspirací. Navíc odkazuje i na to, že Masaryk již při založení republiky a svým následným chováním ve funkci prezidenta mohl položit základy toho, k jaké civilizaci a hodnotám by se Česká republika měla hlásit k čemu je potřeba i nadále přihlížet.

Mirek Topolánek

První citace obsahuje klíčové slovo dělat. Mirek Topolánek zde hovoří o tom, že M. Zeman by neměl nadále zastávat funkci prezidenta republiky a odkazuje přitom na jednání prezidenta Masaryka, který by mohl být jistou inspirací, protože i on se potýkal s vážnými zdravotními problémy. Jednání T. G. M. je zde tedy stavěno za příklad. Druhá citace, uvedená zde na základě jejího obsahu shodujícího se s významem klíčového slova jednat, uvádí, že Topolánek by se nesnažil prosazovat za každou cenu svoji vlastní politiku, ale činil by podobným

způsobem jako Masaryk, který jednal uvnitř určitých bariér prezidentské funkce. V třetí citaci, nalezené na základě výrazu činy, Topolánek hovoří o tom, že T. G. Masaryk bránil demokracii proti lidem, kteří se pokoušeli o její podkopání. To je úsilí, které je na něm třeba obdivovat a jehož si je třeba vážit. Zároveň nám to má, dle Topolánka, ukazovat hodnoty, za něž je třeba i nadále bojovat. V poslední citaci uvedené na základě obsahu daného citátu, který odpovídá významu klíčového slova chovat se, Topolánek citováním Masaryka naráží na to, že chce prezidentskou funkci zastávat důstojně.

Pokud shrneme poznatky z argumentace Mirka Topolánka, můžeme říct, že připomínal Masaryka v souvislosti s jeho chováním a jednáním v prezidentské funkci. V těchto případech je to dááno za určitý příklad, jak by se měl prezident chovat. Měl by bránit hodnoty jako svoboda a demokracie a snažit se s přispěním společnosti o jejich udržení.

Petr Hannig

Petr Hannig odkázal na to, jak jednal nebo spíše nejednal T. G. Masaryk jen v jednom případě, který se vztahoval k tomu, že Masaryk neprosazoval zákonem stanovené postavení první dámy. Kontext citace tak odkazuje na klíčové slovo jednat. Hannig, jak bude ještě uvedeno v kategorii NEZAŘAZENÉ, byl, podobně jako později Masaryk, vdovec a dá se předpokládat, že to je hlavní důvod k tomu, proč zde Hannig zmiňuje jednání T. G. Masaryka v dané otázce. Není třeba měnit postavení manželky prezidenta ve chvíli, kdy manželku nemáte.

Marek Hilšer

První Hilšerův argument byl do kategorie ČINY zařazen na základě kontextu s klíčovým slovem postavit se. Hilšer jím poukazuje na to, že prezident by měl být oddán heslu „Pravda vítězí“ a příkladem nám v tomto případě má být právě jednání prvního Československého prezidenta, který vždy hájil pravdu i za cenu toho, že to nebylo zrovna populární. Masaryk je zde tedy Hilšerem uváděn jako příklad pravdivého jednání v rámci prezidentské funkce a možné inspirace. V druhé citaci, uvedené v této kategorii na základě obsahu shodujícího se

významově s klíčovým slovem prosazovat, uvádí Hilšer znovu za příklad chování T. G. Masaryka. Tentokrát ve spojitosti s tím, že se nebál zastávat i nepopulární postoje, pokud je považoval za prospěšné pro společnost. Masarykovo jednání je zde tedy znovu uváděno za příkladné pro jeho následovníky. Třetí citace je v podstatě Hilšerovou představou toho, co symbolizuje 17. listopad. Je pro něj symbolem občanství a občanskosti, které dává do spojitosti s Masarykem z toho důvodu, že tyto dvě hodnoty Masaryk hlásal. Zde je tedy Masaryk zmíněn jako představitel a hlasatel určitých hodnot. Tento citát byl do této kategorie zařazen na základě kontextu s klíčovým slovem hlásat, neboli v podstatě něco činit. Poslední Hilšerův komentář obsahuje vyhledávané slovo postavit se. Zde je Masaryk znovu uváděn za příklad toho, jak by se měl prezident ve své funkci chovat, a že by neměl být ovlivňován hlasem většiny, pokud ho nepovažuje za správný. Stát si vždy na svých hodnotách.

Pokud shrneme argumentaci Marka Hilšera v rámci kategorie ČINY, můžeme konstatovat, že Marek Hilšer dával T. G. Masaryka za příklad toho, jak by měl prezident v určitých situacích jednat. Šlo především o situace, kdy prezident Masaryk usiloval o prosazení pravdy vzdor skutečnosti, že většina společnosti mohla danou situaci vnímat jinak. Můžeme tak usuzovat, že Hilšer by se snažil jednat podobně jako Masaryk, a proto jeho příklad uvádí.

Jiří Hynek

Jiří Hynek v první argumentaci, vyhledané na základě kontextu shodujícího se s klíčovým slovem jednat, uvádí příklad T. G. Masaryka ve funkci prezidenta republiky, kdy představoval významnou politickou sílu i přesto, že z pravomocí uvedených v Ústavě a zákonech tomu tak být nemusí. To by měl, dle Hynka, umět každý prezident. V druhé citaci hovoří Hynek o odkazu T. G. Masaryka ve spojení s tím, jakým způsobem vykonával prezidentskou funkci a byl morální autoritou a příkladem pro společnost. Zde tedy znovu na příkladu Masaryka uvádí, jak by měla být funkce prezidenta vykonávána a jakých hodnot by se měl prezident držet. To se významově blíží klíčovému slovu jednat. V poslední citaci nalezené na

základě výrazu chovat se, argumentuje Hynek Masarykem tím, že T. G. Masaryk svými činy hájil zájmy občanů. Hynek jako prezident by v tomto chtěl pokračovat.

Pokud shrneme argumenty Jiřího Hynka, je možné konstatovat, že Hynek dává Masarykovo chování ve funkci prezidenta za příklad. Ať už se jednalo o jeho roli v rámci politického systému, kdy hrál velmi aktivní roli nebo hájení zájmů občanů. Jiří Hynek zmínkou o prezidentu Masarykovi zároveň naráží na to, že by danou politickou funkci vykonával podobným způsobem a čerpal by od Masaryka inspiraci.

Michal Horáček

V první argumentaci, jež byla nalezena na základě kontextu blížícího se klíčovému slovu hlásat, Horáček zmiňuje Masaryka v tom smyslu, že Masaryk nám odkázal heslo „*Pravda vítězí*“, které bylo znehodnoceno ukradením prezidentské standardy. Tím byl znehodnocen i myšlenkový odkaz Masaryka a celého prezidentského úřadu. Masaryk je v tomto případě tedy zmíněn ve smyslu, že jeho odkaz a myšlenky spojené s úřadem prezidenta mohli být pošlapány ukradením prezidentské standardy. Druhá citace obsahuje klíčové slovo prosazovat. Masaryk je zde uváděn za příklad toho, že byl prezidentem, jenž prosazoval i nepopulární věci. O tom Horáček hovoří v rámci odpovědi na v citátu uvedenou otázku, proč nechce být prezidentem, kterého mají všichni rádi.

Pokud to shrneme, z obou citací vyplývá, že Horáček si Masaryka váží pro jeho chování a odkaz, který přenechal české společnosti a jeho třeba udržovat. Zároveň je ale třeba si uvědomit, že Masaryk nebyl vždy mužem, který národ spojoval, a proto Horáček uvádí jeho příklad v souvislosti s tím, že neplánuje být prezidentem, kterého mají všichni rádi. Podobná prohlášení najdeme u Horáčka i v dalších kategoriích. Tento fakt bude zmíněn v závěrečné analýze, kde budou propojeny jednotlivé kategorie u každého z kandidátů.

Miloš Zeman:

Argument Miloše Zemana byl vyhledán na základě klíčového slova dělat. Zeman v příspěvku poukazuje na to, že i takový státník, jakým byl Tomáš

G. Masaryk, často jednal proti většinovému názoru, což bylo společností a ostatními politiky kritizováno. Zeman tímto způsobem může odkazovat na své vlastní působení v prezidentské funkci, kdy je často kritizován za to, že nedokáže společnost takzvaně sjednotit a rozděluje ji svými názory a činy. Část společnosti pak stojí v opozici proti jeho osobě²¹. Tento argument se zároveň podobá těm, které uvádějí i Zemanovi protikandidáti, což bude zmíněno v závěrečné analýze, kdy budou zkoumány podobnosti nalezené u jednotlivých kandidátů napříč kategoriemi.

Pavel Fischer

V prvním argumentu, vyhledaném na základě kontextu shodného s klíčovým slovem chovat se, Fischer hovoří o tom, jak se Masaryk choval při jednání s politiky nebo politickými stranami, které považoval za nedemokratické a odvolává se na jeho jednání. U druhé citace, vyhledané na základě klíčového slova dělat, je kontext stejný jako v případě první citace. Podobnou argumentaci nalezneme i v citacích tři a čtyři, které se shodují s klíčovým slovem jednat.

Pokud to shrneme, Pavel Fischer se odvolává na chování T. G. Masaryka v případech, kdy je dotazován na to, jak by postupoval při jednání s některými politickými stranami, které jdou, dle něj, proti zásadám české státnosti. Odvolává se pak na Masaryka s tím, že on si také nepodával ruku s některými politiky, s nimiž měl spor. Fischer tedy ve své argumentaci Masarykem poukazuje na to, že má problém s některými stranami, které by se daly považovat za protisystémové a jednal by s nimi po způsobu T. G. Masaryka.

Vratislav Kulhánek:

Jediný argument V. Kulhánka je v této kategorii uveden na základě kontextu bližícímu se klíčovému slovu postavit se, jak je se jménem Masaryk pojednáváno v kontextu Kulhánkova textu. Vratislav Kulhánek se zmiňuje o T. G. Masarykovi

²¹ Viz. např. (Lidovky 2019).

v souvislosti s oblíbeným tématem posledních několika voleb „Uprchlíci“. Poukazuje zde na to, že často se i lidé stojící proti migraci a odsuzující uprchlíky, ohánějí odkazem prvního Československého prezidenta, který by stál v opozici proti nim. Alespoň pokud se dá vyvozovat z historie, jednání a idejí T. G. Masaryka. Kulhánek tímto způsobem varuje před zneužíváním jména Masaryk v argumentaci některých politiků, ale i veřejnosti.

NEZAŘAZENÉ:²²

Posledním je kategorie NEZAŘAZENÉ. Zde shrnu všechny argumenty kandidátů na prezidenta, jež obsahují slovo Masaryk, ale neodkazují na jeho činy a názory, či zde Masaryk není jasně označen za vzor. Jméno prezidenta Masaryka zároveň není v citacích uváděno v širším kontextu, a proto by jeho vyjmutí z dané argumentace nijak neměnilo významově předložená tvrzení. Jelikož se jedná o nezařaditelné argumenty, nebudou vyhledávána klíčová slova a všechny texty jsou zařazeny do této kategorie jen na základě obsahu.

Jiří Drahoš:

V prvním nezařazeném argumentu zmiňuje J. Drahoš v souvislosti s T. G. M. to, že Československo vzniklo na určitých představách. Dnes Drahoš vizi o budoucím směřování České republiky postrádá. Tento argument sice obsahuje klíčové slovo kategorie VZOR, vize, z jeho obsahu ale zároveň vyplývá, že Drahoš nemluví o určité vizi nebo myšlence Tomáše G. Masaryka, ale jen obecně zmiňuje, že v minulosti existovala vize směřování státu, kterou dnes postrádá. Proto je tento argument pod kódem NEZAŘAZENÉ. V druhé citaci zmiňuje Drahoš Masaryka v tom smyslu, že byl stejně jako on akademikem a zároveň to není ani poprvé, co člověk z akademické sféry kandiduje na prezidenta. Filozof Masaryk je zde zmíněn nejspíše z toho důvodu, že je nejznámější příkladem akademika ve funkci prezidenta v naší republice. Drahoš používá podobná srovnání i výše, což bude zmíněno v závěrečné analýze, kdy budou propojeny jednotlivé kategorie.

²² Tuto kategorii zde uvádím pro případ, že některé z níže uvedených citací by mohly zapadat do širšího vzorce napříč danými kategoriemi u jednotlivých kandidátů.

V kategorii nezařazené nebudou uvedena na konci textu shrnutí, neboť spektrum citací v této kategorii je příliš široké. Bude to z toho důvodu, že nezařazené argumenty nemají mezi sebou ve většině případů žádnou spojitost. Možná spojitost s jinými kategoriemi bude uvedena, jak již bylo několikrát zmíněno, v závěrečné analýze.

Mírek Topolánek:

V prvním argumentu je jméno Masaryk zmíněno v souvislosti s jeho smrtí, kdy se po určité době začali objevovat lidé, kteří hanobili jeho jméno a odkaz. Podobně se tak děje i dnes ve spojení se jménem V. Havla, kdy Topolánek varuje před nástupem extrémních sil ohrožujících demokracii. Masaryk a jeho smrt jsou v tomto argumentu zmíněny jako určitý historický předěl. Proto byl tento citát zařazen do této kategorie. V druhé a třetí citaci je jméno Masaryk zmiňováno v naprosto stejném smyslu, jako v argumentu prvním. V tomto případě můžeme říct, že Topolánek využíval Masarykova úmrtí k pojmenování určitého dějinného zlomu, kdy krátce po jeho smrti skončila první republika a následovala druhá republika, která je vnímána problematičtěji než ta první. Topolánek varuje před tím, aby se něco podobného neopakovalo. Masaryk zde tedy není zmiňován ve smyslu ani jedné z předchozích kategorií, i přestože některé argumenty mohou obsahovat vyhledávaná slova z předchozích kódů.

Petr Hannig:

V první argumentaci odkazuje Hannig na Masaryka jako na jednoho ze zakladatelů československého státu, jehož cestou bychom se měli vydat, což doplňuje o univerzální poselství. Zde Hannig sice uvádí, že bychom se měli vydat cestou T. G. Masaryka, ale již nezmiňuje, v jakém smyslu toto myslí, jestli se máme držet jeho myšlenek nebo brát příklad z činů. Proto argument spadá do této kategorie. V druhé citaci je jméno Masaryk spojeno s tím, že Petr Hannig při své kandidatuře oznámil snahu vracet se svojí politikou do dob Masaryka. Masarykovo jméno je v tomto případě zmíněno v souvislosti s časovým obdobím. Třetí argument obsahuje slovo Masaryk ve spojitosti s tím, že Hannig chce navázat na

Masarykovy tradice. Bohužel ale není jasné, jaké tradice jsou tím myšleny. Zároveň můžeme spojit druhou a třetí citaci, protože obě vyjadřují snahu Hanniga navázat na tradice prvorepublikové doby, nastavené Masarykem. Jelikož není upřesněno, jaké tradice nebo myšlenky Masaryka jsou Hannigem myšleny, jsou tyto citace uvedeny v kategorii nezařazené. Čtvrtá citace zmiňuje Masaryka v souvislosti s vlastní měnou, na jejímž zavedení se měl Masaryk podílet spolu s dalšími politiky. Hannig tímto argumentem odmítá přechod z vlastní měny na Euro, k čemuž se Česká republika zavázala. Tento text je zařazen do kategorie NEZAŘAZENÉ z toho důvodu, že zde není explicitně ani implicitně odkazováno na určitý Masarykův čin, ale spíše na jeden z důvodů, proč by ČR neměla přijímat evropskou měnu, ale držet se historického odkazu koruny. V páté citaci Hannig zmiňuje Masaryka, protože stejně jako on, byl i Masaryk vdovcem zastávajícím prezidentskou funkci. V tomto případě jde jen o konstatování faktů, že by Hannig nebyl v tomto případě prvním, kdo by neměl na Hradě první dámu. Nejspíše proto by se ani z pozice prezidenta nezasazoval o změnu postavení první dámy, což zmiňuje Hannig v kategorii ČINY. Možná další spojitost nezařazených Hannigových citací s ostatními kategoriemi bude případně zmíněna v závěrečné analýze. V předposledním případě spojuje Hannig jméno Masaryk s historickým obdobím první republiky. Jména T. G. Masaryka je zde tedy využito k označení historické etapy našeho státu. V citaci číslo čtyři hovoří Hannig o tom, že by jeho prvním činem v prezidentské funkci byla cesta do rodišť prvních třech prezidentů. To znamená i do rodiště T. G. Masaryka. V tomto případě bych vycházel z představy, že jsou pro Hanniga Masaryk, ale i jeho další dva následovníci vzorem, protože lidé se velice často jezdí klanět historickým osobnostem, jichž si váží. Zároveň by to ale mohl být jen akt, který má daným osobnostem vyjádřit úctu. Proto je tento citát zařazen do této kategorie.

Jistě stojí za zmínku, že Petr Hannig uvádí v této kategorii jméno Masaryk hned v několika případech. Často se tak děje i v souvislosti s tím, že by chtěl na Masaryka navazovat. To se ale zároveň může zdát poněkud problematické, protože jeho politická strana Rozumní spolupracuje s krajně pravicovou Národní demokracií, jejíž předseda Adam Bartoš pořádal tiskovou konferenci, na níž

P. Hannig oznámil svoji kandidaturu na prezidenta.²³ Argumentace Masarykem P. Hanniga se dá považovat za zcela jasné zneužití jména Masaryk²⁴, protože Masarykovy ideály a činy se jistě nedají ztotožňovat s ideály uvedené Národní demokracie, jejíž předseda byl odsouzen za antisemitismus²⁵.

Marek Hilšer:

Marek Hilšer se do kategorie NEZAŘAZENÉ vešel svou argumentací ve třech případech. Za prvé zde zmiňuje Masaryka ve spojitosti s blížícím se výročím 100 let „české“ státnosti a s ideály, na nichž byla republika založena. Do této kategorie byl zařazen proto, že citát není primárně postaven na argumentaci Masarykovými myšlenkami a názory. V druhém případě M. Hilšer využívá Masarykových slov k varování před tím, aby lidé volili populistické strany v parlamentních volbách, protože tyto strany stojí na autoritářském principu a mohly by tak být ohrožením pro demokracii. Zde jsou Masarykova slova užita jako varování, proto kategorie NEZAŘAZENÉ. Ve třetí citaci je zmíněn Masarykův citát o demokracii, který má dle Hilšera hovořit tzv. „za vše“. Těžko říci, co daným citátem Hilšer myslel, protože jeho vyjádření nebylo spojeno s žádnou mimořádnou událostí, která by s demokracií nebo demokratickými praktikami souvisela. Ale přihlédneme-li k výše zmíněné citaci, může se jednat o jakousi připomínku toho, že je demokracie z Hilšerova pohledu velice důležitá a měli by se o její udržování zasazovat lidé, kteří kladou demokratický systém na první místo.

Michal Horáček:

Michal Horáček v prvním textu zmiňuje jméno Masaryk spolu se jménem V. Havla a argumentuje těmito jmény s tím, že oba dva napsali neopakovatelné příběhy. Ve druhém odkazu Horáček hovoří o tom, že prezident by měl nastavovat cíle, ke kterým se společnost dopracuje drobnou prací, kterou dle Horáčka

²³ Viz. např. (Eurozprávy 2017).

²⁴ Tento příklad je nejjasnějším zneužitím jména Masaryk v prezidentské kampani v letech 2017–2018.

²⁵ Viz. např. (Lidovky 2017d).

zmiňoval již Masaryk. Poukazuje tak citováním Masaryka na něco, co zmiňoval první Československý prezident a pro Horáčka to má význam i dnes. Horáček na to upozorňuje z toho důvodu, že dnes nepocituje vůli politiků v lidech posilovat pocit, že na základě své práce budují lepší společnost. Ve třetí citaci v kategorii NEZAŘAZENÉ zmiňuje Horáček Masaryka v souvislosti s anexí Krymu, proti níž se vymezil a považuje ji za nedemokratickou. Tímto citátem zároveň reagoval na vystoupení M. Zemana v Radě Evropy, kde Zeman ukázal, že je zastáncem ruského prezidenta Putina, což Horáček kritizoval ²⁶.

M. Zeman:

V první citaci Miloš Zeman zmiňuje Masaryka, jako člověka, který se pokoušel o analýzu pocitu, zda se lidem dnes žije lépe než dříve. Z textu jasně vyplývá, že tato citace není zařaditelná do žádné z výše uvedených kategorií, protože se s nimi neslučuje daný kontext. V druhé a třetí citaci uvádí Zeman jméno Masaryk ve spojitosti s tím, že i Masaryk vykonával svoji funkci ve vysokém věku a je jediným prezidentem, který ho svým věkem, pokud Zeman bude vládnout i celé druhé prezidentské období, ve výkonu prezidentské funkce předčí. Čímž vlastně poukazuje na fakt, že věk by pro výkon funkce prezidenta neměl být problém. Ve třetí citaci hovoří Zeman o Masarykovi, jako o svém oblíbeném autorovi. V posledním odkazu Miloš Zeman citoval T. G. Masaryka při příležitosti uctění památky Československých legionářů, kterým věnoval celý děkovaný dopis. Citátem T. G. Masaryka vyzdvihl význam legionářů na vzniku samostatného Československa.

Pavel Fischer

U Pavla Fischera byla nalezena jediná argumentace, která je svým obsahem zařaditelná do této kategorie. Fischer zde uvádí pět lidí, které by pozval na večeri. Mezi nimi zmiňuje i Masaryka. Tento citát by mohl svým způsobem spadat i do kategorie VZOR. V tomto případě ale z velké části záleží na tom, jak si daný

²⁶ Viz. (Besser 2017)

argument vysvětlíme. To je i důvod, proč byl tento text vložen do kategorie nezařazené.

Jiří Hynek a Vratislav Kulháněk nepoužili během svých předvolebních kampaní argumentaci, která by odpovídala kódu NEZAŘAZENÉ.

Závěrečná interpretace dat

Tabulka 1.

	Vzor	Názor	Čin	Nezařazené
Drahoš	11	7	4	2
Topolánek	8	6	4	3
Hannig	4	0	1	8
Hilšer	3	4	4	3
Hynek	3	2	3	0
Horáček	5	3	2	2
Zeman	4	1	1	5
Fischer	1	1	5	1
Kulháněk	0	0	1	0

(Zdroj: vlastní zpracování)

Pro ilustraci²⁷, v rámci sběru dat jsem našel 119 případů, kdy se prezidentští kandidáti zmínili o Tomáši G. Masarykovi. Jak vidíme z tabulky výše, nejčastěji zmínil jméno Masaryk Jiří Drahoš. Ten zmínil Masaryka celkem v 24 případech. Nejčastěji mluvil Drahoš o Masarykovi jako svém vzoru. V tomto kontextu byl T. G. Masaryk zmíněn Drahošem 11krát. Mirek Topolánek zmínil Masaryka v rámci předvolební kampaně v 22 argumentech. Většinou hovořil

²⁷ Čísla jsou pouze ilustrační, protože objem dat se u jednotlivých kandidátů lišil.

o T. G. M. jako o svém vzoru. Bylo tomu tak v osmi případech. Marek Hilšer a Michal Horáček zmínili Masaryka v kampani 14krát. Hilšer nejčastěji odkazoval na činy a názory prvního Československého prezidenta. Horáček naopak hovořil o Masarykovi nejvíc jako o vzoru. Petr Hannig zmínil v kampani Masaryka 13krát. Část jeho prohlášení poukazovala na Masaryka jako vzor, ale většina odkazů spadala do kategorie NEZAŘAZENÉ. Miloš Zeman odkázal na Masaryka v 11 případech. Zmiňoval Masaryka především jako vzor nebo jeho vyjádření nebylo možné zařadit, tzn. kategorie NEZAŘAZENÉ. Pavel Fischer a Jiří Hynek odkázali na T. G. Masaryka ve své kampani 8krát. Hynek nejčastěji označoval Masaryka za vzor, ve stejném počtu případů odkazoval i na Masarykovy činy. Pavel Fischer zmiňoval nejčastěji to, jakým způsobem Masaryk jednal v určitých situacích. Vratislav Kulháněk zmínil Masaryka pouze v jednom případě, kdy odkazoval na jeho chování.

5.2. Souhrnná analýza argumentů u jednotlivých kandidátů

Dále se pokusím analyzovat argumenty jednotlivých kandidátů napříč kategoriemi a nalézt případné společné ukazatele, které by odhalily, v jakém smyslu hovořili prezidentští kandidáti o prezidentu Masarykovi. V případě Jiřího Drahoše je tímto spojujícím bodem napříč kategoriemi pojem demokracie, který přímo spojuje s osobou Masaryka a s tím, že právě on se podílel na jejím budování v počátcích našeho státu. Pojem demokracie je v Drahošově argumentaci přítomen v rámci všech kódů, jež jsem uvedl výše. To znamená, že Drahoš jednoznačně spojoval symbol Masaryka s demokracií, na jejímž zavedení měl Masaryk neoddiskutovatelný podíl. Dalším společným bodem je u Drahoše pohled na Masaryka jako politika, který pevně hájil své postoje a názory. Tento kontext je uveden ve všech kategoriích s výjimkou nezařaditelné. Drahoš mluvil často o Masarykovi i jako o akademikovi. V tomto případě hovořil o inspiraci Masarykem, protože je ukázkou toho, že se z akademika může stát vynikající prezident. Je třeba poznamenat, že toto přesvědčení je poněkud zavádějící, protože Masaryk byl vedle univerzitní kariéry i dlouholetým politikem, již v době, než se stal prezidentem.

Proto poukazováním na to, že z akademika může být dobrý prezident, jako jím byl T. G. Masaryk může vyznívat jako jisté zneužití jeho symbolu. Argumenty spojené s pojmem akademik nalezneme v kategoriích VZOR, ČINY a NEZAŘADITELNÉ.

Pokud shrneme všechny tyto společné body napříč kategoriemi, můžeme konstatovat, že Masaryk je pro Drahoše významnou politickou a akademickou postavou, která se zasloužila o založení našeho státu jako liberální demokracie, jejíž hodnoty Masaryk hájil ve funkci prezidenta svými pevnými názory a postoji. Masaryk je tedy u Drahoše velice často využíván jako symbol demokratického uspořádání v České republice.

Pokud vezmeme v potaz všechny argumenty Mirka Topolánka v daných kategoriích, můžeme nalézt, podobně jako u Jiřího Drahoše, společné jednotící prvky. Spojujícím pojmem, který se nachází napříč některými kategoriemi, s výjimkou kódu VZOR, a který Topolánek uvádí ve spojení s Masarykem, je pojem demokracie. Vyzdvihuje především Masarykova slova a názory na demokracii, která, dle Topolánka, dnes ve společnosti oslabuje, a proto je třeba si připomínat prvního československého prezidenta i jeho demokratické ideály. Druhým sjednocujícím bodem může být samotný obsah některých vyjádření, z nichž vyplývá, že Masaryk byl mužem s velmi ostrými názory a často „bojoval“ se svými oponenty. I přes to ale dokázal společnost „spojovat“, což je chování, které, dle zmíněných argumentů v kategoriích VZOR, NÁZORY a ČINY, Topolánkovi imponuje. Ve stejných kódech nalezneme i společný kontext toho, že by Masaryk neměl být brán jako naprostý ideál, protože měl i své negativní stránky, na něž se u jeho symbolu často zapomíná. V tomto kontextu hovoří Topolánek o Masarykovi často jako o „tatičkovi“. Pro nového prezidenta je pak těžké dostát představám společnosti, protože je srovnáván s idealizovanou podobou Masaryka, především jako státníka.

Topolánek hovoří o Masarykovi jako o demokratovi, jehož myšlenky je potřeba si neustále připomínat a čerpat z nich inspiraci. Nejsou to jen demokratické ideály, co Topolánek na Masarykovi obdivuje, je to i jeho chování a jednání při obraně základních principů demokracie. Zároveň bychom ale dle Topolánka

neměli brát Masaryka jako absolutní idol, protože jím nebyl a nejde ho tedy předkládat budoucím prezidentům za absolutní „modlu“ výkonu prezidentské funkce, jak si ho společnost občas vykresluje. Topolánek tedy podobně jako Drahoš, spojuje Masaryka především se základními demokratickými ideály a hodnotami v naší zemi.

Petr Hannig je třetím kandidátem, jehož vyjádření budou analyzována napříč kategoriemi. V případě Hanniga se jedná pouze o tři kódy – VZOR, ČIN a NEZAŘAZENÉ. Hannig naznačuje v kategoriích VZOR a NEZAŘAZENÉ velmi často to, že by chtěl v prezidentské funkci navazovat na tradici T. G. Masaryka. Jedná se o šest argumentů z celkových třinácti. Důvody, které ho k tomu vedou, dále nerozvádí. Mluví jen o tradici bez dalšího kontextu. Hannig se i ve dvou kategoriích zmiňuje o Masarykovi v souvislosti s první dámou, jednalo se za prvé o to, zda zákonně upravit postavení první dámy, které vnímal Hannig stejně jako Masaryk. Za druhé konstatuje, že stejně jako Masaryk je vdovec, což může dohromady znamenat, že to je jedním z důvodů, proč by Hannig zákonně neupravoval postavení první dámy. Hannig se tak přes svou osobní situaci snažil „ztotožnit“ s Masarykem.

V případě Hanniga je Masaryk zmiňován především jako symbol. Implicitně to může vyplývat z toho, že Hannig Masarykovy zásluhy nijak nerozvádí, ale spíše si uvědomuje, jaký symbol pro společnost Masaryk představuje, a proto je dobré se představovat jako přímý následovník jeho tradic bez širších souvislostí. Což ve výsledku mohlo „popularizovat“ i Petra Hanniga.

Marek Hilšer hovoří o Masarykovi v několika spojitostech. Za prvé vyzdvihuje Masaryka jako vzor prezidentství pro jeho oddanost pravdě a vlastním ideálům, které Masaryk dle něj hájil, nehledě na to, že si tím proti sobě mohl poštvat velkou část společnosti. Což vyplývá z kontextu většiny jeho argumentů, které nalezneme ve všech kategoriích, do nichž Hilšerova argumentace spadá. Pro Hilšera je Masaryk především politikem, jehož činy a ideje by měly být inspirací pro všechny. Nosná linka Hilšerovy argumentace tedy představuje Masaryka v tom smyslu, že svým příkladem nastavil to, jak by měl budoucí prezident danou funkci zastávat. Je tedy pro něj jakýmsi ideálem výkonu prezidentského postu.

Jiří Hynek se svojí argumentací vešel do kategorií VZOR, NÁZOR a ČINY. Jeho interpretace Masaryka je v první řadě založena na tom, že Hynek v rámci všech kategorií vyzdvihuje Masarykovy politické schopnosti, z kterých by si Hynek jako prezident bral příklad. Prvořadě tedy vyzdvihuje to, že Masaryk byl velice schopným politikem, který může být inspirací pro výkon funkce prezidenta. Na tomto místě je třeba zmínit, že Masaryka jako ideál prezidentské funkce zatím chápali všichni zmínění kandidáti. Tento fakt, pokud bude nalezen i v dalších případech, zmíním níže při analýze společných znaků mezi argumentacemi všech kandidátů. Jiří Hynek se svým způsobem prezentoval jako hodně „nacionalistický“ kandidát a rád zdůrazňoval lásku k Česku. V tomto případě v rámci své argumentace použil i symbol Masaryka, když zdůraznil jeho vlastenectví. Hynek vidí Masaryka jako vlastence, který může být pro dnešní lidi inspirací, jak si vážit svého národa. Především je ale T. G. M. Hynkem vyzdvihován jako ideál pro výkon prezidentské funkce.

Michal Horáček se svou argumentací vešel do všech výše zmíněných kategorií. Podobnosti v kontextu citací obsažených v jednotlivých kategoriích se týkají všech kódů, s výjimkou souboru citací NEZAŘAZENÉ. První kontext, který je jakousi nosnou linkou Horáčkových argumentací, se týká toho, že Horáček zmiňuje Masaryka jako zakladatele Československa, který se zasloužil o definování těch ideálů, na nichž naše republika stojí, to znamená svobody, demokracie, lidských práv apod... V prezidentské funkci pak bojoval za udržení a prohloubení těchto ideálů. Pro Horáčka je Masaryk v první řadě symbolem určitých hodnot a ideálů na nichž stojí Česká republika. Zároveň je i inspirací, jak tyto ideály z funkce prezidenta republiky bránit, i když to ne vždy musí být populární. To znamená, že stejně jako pro ostatní, je Masaryk i z tohoto pohledu prezidentským ideálem. V případě Horáčka je tím ideálem prezident, který zastává hodnoty a ideje, na nichž byla založena první republika.

Argumenty Miloše Zemana postrádají širší nosnou linku a spojitost mezi většinou z nich v rámci analýzy, bohužel, nebyla nalezena. Pokud bychom se ale spokojili i s menším počtem argumentů, můžeme říci, že Zeman zmiňoval Masaryka nejčastěji kvůli jeho odvaze zastávat i nepopulární názory a bojovat za

ně i proti většině. Tyto argumenty jsou obsaženy v kategoriích VZOR a ČINY. Znovu je tedy Masaryk zmiňován pro jeho schopnost zastávat prezidentskou funkci.

Pavel Fischer byl na základě svých argumentů zařazen do kategorií VZOR, NÁZOR, ČINY a NEZAŘAZENÉ. Většina jeho citací spadá do kategorie ČINY, a proto můžeme celkové shrnutí všech jeho argumentů odvíjet právě od tohoto kódu. Pro Pavla Fischera je Masaryk též velkým vzorem výkonu prezidentské funkce. Mluví především o tom, že si může vzít z prezidenta Masaryka příklad v tom, jak se chovat vůči politickým aktérům, kteří dle něj ohrožují základy české státnosti. Fischer se v tomto případě tedy vyjadřuje velmi konkrétně. Doslova by si při jednáních nepodával ruku s těmito aktéry, stejně jako činil Masaryk, což je, dle něj, slušným vyjádřením nevole, které se hodí k výkonu prezidentské funkce.

Vratislav Kulhánek zmínil Masaryka jen v jednom argumentu, a proto není v této analýze zahrnut. Přesto je dobré se o jeho argumentaci alespoň krátce zmínit. Kulhánek hovořil o tom, že celá řada lidí se ráda ohání Masarykem a jeho odkazem a to i v situacích, kdy by se dalo očekávat, že by se Masaryk proti jejich názorům postavil.

5.3. Souhrnná analýza všech argumentů

V této části se podíváme na to, zda můžeme nalézt argumenty, které jsou společné všem prezidentským kandidátům nebo alespoň některým z nich. Prvním a hlavním bodem, který je společný většině kandidátů na prezidenta České republiky v roce 2018 je, že ho většina z nich chápe obecně jako ideál výkonu prezidentské funkce. To znamená, že prezident by se měl chovat a jednat tak, jak to v minulosti dělal Masaryk. Ať už se jedná o obranu hodnot a ideálů na nichž Masaryk Československo zakládal nebo jen o to, jak má prezident ve své funkci vystupovat²⁸. Ve všech těchto případech je Masaryk zmiňován prezidentskými kandidáty jako ideál. Výjimkou je jen jediný kandidát V. Kulhánek, který uvádí ale

²⁸ Ve smyslu dobrého chování a určité etikety spojené s funkcí prezidenta.

jen jeden argument obsahující jméno Masaryk. Problematické je uvádění symbolu Masaryk v tomto smyslu u Petra Hanniga, kde, jak je zmíněno výše, mohlo docházet jen k určitému zneužívání jména Masaryk v rámci prezidentské kampaně. K tomu navádí především Hannigova spojitost se stranou Národní demokracie a především jejím předsedou Adamem B. Bartošem, který pořádal tiskovou konferenci na níž Hannig ohlásil svoji kandidaturu. Právě Adam B. Bartoš byl v minulosti pravomocně odsouzen za antisemitské útoky. Tomáš G. Masaryk byl naopak velkým odpůrcem antisemitismu a lze předpokládat, že by se proti podobným politikům a stranám s nimi spojeným vyhrazoval.

Pod ideál výkonu prezidentského úřadu spadá několik věcí, které jednotlivý kandidáti vyzdvihovali především a je dobré je zmínit přesněji. Jedná se v první řadě o to, jakým způsobem prezident Masaryk hájil své názory. Prezidentští kandidáti s výjimkou Hanniga a Fischera na Masarykovi obdivovali to, že dokázal velmi ostře zastávat své názory a bojovat o jejich prosazení. Obdivovali tedy Masaryka za jeho umění politika a odvalu, s nímž se nebál postavit za své názory. Oni by si z tohoto jednání brali příklad. Za druhé byl Masaryk několikrát zmiňován v tom smyslu, že sjednocuje společnost. Dělo se tak v případě kandidátů Mirka Topolánka a Jiřího Drahoše. Proti tomuto názoru ale stojí argumenty Marka Hilšera, Michala Horáčka a Miloše Zemana. Hilšer v tomto případě připomínal především to, že Masaryk společnost nespojoval, protože stál na té straně, kde si myslel, že je „pravda“. V celé řadě případů tak mohl zastávat menšinový názor a rozdělovat tím společnost. Horáček se Zemanem argumentují podobným způsobem, když tvrdí, že Masaryk společnost nespojoval, protože v celé řadě případů zastával názory, které se neshodovaly s těmi většinovými. V obou případech byl Masaryk zobrazován jako ideál výkonu prezidentské funkce.

Dalším spojným bodem v argumentaci, který je možné nalézt u více kandidátů, se týká nálepky tatíček. Slovo tatíček, nebo implicitní odkaz na ni, nalezneme v citátech čtyř prezidentských kandidátů. Pod označením tatíček je dle prezidentských kandidátů schováno to, že je Masaryk vnímán společností jako ideál výkonu prezidentské funkce. V tomto případě ale kandidáti na prezidenta Jiří Drahoš, Mirek Topolánek a Marek Hilšer varovali před přílišným idealizováním

prezidenta Masaryka a poukazovali i na to, že nebyl zcela dokonalý. Jeho odkaz by pak neměl být jen tím, čím jsou čeští prezidenti společností poměřováni. Slovo *tatíček* nalezneme i u Petra Hanniga, ten vnímá a používá toto označení přesně tím způsobem, před nímž jeho protikandidáti varují.

V rámci argumentací byl nalezen i Masarykův citát, který užilo ve své argumentaci více prezidentských kandidátů. Jednalo se o citát, kdy Masaryk uvádí, že *„Státy se udržují těmi ideály, z nichž se zrodily“*. V případě Marka Hilšera se nejedná o přímou citaci, ale parafrázi zmíněné věty. Podobně se vyjádřili ještě Mirek Topolánek, Michal Horáček a Jiří Hynek. U Topolánka, Hilšera a Horáčka je věta součástí kontextu vyjadřujícího, že je třeba nadále tyto ideály bránit. V případě Hynka byl použit jen samotný citát. Kandidáti využívali tohoto Masarykova citátu z mého pohledu proto, že obsahuje celkem jasné poselství v něm zmíněné. To znamená, že státy by měly být politiky spravovány tak, aby se držely svých základů a ideálů, které stály u jejich zrodu. V tomto případě se citátu využívá k tomu, aby kandidát poukázal na svou snahu navázat na ideály T. G. Masaryka, které byly u zrodu Československa, a to především liberálně demokratické principy a humanismus. Masaryk je zde svým způsobem tedy znovu dáván za příklad, tentokrát na základě jeho vlastních slov.

Poslední argument, který zde uvedu, se týká poukázání na zdravotní obtíže T. G. Masaryka ve funkci prezidenta. Kandidáti Jiří Drahoš a Mirek Topolánek využívali Masarykova příkladu k tomu, aby poukázali na špatný zdravotní stav tehdejšího i současného prezidenta Miloše Zemana během své volební kampaně. Mohlo se tak jednat o negativní kampaň. Na druhé straně Miloš Zeman ve své kampani argumentoval tím, že T. G. Masaryk i přes svůj zdravotní stav zastával prezidentský úřad déle, než tomu bude v případě Miloše Zemana na konci jeho druhého mandátu. Odkazoval na Masaryka tedy přesně opačným způsobem než jeho protikandidáti.

Pokud se podíváme na dvě teze uvedené v úvodu, tak z výše uvedeného můžeme jednoznačně konstatovat, že se obě teze potvrdily. Masaryk byl v první řadě vyzdvihován jako státník a prezidentský kandidát o něm hovořili pouze v pozitivním slova smyslu. V několika málo případech někteří kandidáti hovořili

o Masarykovi i jako o svém osobním vzoru, v tomto případě je ale počet těchto odkazů zanedbatelný oproti citacím, kdy je Masaryk vyzdvihován jako prezident. Navíc by se tento „osobní vzor“ mohl vztahovat i k osobě Masaryka prezidenta. Jediným problémem u druhé teze, čistě pozitivního vnímání Masaryka uchazeči o prezidentský post, by mohlo být kandidáty zmiňované označení tatíček, které je spojeno s varováním před zveličováním Masarykova odkazu. Toto pojmenování by mohlo být i vnímáno jako negativní označení Masaryka. Prezidentští kandidáti v tomto případě ale nemluvili negativně o Masarykovi, spíše varovali před „zbožštěním“ Masarykova odkazu ve společnosti, k němuž, podle nich, občas dochází.

5.4. Česká politická kultura a užívání symbolu Masaryk v argumentaci prezidentských kandidátů

V této závěrečné části se podíváme na to, jestli na základě argumentů prezidentských kandidátů můžeme zjistit, jakým způsobem se promítá symbol T. G. Masaryka do české politické kultury. Respektive jaký význam hraje T. G. Masaryk v české politické kultuře. Jak už jsem zmínil výše, všichni prezidentští kandidáti s výjimkou Vratislava Kulhánka, jehož jediný argument není dostačující pro hlubší analýzu, vnímají prezidenta Masaryka jako ideál výkonu prezidentské funkce. Zároveň většina z nich hovoří o Masarykovi ve smyslu, že je vnímán za vzor prezidentství i společností v České republice. Hlavním středobodem, kterým je Tomáš Garrigue Masaryk zakotven v české politické kultuře, je vnímání jeho symbolu jako ideálu výkonu prezidentské funkce. Proč tomu tak je? Vycházet můžeme ze zmíněného výzkumu Almonda a Verby a jejich konceptualizace politické kultury v díle *The Civic Culture: Political Attitudes and Democracy in Five Nations*. Autoři zde hovoří o tom, že k přechodu k jednomu z jejich zmiňovaných typů politické kultury – občanské kultury u nově vzniklých národů, je potřeba symbolické události nebo charismatického vůdce, který vytvoří emociální vazbu k politickému systému (Almond–Verba 1989: 372). V případě České republiky je touto osobností Tomáš Garrigue Masaryk, jenž stál u zrodu Československého státu a jehož ideje přispěly k tomu, že politickou kulturu po

vytvoření samostatného československého státu můžeme v typologii Almonda a Verby označit za kulturu občanskou.

Právě Masaryk se pro Československý stát a později Českou republiku stal charismatickým vůdcem vytvářejícím vazbu a jednotu na symbolické úrovni. To můžeme považovat i za hlavní důvod toho, proč ho kandidáti na prezidenta ve svých kampaních označovali převážně za ideál výkonu prezidentské funkce a odkazovali na jeho ideje a názory. Ty jsou převážnou většinou české společnosti totiž emocionálně velmi pozitivně vnímány. Může to dokazovat i to, že se v anketě Největší Čech umístil Masaryk na druhém místě, hned za Karlem IV. v oblíbenosti (Česká televize 2005). Symbol Masaryka je na základě prezidentských kampaní v letech 2017–2018 tedy nejvíce používán jako synonymum ideálního výkonu prezidentské funkce. To je v podstatě ve shodě s vnímáním Masaryka převážnou částí české společnosti.

Tomáš Garrigue Masaryk ale není jen prostým symbolem, který zmiňují prezidentští kandidáti z hlediska ideálu prezidentské funkce. Prezident Masaryk ovlivnil českou politickou kulturu i svými názory a myšlenkami, což je další způsob, jakým využívají prezidentští kandidáti symbol Masaryka. V tomto případě, když hovoří o jeho odkazu, idejích a hodnotách. Zjednodušeně tento Masarykův vliv popisují někteří kandidáti jeho citátem „*Státy se udržují těmi ideály, z nichž se zrodily*“. V tomto případě je spojován Masaryk s demokracií, která byla zavedena ve významném období pro rozvoj české politické kultury za první republiky, kdy se česká politická kultura utvářela v podmínkách samostatného československého „národního“ státu. Masaryk se spolu s další politickou elitou tehdejší doby zasadil o vytvoření liberální demokracie a parlamentarismu na demokratické politické kultuře. Právě moderní demokratické principy byly do praxe uvedeny především T. G. Masarykem, který přesvědčivě spojil odkaz českých dějin s demokracií a inspiroval tím celý národ (Klicperová-Baker – Feierabend 2007: 12–13). Většina politických kandidátů pak používá příkladu T. G. Masaryka a jeho zásluh a snah k tomu, aby v dnešní době varovala před podkopáváním demokratických hodnot, ke kterým může dle některých kandidátů docházet především ze strany populistických vůdců. Za pomoci symbolu

Masaryka se tak prezidentští kandidáti mohou vymezovat vůči některým politickým aktérům, především populistickým stranám, kterým mohou vytýkat autoritářství, jako tomu činil ve své argumentaci Marek Hilšer nebo Pavel Fischer. V každém případě zaznělo ve volebních kampaních jisté varování před oslabením demokratických hodnot, zavedených Masarykem v české politické kultuře.

Posledním způsobem, jímž můžeme T. G. Masaryka spojit s českou politickou kulturou je v jejím nejužším smyslu, v němž jej používají například novináři, kteří často referují o nízké politické kultuře v naší zemi. V tomto případě se jedná o chování a vystupování politiků. Ve většině případů bylo explicitně odkazováno na chování prezidenta Miloše Zemana ve funkci, k jehož vystupování se většina prezidentských kandidátů ve svých kampaních vyhrazovala. Poukázáním na symbol Masaryka pak dávali společnosti příklad toho, jak o ni sami chtějí danou funkci vykonávat. K využití symbolu Masaryk je pak s velkou pravděpodobností vedla pozitivní emocionální vazba společnosti k Masarykovi, který, jak již bylo zmíněno několikrát, představuje pro Čechy ideál výkonu prezidentského úřadu.

Prezidentští kandidáti, s výjimkou Petra Hanniga, jehož „zneužívání“ symbolu prezidenta Masaryka je naznačeno výše, tak spojují T. G. M. právě s jeho zásluhami a odkazy, které jsou hluboce zakořeněné v české politické kultuře. V argumentaci prezidentských kandidátů je ve velkém počtu případů varováno symbolem Masaryka před potlačením hodnot, které právě on do české politické kultury přinesl a k jejichž oslabování dle většiny prezidentských kandidátů dnes dochází. Odpovědí na oslabování těchto hodnot u většiny kandidátů je to, že na Masarykovy ideje a názory odkazovali ve svých prezidentských kampaních v tom smyslu, že se zapříčiní o jejich další upevnění tím, že budou často čerpat Masarykovy inspirace a připomínat jeho myšlenky až usednou do prezidentské funkce.

Symbol Masaryka a jeho zakořenění v české politické kultuře nemusí mít ale jen pozitivní konotace. Problémem může být zmiňovaná tatíčkovská nálepka. Česká společnost si z minulého režimu přinesla i negativní vlivy, které jsou dnes

součástí české politické kultury. Jedním z nich je i to, že česká společnost často očekává, že za ni budou řešit problémy politici v čele s prezidentem. TO může být samozřejmě i důsledkem slabé občanské společnosti a nevíry v druhé, jak bylo zmíněno v teoretické části práce. Masaryk byl prvním československým prezidentem a mužem, jenž se ať už přímo nebo nepřímo zapřičinil o to, aby byl prezident vnímán jako výrazná součást politického systému a společnost ho svým způsobem vnímala jako panovníka²⁹. Prezident je i díky Masarykovu symbolu vnímán určitým způsobem jako vladař a česká společnost do něj vkládá velká očekávání, která se ale ne vždy mohou naplnit. Právě vysoké předpoklady na prezidentskou funkci pak mohou vést k rozčarování české společnosti z politiky a v krajním případě i nástupu nedemokratických sil. Zveličování odkazu Masaryka může být tedy jakýmsi závažím, zatěžujícím prezidentskou funkci, neboť společnost pak očekává to, že prezidenti nebo prezidentští kandidáti se budou snažit vyrovnat Masarykovi. To je ale zároveň díky zveličování jeho symbolu v podstatě nemožné. Budoucí prezidenti by se měli spíše svým způsobem vymezovat vůči symbolu Masaryk, nesnažit se ho následovat, ale pokoušet se nastavit své vlastní představy prezidentství, jako tomu činil Masaryk ve své době.

6. Závěr:

Pokud se podíváme na hlavní a vedlejší cíl práce, můžeme z výše uvedeného konstatovat, že prezidentští kandidáti využívali ve svých kampaních symbolu T. G. Masaryka k popsání toho, jak má vypadat ideál výkonu prezidentského úřadu. Vedlejším cílem práce bylo popsat, jakou roli hraje Masaryk v České politické kultuře. V tomto případě je Masaryk především symbolem, který se stal jedním z emocionálních spojnic mezi politickým systémem a společností na jehož základě se vytvářela a vytváří samotná občanská kultura v Československu, respektive České republice.

²⁹ V tomto případě se jedná o pozůstatek politické kultury z dob Rakouska-Uherska, jak je uvedeno v teoretické části práce, kdy se vnímání instituce panovníka později přeneslo na to, že podobně československá společnost vnímala prezidenta jako vladaře, což se částečně mohlo přenést i do dnešní doby.

Na závěr můžeme tedy konstatovat, že prezidentští kandidáti využívali pozitivního příkladu Masaryka pro kladnou odezvu společnosti raději, než aby jeho symbolu jen zneužívali v populistických³⁰ prohlášeních. Tak tomu dle mého názoru činil ukázkově Petr Hannig, jenž ho zmiňoval hodně obecně a bez odkazu na jeho hodnoty nebo myšlenky, jak tomu činili ostatní kandidáti. Z jejichž strany bychom mohli určitě najít i další příklady zneužití symbolu Masaryk, ale v těchto případech by se nejednalo o tak znatelné zneužití jako tomu bylo u zmiňovaného Hanniga. Pro příklad ke zneužívání symbolu Masaryk mohlo docházet například u Jiřího Drahoše, který využíval Masaryka k tomu, aby poukázal na to, že je stejně jako on akademikem. To ho mělo svým způsobem předurčovat k funkci prezidenta. Během těchto komentářů již nezmiňuje, že Masaryk měl za sebou i dlouhou politickou kariéru z doby Rakouska-Uherska. Byl tedy akademikem a zároveň politikem.

Tomáš Garrigue Masaryk zanechal ve společnosti a české politické kultuře velmi hlubokou stopu. Ať již to bylo jeho ideály, činy nebo vystupováním. Dnešní prezidentští kandidáti jsou si toho vědomi a nadále Masaryka připomínají jako symbol výkonu prezidentského úřadu. I když se jim samozřejmě nedá upřít ani snaha varovat před přecením Masarykova působení v prezidentské funkci. Ale právě nadhodnocování příkladu Masaryka může být jasnou ukázkou toho, že Masaryk se stal symbolem, který utváří silnou emocionální vazbu české společnosti k politickému systému, nejsilněji pak k úřadu prezidenta. Ten je v České republice často přeceňován a reálné pravomoci prezidenta neodpovídají tomu, co od něj očekává společnost. Ta má tendence k očekávání, že prezident bude právě tím „tatíčkem“, který vyřeší všechny její potíže.

Z analýzy tedy vyplynulo, že Masarykova symbolu se využívalo v prezidentské kampani 2017–2018 především jako vzoru výkonu prezidentské funkce. Pokud se podíváme na možnost využitelnosti tohoto závěru, bylo by zajímavé se podívat na to, jakým způsobem naopak využívali symbolu Masaryk

³⁰ Termín populismus je zde chápán v tom smyslu, že se politický kandidát snaží využívat symbol „Masaryk“ tím způsobem, že se snaží poukazováním na Masaryka, co nejvíc zalíbit občanům bez toho, aby přitom bral v potaz vlastní názory či činy prezidenta Masaryka.

prezidentští kandidáti v první přímé volbě prezidenta v roce 2013 a porovnat to s mými výsledky. Během práce bylo zmíněno i možné zneužívání jména Masaryk. V textu se ale hlubší analýze tohoto problému nevěnuji, a proto by stálo za zvážení, zda se nepokusit na základě některé z teorií politických kampaní hlouběji analyzovat možné zneužívání jména Masaryk v rámci prezidentské kampaně. V tomto případě bychom se ale nemuseli omezovat jen na volby prezidentské, ale zajímavé by bylo zjistit, zda dochází ke zneužívání Masaryka i při jiných volbách. Případně, proč prezidentští kandidáti nebo politici obecně zneužívají symbolu Tomáše Garrigue Masaryka. Zda se tomu děje kvůli jeho popularitě nebo k tomu mají jiný, blíže nespecifikovaný důvod. Pokud přihlédneme k tomu, čím mohla tato analýza obohatit politickou vědu, dá se s určitým nadhledem říci, že by se dalo metody, užití k analýze argumentace politických kandidátů, využití k dalšímu zkoumání toho, jak na základě vyjádření politiků zjistit, jakou roli hrají v politické kultuře některé politické osobnosti významně spjaté s určitým politickým postem.

7. Zdroje:

Adáamek, O. (2017). Prezidentský kandidát Hilšer nepřijímá dary nad 100 000 a není příznivcem referenda. *Reflex*. 19. 12. 2017 (<https://www.reflex.cz/hilser-kandidat-prezidentske-volby-2018>, 31. 1. 2019).

Adáamek, O. (2017a). Prezidentský kandidát Kulhánek lákal k petici soutěží o auto, nakonec mu stačí podpisy poslanců. 16. 12. 2017 (<https://www.reflex.cz/kulhanek-kandidat-prezidentske-volby-2018>, 31. 1. 2019).

Aktuálně.cz (2017). Na Hradě bych přezkoumal Klausovy amnestie, tvrdí prezidentský kandidát Fischer. Sestavuje tým. *Aktuálně.cz*. 7. 10. 2017 (<https://zpravy.aktualne.cz/domaci/na-hrade-bych-prezkoumal-amnestii-klause-tvrdi-prezidentsky/r~f9504c5aab5c11e79603002590604f2e/>, 1. 2. 2017).

Aktuálně.cz (2017a). Fischerova kampaň má být “hřejivě lidská“, kandidát do ní investuje až 15 milionů. *Aktuálně.cz*. 30. 11. 2017 (<https://zpravy.aktualne.cz/domaci/fischer-da-na-prezidentskou-kampan-do-15-milionu-vim-jak-na/r~dca3edd0d5bb11e794dbac1f6b220ee8/>, 1. 2. 2019).

Almond, A. G. – Powell, G. B. Jr. (1978). *Comparative Politics: System, Process and Policy* (Boston: Little, Brown and Copany).

Almond, A. G. – Verba, S. (1989). *The Civic Culture: Political Attitudes and Democracy in Five Nations* (London: SAGE Publications).

Bendová, J. (2017). Kdo se Zemanovi klaní, toho odměňuje, kdo s ním nesouhlasí, je hlupák, říká Jiří Drahoš. *Reflex*. 7. 12. 2017 (<https://www.reflex.cz/clanek/volby-prezidentske-volby-2018/83685/kdo-se-zemanovi-klani-toho-odmenuje-kdo-s-nim-nesouhlasi-je-hlupak-rika-jiri-drahos.html>, 27. 2. 2019).

Berg-Schlosser, D. – Stammen, T. (2000). *Úvod do politické vědy* (Praha: Institut pro středoevropskou kulturu a politiku).

Besser, V. (2017). Horáček píše ukrajinskému velvyslanci: Stydím se za slova naší hlavy státu. *Forum24.cz* (<https://forum24.cz/horacek-pise-ukrajinskemu-velvyslanci-stydim-se-za-slova-nasi-hlavy-statu/>).

Bican, J. (2017). Evropská unie potírá spojení mužského a ženského prvku, tvrdí Petr Hannig. *Tiscali.cz*. 27. 12. 2017 (<https://zpravy.tiscali.cz/evropska-unie-potira-spojzeni-muzskeho-a-zenskeho-prvku-tvrdi-petr-hannig-307175>, 2. 3. 2019).

Bican, J. (2018). Tradiční země mají být solidární s námi a nežádat solidaritu po nás, tvrdí Topolánek. *Tiskali.cz*. 12. 1. 2018 (<https://zpravy.tiscali.cz/tradicni-zeme-eu-maji-byt-solidarni-s-nami-a-nezadat-solidaritu-po-nas-tvrdi-topolanek-307807>, 22. 2. 2019).

Bican, J. (2018a). Já a pražská kavárna? Jsem Chomutovák, říká prezidentský kandidát Hilšer. *Tiskali.cz*. 6. 12. 2018 (<https://zpravy.tiscali.cz/ja-a-prazska-kavarna-jsem-chomutovak-rika-prezidentsky-kandidat-hilser-306397?>, 22. 2. 2019).

Bican, J. (2018b). Naši partneři v Číně už musí být z našich častých cest unaveni, říká Hynek. *Tiscali.cz*. 11. 1. 2018 (<https://zpravy.tiscali.cz/nasi-partneri-v-cine-uz-musi-byt-z-nasich-castych-cest-unaveni-rika-hynek-307773>, 1. 3. 2019).

Bican, J. (2018c). Na Hradě bych otevřel školku, vzkazuje Fischer. *Tiscali.cz*. 3. 1. 2018 (<https://zpravy.tiscali.cz/na-hrade-bych-otevrel-skolku-vzkazuje-fischer-307376?>, 2. 3. 2019).

Blesk (2018). Topolánek, Drahoš a Horáček důvěrně: Jak to mají se slipy a co je rozbrečelo? *Blesk.cz*. 11. 1. 2018 (<https://www.blesk.cz/clanek/volby-prezidentske-volby-2018/517500/topolanek-drahos-a-horacek-duverne-jak-to-maji-se-slipy-a-co-je-rozbrecelo.html>, 22. 2. 2019).

Borek, D. (2017). Události komentáře: debata tří kandidátů na prezidenta. *ČT24*. 20. 12. 2017.

Bumba, J. (2017). Referendum naučí lidi demokracii, míní Horáček. Jsou ale i nevhodné otázky, zdůrazňuje Hynek. *ČRo Plus*. 28. 12. 2017 (<https://plus.rozhlas.cz/referendum-nauci-lidi-demokracii-mini-horacek-jsou-ale-i-nevhodne-otazky-7175081>, 23. 2. 2019).

Brodničková, K. (2017). Horáček: Nemám ambici spojovat národ. *Novinky.cz*. 16. 12. 2017 (<https://www.novinky.cz/domaci/458053-horacek-nemam-ambici-spojovat-narod.html>, 2. 3. 2019).

Brunnerová, O. – Charvát, J. (2014). Přímá volba prezidenta a její legislativní vývoj. In: Charvát, J. – Just, P. a kol., *První přímá volba prezidenta ČR v roce 2013: Cesta k jejímu zavedení a okolnosti a politické důsledky první přímé volby* (Praha: Metropolitan University Prague Press), s. 13–53.

Bureš, M. (2017). Kolik stojí prezidentská kampaň? Jaký je její strop? *Finance.cz*. 15. 11. 2017 (<https://www.finance.cz/500565-prezidentska-kampan-limit/>, 30. 1. 2019).

Cabada, L. (2011). Aspekty české politické kultury. In: Vodička, K. – Cabada, L., *Politický systém České republiky: Historie a současnost* (Praha: Portál), s. 205–225.

Cabada, L. (2011b). Politický systém první Československé republiky. In: Vodička, K. – Cabada, L., *Politický systém České republiky: Historie a současnost* (Praha: Portál), s. 15–45.

Čapka, F. (2003). *Dějiny českých zemí 1800-1918* (Brno: Masarykova univerzita).

Černá, D. (2017). „Drahoš je opravdu slabý, má jen slušnost!“ Mirek Topolánek besedoval s veřejností a v jednu chvíli šokoval tím, co prý po týdnu našli v kanceláři. *Parlamentní listy*. 3. 12. 2017 (https://www.parlamentnilisty.cz/arena/monitor/-Drahos-je-opravdu-slaby-ma-jen-slusnost-Mirek-Topolank-besedoval-s-verejnosti-a-v-jednu-chvili-sokoval-tim-co-pry-po-tydnu-nasli-v-kancelari-514758?utm_source=nm&utm_medium=xml, 22. 2. 2019).

Černá, M. (2017a). SPD a komunisti? Ty nevolte, radí kandidáti na českého prezidenta Čechům. *Eurozprávy.cz*. 19. 10. 2017 (<https://eurozpravy.cz/domaci/politika/204547-spd-a-komunisti-ty-nevolte-radi-kandidati-na-ceskeho-prezidenta-cechum/>, 1. 3. 2019).

Černá, D. (2017b). Tyhle volby jsou ztracené, ale za 25 let to může být lepší, rozpovídal se na veřejnosti Horáček. A pak začal couvat. *Parlamentní listy*. 18. 10. 2017. (https://www.parlamentnilisty.cz/arena/monitor/Tyhle-volby-jsou-ztracene-ale-za-25-let-to-muze-byt-lepsi-rozpovidal-se-na-verejnosti-Horacek-A-pak-zacal-couvat-508687?utm_source=nm&utm_medium=xml, 2. 3. 2019).

Česká televize (2005). Největší Čech. *Česká televize* (<https://www.ceskatelevize.cz/porady/1166142508-nejvetsi-cech/11434-vysledky/>. 12. 3. 2019).

Česká televize (2017). Čas ubývá, kandidátů přibývá. Seznamte se s těmi, kteří chtějí být českým prezidentem. *Česká televize*. 29. 10. 2017

(<https://ct24.ceskatelevize.cz/domaci/2286658-cas-ubyva-kandidatu-pribyva-seznamte-se-s-temi-kteri-chteji-byt-ceskym-prezidentem>, 1. 2. 2019).

ČT1 (2017a). Události. *Česká televize*. 17. 11. 2017.

ČTK (2017). Postavení první dámy stanoveno zákonem? Kandidáti jsou proti. *Týden.cz*, 2. 3. 2019. (https://www.tyden.cz/rubriky/domaci/politika/postaveni-prvni-damy-stanoveno-zakonem-kandidati-jsou-proti_460255.html, 2. 3. 2019).

ČT24 (2012). Klaus s Nečasem porušili ústavní zvyklosti, míní Wagnerová. *ČT24*. 28. 6. 2012 (<https://ct24.ceskatelevize.cz/domaci/1161230-klaus-s-necasem-porusili-ustavni-zvyklosti-mini-wagnerova>, 20. 2. 2019).

ČT24 (2017). Topolánek: Změnil jsem se, budu důstojný. V EU tahejme za záchrannou brzdu. *ČT24*. 27. 11. 2017 (<https://ct24.ceskatelevize.cz/specially/kandidat-na-prezidenta-mirek-topolaneck/2310583-topolaneck-zmenil-jsem-se-budu-dustojny-v-eu>, 1. 3. 2019).

ČT24 (2018). Drahoš šéfoval Akademii věd, teď má šanci usednout na Hradě. Prezident má podle něj lidi spojovat. *ČT24*. 13. 1. 2018 (<https://ct24.ceskatelevize.cz/specially/kandidat-na-prezidenta-jiri-drahos/2301835-drahos-mam-obavy-o-demokracii-prezident-ma-lidi>, 22. 2. 2019).

ČT24 (2018a). Prezidentská superdebata: Česko by se mělo omluvit za Zemanova slova o Krymu. *Česká televize*. 11. 1. 2018 (<https://ct24.ceskatelevize.cz/domaci/2359204-prezidentska-superdebata-cesko-se-melo-omluvit-za-zemanova-slova-o-krymu>, 27. 2. 2019).

ČRo Plus (2018). *Názory a argumenty: Glosy prezidentských kandidátů*. 22. 2. 2019.

Dahrendorf, R. (1991). *Úvahy o revoluci v Evropě v dopise, který měl být zaslán jistému pánovi ve Varšavě* (Praha: Evropský kulturní klub).

Deník (2017). Prezident Zeman: Volby do sněmovny nejsou zásadní ani zlomové. *Deník*. 20. 10. 2017 (https://www.denik.cz/z_domova/letosni-volby-do-snemovny-nejsou-podle-zemana-zasadni-ani-zlomove-20171020.html, 2. 3. 2019).

Drahoš, J. (2017). T. G. Masaryk by nám měl být velkou inspirací. *Reflex* (<https://www.reflex.cz/clanek/historie/81935/jiri-drahos-t-g-masaryk-by-nam-mel-byt-velkou-inspiraci.html>, 22. 2. 2019).

Drahoš, J. (2017a). Stát jsme přece my. *Lidové noviny*. 26. 10. 2017.

Drahoš, J. (2018). Novoroční projev Jiřího Drahoše. *Blesk*. 1. 1. 2018 (<https://www.blesk.cz/clanek/volby-prezidentske-volby-2018/514558/novorocni-projevy-prezidentskych-kandidatu-co-maji-na-srdci-souperi-zemana.html?kapitola=923797>, 26. 2. 2019).

Drahoš, J. (2019). *Jiří Drahoš* (<https://www.jiridrahos.cz/>, 29. 1. 2019).

Daněk, M. (2018). Drbna zasypala Pavla Fischera a Mirka Topolánka rychlou palbou otázek. *Drbna*. 11. 1. 2018 (<https://www.drbna.cz/zpravy/politika/2084-drbna-zasypala-pavla-fischera-a-mirka-topolanka-rychlou-palbou-otazek.html>, 27. 2. 2019).

Eurozpravy.cz (2017). Uprchlíci jsou horší než KLDL. Radši platit než je přijmout. A Zeman... Promlouvá prezidentský kandidát Hannig. *Eurozpravy.cz*. 18. 12. 2017 (<https://eurozpravy.cz/domaci/politika/210167-uprchlici-jsou-horsi-nez-kldr-radsi-platit-nez-je-prijmout-a-zeman-promlouva-prezidentsky-kandidat-hannig/>, 22. 2. 2019).

Eurozpravy.cz (2017a). Zemanova politika, opačné chování. Petr Hannig chce být novým prezidentem. *Eurozpravy.cz*. 19. 7. 2017 (<https://eurozpravy.cz/domaci/politika/195752-zemanova-politika-opacne-chovani-petr-hannig-chce-byt-novym-prezidentem/>, 2. 3. 2019).

Eurozpravy.cz (2018). Odchod z EU by nejvíce ublížil těm, kteří po něm volají nejvíce, říká pro EZ Pavel Fischer. *Eurozpravy.cz*. 2. 1. 2018. (<https://eurozpravy.cz/domaci/politika/211442-odejit-z-eu-a-kam-byste-chteli-vymenil-bych-cely-tym-na-hrade-rika-kandidat-na-prezidenta-fischer/>, 2. 3. 2019).

E15.cz (2018). Prezidentští kandidáti ve volebním souboji o Hrad. *E15.cz*. 14. 1. 2018 (<https://www.e15.cz/kandidati-na-prezidenta-2018>, 30. 1. 2018).

Facebook (2019). *Petr Hannig – předseda politické strany Rozumní*. (<https://www.facebook.com/budmehrdi/>, 1. 2. 2019).

Facebook (2017). *Jiří Hynek*. 2. 9. 2017 (<https://www.facebook.com/hynek2018/>, 1. 3. 2019).

Facebook (2017a). *Jiří Drahoš*. 19. 11. 2017 (<https://www.facebook.com/drahosjiri/>, 1. 3. 2017).

Fiala, V. (2017). Odmítám připustit, že by to Herman řekl, hádal se Drahoš s mužem v publiku, o němž ostatní šeptali „putinovec“. Kdo je Herman? vypadlo pak z mladé dívky. *Parlamentní Listy*. 12. 8. 2017 (<https://www.parlamentnilisty.cz/arena/monitor/Odmitam-pripustit-ze-by-to-Herman-rekl-hadal-se-Drahos-s-muzem-v-publiku-o-nemz-ostatni-septali-putinovec-Kdo-je-Herman-vypadlo-pak-z-mlade-divky-499759>, 22. 2. 2019).

Fiala, V. (2017a). Horáček prozradil neznámé věci o Petru Hapkovi. Třeba na téma WC. *Parlamentní listy*. 20. 12. 2017

(<https://www.parlamentnilisty.cz/arena/monitor/Horacek-prozradil-nezname-veci-o-Petru-Hapkovi-Treba-na-tema-WC-517026>, 23. 2. 2019).

Fiala, V. (2017b). „Mám k vám sympatie, na druhé straně vás nesnáším.“ Horáček se na vlastní akci utkal s divákem. A pak drsně potupil Drahoše. *Parlamentní listy*. 2. 12. 2017 (https://www.parlamentnilisty.cz/arena/monitor/-Mam-k-vam-sympatie-na-druhe-strane-vas-nesnasim-Horacek-se-na-vlastni-akci-utkal-s-divakem-A-pak-drsne-potupil-Drahose-514652?utm_source=nm&utm_medium=xml, 2. 3. 2019).

Fischer, P. (2019). *Oficiální stránky Pavla Fischera* (<https://www.pavelfischer.cz/>, 1. 2. 2018).

Genusplus.cz (2017). Prezidentský kandidát Horáček: Hrad má být pro lidi, není to pevnost. *Genusplus.cz*. 1. 8. 2017 (<http://genusplus.cz/diskusni-forum/nazory-politiku/prezidenstky-kandidat-michal-horacek-hrad-ma-byt-pro-lidi-neni-to-pevnost>, 1. 3. 2019)

Hannig, P. (2017). Hannig: s ROZUMNÝMI jsem proti přijímání migrantů i za cenu vystoupení z EU. *Czech Free Press*. 19. 7. 2017. (<http://www.czechfreepress.cz/vase-free-zona/hannig-s-rozumnymi-jsem-proti-prijimani-ilegalnich-imigrantu-i-za-cenu-vystoupeni-z-eu.html>, 2. 3. 2019).

Havel, V. (2002). Jak volit mého nástupce? Přímo!. *Mladá fronta Dnes*, 30. 1. 2002.

Hilšer, M. (2018). *Marek Hilšer – oficiální stránky* (<http://www.mareknahrad.cz/>, 31. 1. 2019).

Hlava, M. (2017). Kandidát. *Esquire* 2017 (5).

Hofmanová, A. (2017). Tragikomedie českých politiků, kvůli prospěchu jsou ochotni udělat cokoliv. I Horáček. *Krajské listy*. 8. 12. 2017 (<https://www.krajskelisty.cz/praha/18446-tragikomedie-ceskych-politiku-kvuli-prospechu-jsou-ochotni-udelat-cokoliv-i-horacek.htm>, 27. 2. 2019).

Holinková, P. (2017). Zemanova únava, Drahošův Nuselák, Horáčkova snídaně. Co o své kondici říkají kandidáti o Hrad. *iRozhlas*. 7. 5. 2017 (https://www.irozhlas.cz/zpravy-domov/zdravotni-stav-prezidentskych-kandidatu-zemanova-unava-drahosuv-nuselak-a_1705301200_ph, 2. 3. 2019).

Horáček, M. (2018). *Michal Horáček* (<https://www.michalhoracek.cz/kampan/>, 30. 1. 2018).

Hrabica, P. (2017). Je nesmysl myslet si, že jsem se Zemanem domluvený. *Metro* 20. 11. 2017, s. 10.

Hrad (2017). Rozhovor prezidenta republiky pro pořad TV Barrandov „Týden s prezidentem“. *Hrad.cz*. 16. 1. 2018 (<https://www.hrad.cz/cs/prezident-cr/soucasny-prezident-cr/vybrane-projevy-a-rozhovory/rozhovor-prezidenta-republiky-pro-porad-tv-barrandov-tyden-s-prezidentem-34-13846>, 23. 2. 2019).

Hrad.cz (2018). Rozhovor prezidenta republiky pro pořad TV Barrandov „Týden s prezidentem“. *Hrad.cz*. 11. 1. 2018 (<https://www.hrad.cz/cs/prezident-cr/soucasny-prezident-cr/vybrane-projevy-a-rozhovory/rozhovor-prezidenta-republiky-pro-porad-tv-barrandov-tyden-s-prezidentem-34-13846>, 23. 2. 2019).

Chalupa, M. (2017). Michal Horáček: Prezident má stát zastupovat navenek, ten současný snad o tom úkolu snad ani neví. *Čtidoma.cz*. 20. 12. 2017 (<https://www.ctidoma.cz/osobnosti/2017-12-20-michal-horacek-prezident-ma-stat-zastupovat-navenek-ten-soucasny-o-tom-ukolu>).

Charvát–Brunnerová–Petřík (2014). Diskuze o zavedení přímé volby prezidenta v ČR: Argumenty pro a proti přímé volbě. In: Charvát, J. – Just, P. a kol., *První přímá volba prezidenta ČR v roce 2013: Cesta k jejímu zavedení a okolnosti a politické důsledky první přímé volby* (Praha: Metropolitan University Prague Press), s. 54–72.

Chytráček, M. (2017). Prezidentské kampaně: už to začalo? *Institut politického marketingu*. 19. 7. 2017 (<http://politickymarketing.com/prezidentske-kampane-2018-zacatek>, 30. 1. 2019).

iDnes.cz (2017). Prezidentští kandidáti se představili v Rozstřelu na iDnes.tv. *iDnes.cz*. 8. 12. 2017 (https://volby.idnes.cz/rozstrel-prezidentske-volby-kandidati-d9b-/volby.aspx?c=A171208_133925_domaci_vov, 1. 3. 2019).

iDnes.cz (2018). Miloš Zeman. *iDnes.cz*. 21. 2. 2018 (<https://www.idnes.cz/wiki/politika/milos-zeman.K455005>, 30. 1. 2019).

iDnes.cz (2018b). Michal Horáček. *iDnes.cz*. 13. 1. 2018 (<https://www.idnes.cz/wiki/kultura/michal-horacek.K457367>, 29. 1. 2019).

iDnes.cz (2018c). Mirek Topolánek. *iDnes.cz*. 13. 1. 2018 (<https://www.idnes.cz/wiki/politika/mirek-topolanek.K455048>, 30. 1. 2019).

iDnes.cz (2018d). Vratislav Kulháněk. *iDnes.cz*. 13. 1. 2018 (<https://www.idnes.cz/wiki/lide-v-cesku/vratislav-kulhanek.K460232>, 31. 1. 2019).

iDnes.cz (2018e). Jiří Hynek. *iDnes.cz*. 6. 10. 2018 (<https://www.idnes.cz/wiki/politika/jiri-hynek-politik.K456432>, 1. 2. 2018).

Info.cz (2017). Kandidát na prezidenta Vratislav Kulhánek: Bývalý šéf škodovky chce vrátit na Hrad důstojnost. *Info.cz*. 22. 11. 2017 (<https://www.info.cz/prezidentske-volby-2018-kulhanek?page=30>, 4. 3. 2019).

iRozhlas (2018). Drahošův facebook je profesionálnější, 'Zeman znovu' agresivnější, hodnotí kampaň na sítích expert. *iRozhlas*. 20. 1. 2018 (https://www.irozhlas.cz/volby/jiri-drahos-milos-zeman-prezidentske-volby-2018-kampan-na-socialnich-sitich_1801201800_haf, 30. 1. 2019).

Janáková, B. – Kopecký, J. (2018). Zeman jmenováním Hamáčka porušil ústavu, shodují se právníci. *iDnes.cz*. 27. 6. 2018 (https://www.idnes.cz/zpravy/domaci/vlada-ministr-prezident-premier-ustava-jmenovani-milos-zeman-jan-hamacek-miroslav-poche-andrej-babis.A180627_134240_domaci_bja, 20. 2. 2019).

Jadrný, P. (2018). 1918, 1948, 1968. Jak by si prezidentští kandidáti připomínali osmičková výročí? *iRozhlas*. 11. 1. 2018 (https://www.irozhlas.cz/volby/anketa-prezidentske-volby-2018-vyroci_1801110830_pj, 22. 2. 2018).

Jirků, I. (2017). Moje čtení: Vědec, chemik a vysokoškolský profesor Jiří Drahoš. *Ihned.cz* (<https://ego.ihned.cz/c1-66107850-moje-cteni-vedec-chemik-a-vysokoskolsky-profesor-jiri-drahos>, 22. 2. 2019).

Kadavá, Š. – Kosíková, T. (2017). Marek Hilšer: V politice budu chtít pokračovat , i když v prezidentských volbách neuspěji. *E15.cz*. 15. 12. 2017 (<https://www.e15.cz/the-student-times/marek-hilser-v-politice-budu-chtit-pokracovat-i-kdyz-v-prezidentskych-volbach-neuspeji-1341021>, 1. 3. 2019).

Klicperová-Baker, M. – Feierabend, I. K. a kol. (2007). *Demokratická kultura v České republice: Občanská kultura, étos a vlastenectví ze srovnávacího pohledu* (Praha: Academia).

Klímek, A. (2017). *Boj o hrad (1): Hrad a Pětka* (Praha: Nakladatelství Tomáš Krsek).

Krýslová, M. (2018). Horáček: Nepřeju si, aby děti chodily s památničky za Kájínkem *Týden.cz*. 12. 1. 2018 (https://www.tyden.cz/rubriky/domaci/horacek-nepreju-si-aby-deti-chodily-s-pamatnicky-za-kajinkem_461125.html, 23. 2. 2019).

Krýslová, M. (2018a). Topolánek: Státní vyznamenání? Dal bych ho Zemanovi. *Týden.cz*. 5. 1. 2018 (https://www.tyden.cz/rubriky/domaci/topolanek-statni-vyznamenani-dal-bych-ho-zemanovi_461265.html, 27. 2. 2019).

Krýslová, M. (2018b). Hilšer: Pokud by se měnily pravomoce prezidenta, vznikl by hybrid. *Týden.cz*. 9. 1. 2018 (https://www.tyden.cz/rubriky/domaci/hilser-pokud-by-se-menily-pravomoce-prezidenta-vznikl-by-hybrid_460643.html, 27. 2. 2019).

Krýslová, M. (2018c). Hynek: Milost Kájínkovi? Nepřijatelné. *Týden.cz*. 1. 1. 2018 (https://www.tyden.cz/rubriky/domaci/hynek-milost-kajinkovi-neprijatelne_459477.html, 2. 3. 2018).

Kulhánek, V. (2018). Kulhánek (ODA). Prání otcem Honzejkovi myšlenky. *Parlamentní listy*. 2. 1. 2018 (https://www.parlamentnilisty.cz/politika/politici-volicum/Kulhanek-ODA-Prani-otcem-Honzejkovy-myslenky-518335?utm_source=nm&utm_medium=xml, 2. 3. 2019).

Lidovky.cz (2017). Zemana propagují nové plakáty navzdory slibu, že kampaň nepovede. *Lidovky.cz*. 28. 12. 2018 (https://www.lidovky.cz/domov/zemana-propaguji-nove-plakaty-i-navzdory-slibu-ze-kampan-nepovede.A171228_153554_ln_domov_ele, 30. 1. 2019).

Lidovky.cz (2017a). Jiří Hynek podal kandidaturu na prezidenta. Má podporu 22 poslanců. *Lidovky.cz*. 17. 10. 2017 (https://www.lidovky.cz/domov/jiri-hynek-podal-prihlasku-ke-kandidature-na-prezidenta.A171017_103219_ln_domov_ele, 1. 2. 2019).

Lidovky.cz (2017b). Hannig má dostatek podpisů poslanců pro kandidaturu na Hrad. *Lidovky.cz*. 26. 10. 2017 (https://www.lidovky.cz/domov/hannig-ma-dostatek-podpisu-poslancu-pro-kandidaturu-na-hrad.A171026_115557_ln_domov_ele, 1. 2. 2019).

Lidovky.cz (2017c). Topolánek zahájil kampaň. Nechce euro ani uprchlické kvóty, z EU by ale neodešel. *Lidovky.cz*. 30. 11. 2017 (https://www.lidovky.cz/domov/topolaneck-jsem-proti-euru-cesko-si-nemuze-dovolit-kladace-vencu-za-prezidenta.A171130_152056_ln_domov_ELE, 15. 2. 2019).

Lidovky.cz (2017d). Trest pro Bartoše je pravomocný, za antisemitismus si vyslechl roční podmínku. *Lidovky.cz*. 7. 3. 2017 (https://www.lidovky.cz/domov/bartosuv-trest-plati.A170307_111349_ln_domov_jho, 2. 3. 2019).

Lidovky.cz (2019). Zeman rok od znovuzvolení. „Čím dál víc rozděluje společnost,“ míní politologové. *Lidovky.cz* (https://www.lidovky.cz/domov/rok-od-zvoleni-prezidenta-zemana-posilil-vliv-i-spojenectvi-s-babisem.A190124_073029_ln_domov_krku, 2. 3. 2019).

Mayer, F. (2009). *Češi a jejich komunismus. Paměť a politická identita* (Praha: Argo).

Matějů, M. – Soukup, V. (1996). Kultura. In: Maříková, H. – Petrusek, M. a kol., *Velký sociologický slovník* (Praha: Karolinum), s. 547–549.

Mediaguru.cz (2018). Prezidentské (ne)kampaně jdou do finále. *Mediaguru.cz*. 11. 1. 2018 (<https://www.mediaguru.cz/clanky/2018/01/prezidentske-ne-kampane-jdou-do-finale>, 2. 3. 2019).

Menšík, J. (2017). V případě znovuzvolení mě nikdo nohama napřed nevynese, odrazil Zeman otázky na svůj zdravotní stav. *Aktuálně.cz*. 29. 11. 2017 (<https://zpravy.aktualne.cz/zeman-zahajil-navstevu-jihomoravskeho-kraje-nikdo-me-nohama/r~f393f230d52311e7aabeac1f6b220ee8/>, 2. 3. 2019).

Metro (2017). Hannig: Kandidatura na Hrad je moje vlastenecká povinnost. *Metro*. (228) 4. 12. 2017, str. 14.

Müller, K. B. (2003). Češi a občanská společnost: Pojem, problémy, východiska (Praha: Triton).

Müller, K. B. (2012). *Politická sociologie: Politika a identita v proměnách modernity* (Plzeň: Aleš Čeněk).

Nachtmann, F. – Jareš, D. (2017). Rozhovor Týdne: Babišovi bych menšinovou vládu nedovolil. *Týden* (51). 11. 12. 2017.

Novák, J. (2017). Babiše bych prezidentem nejmenoval, řekl v Rozstřelu kandidát na Hrad Fischer. *iDnes.cz*. 28. 11. 2017 (https://volby.idnes.cz/pavel-fischer-rozstrel-prezident-volby-2018-fje-/komunalni-volby-2018.aspx?c=A171128_091801_domaci_ane, 2. 3. 2019).

Parlamentní listy (2017). Z debaty nevyloučím nikoho, ujišťoval Michal Horáček. Pak upřesnil, že opravdové extrémisty vyloučí. *Parlamentní listy*. 20. 12. 2017 (<https://www.parlamentnilisty.cz/arena/monitor/Z-debaty-nevyloucim-nikoho->

ujistoval-Michal-Horacek-Pak-upresnil-ze-opravdove-extremisty-vylouci-517080?utm_source=nm&utm_medium=xml, 27. 2. 2019).

Parlamentní listy (2017a). Pavel Šafr zveřejnil Topolánkovi, co ho nenechali říct na Václaváku: Jsme jako žáby, které se pomalu vaří. Prezident umetá cestu extrémistům. *Parlamentní listy*. 18. 11. 2017 (https://www.parlamentnilisty.cz/arena/monitor/Pavel-Safr-zverejnil-Topolankovi-co-ho-nenechali-riect-na-Vaclavaku-Jsme-jako-zaby-ktere-se-pomaluvvari-Prezident-umeta-cestu-extremistum-512757?utm_source=nm&utm_medium=xml, 26. 2. 2019).

Parlamentní listy (2017b). Topolánek: Jak skončit s blbou náladou? *Parlamentní listy*. 27. 12. 2017 (https://www.parlamentnilisty.cz/politika/politici-volicum/Topolanek-Jak-skoncit-s-blbou-naladou-517771?utm_source=nm&utm_medium=xml, 1. 3. 2019).

Parlamentní listy (2018). Topolánek: Demokracie není samozřejmost. *Parlamentní listy*. 11. 1. 2018 (<https://www.parlamentnilisty.cz/politika/politici-volicum/Topolanek-Demokracie-neni-samozrejmost-519594>).

Pecka, E. (2010). *Sociologie politiky* (Praha: Grada).

Pecka, E. (2000). Politická kultura: Vývoj a výzkum. In: Pecka, E. a kol., *Politická kultura v ČR* (Praha: Vysoká škola ekonomická v Praze), s. 7–28.

Perknerová, K. (2017). Jiří Drahoš: Lidé od prezidenta nechtějí hrubost ani agresivitu *Deník*. 26. 8. 2017 (https://www.denik.cz/z_domova/jiri-drahos-lide-od-prezidenta-nechteji-hrubost-ani-agresivitu-20170826.html, 1. 3. 2019).

Prorok, V. (2000). Politická kultura českého národa a její vývoj po listopadu 1989. In:

Pecka, E. a kol., *Politická kultura v ČR* (Praha: Vysoká škola ekonomická v Praze), s. 111–147.

Pokorný, J. (2017). Jdu do toho. Mám čistý štít. Prezidentští kandidáti oblepili republiku. *iDnes.cz*. 14. 12. 2017 (https://volby.idnes.cz/prezidentske-volby-kandidati-billboardy-fp1-/volby.aspx?c=A171213_104000_domaci_jkk, 30. 1. 2019).

Pokorný, J. (2018). Dvacítka Radiožurnálu: rozhovor s Jiřím Hynkem. *Radiožurnál* 9. 1. 2018.

Pokorný, J. (2018a). Potřebujeme prezidenta s čistým politickým štítem, říká kandidát Hilšer. *iRozhlas*. 8. 1. 2018 (https://www.irozhlas.cz/volby/marek-hilser-kampan-kandidat-na-prezidenta_1801081900_rez, 27. 2. 2019).

Pokorný, J. (2018b). Za komunismu byl hazard strategií úniku. Teď jsem vsadil rok a půl života, říká Michal Horáček. *Radiožurnál*. 2. 1. 2018 (<https://radiozurnal.rozhlas.cz/za-komunismu-byl-hazard-strategii-uniku-ted-jsem-vsadil-rok-a-pul-zivota-rika-7182173#volume>, 1. 3. 2019).

Pokorný, M. (2019). Žaloba na Zemana nemá šanci, sněmovna je prohradní, říká ústavní právník Kysela. *Aktuálně.cz*. (<https://zpravy.aktualne.cz/domaci/ustavni-zaloba-prezident-milos-zeman-senator-vaclav-laska/r~97ad7b7024dd11e9813eac1f6b220ee8/?redirected=1550660785>).

Prorok, V. – Lisa, A. (2003). *Politologie* (Dobrá Voda u Pelhřimova: Aleš Čeněk).

Pye, W. L. (1965). Introduction: Political Culture and Political Development. In: Pye, W. L. – Verba, S., *Political Culture and Political Development* (New Jersey: Princeton university press).

Pye, W. L. (1968). Political Culture. In: Sills, D. L. eds., *International Encyclopedia of Social Science* (New York: Macmillan Press), s. 218–225.

Rajská, A. (2017). Zdravý rozum na Hradě? Známe prvního skutečného prezidentského kandidáta. *Sputnik*. 28. 10. 2019 (<https://cz.sputniknews.com/ceskarepublika/201710286192248-hannig-volby-cesko/>, 22. 2. 2019).

Rapco, M. (2017). Miloš Zeman na jižní Moravě: Podporuji vývoz zbraní nehledě na embargo. *Deník.cz*. 31. 5. 2017 (https://www.denik.cz/z_domova/posledni-den-prezidentovy-navstevy-jihu-moravy-zeman-zahajil-zbrojarsky-veletrh-20170531.html, 27. 2. 2019).

Rímský, P. (2017). Prezidentský kandidát, lékař: Marek Hilšer: Miloš Zeman na svoji funkci fyzicky nemá. *Forum24*. 1. 7. 2017 (<http://forum24.cz/prezidentsky-kandidat-lekar-marek-hilser-milos-zeman-na-svoji-funkci-fyzicky-nema/>, 23. 2. 2019).

Rychetský, J. (2018). Topolánek: Po smrti Havla začali vylézat hadi a štíři. *Parlamentní listy*. 4. 1. 2018 (https://www.parlamentnilisty.cz/arena/monitor/Topolánek-Po-smrti-Havla-zacali-vylezat-hadi-a-stiri-518672?utm_source=nm&utm_medium=xml, 2. 3. 2019).

Skovajsa, M. (2006). *Politická kultura: Přístupy, kritiky, uplatnění ve zkoumání politiky* (Praha: Karolinum).

Součková, M. (2017). Věda života – rozhovory s profesorem Jiřím Drahošem o životě i vědě. *Literární noviny*. 12. 5. 2017 (<http://literarky.cz/literatura/recenze/24181-vda-ivota--rozhovory-s-profesorem-jiim-drahoem-o-ivot-i-vd>, 22. 2. 2019).

Soukup, J. (2017). Týden s prezidentem. *TV Barrandov*. 14. 9. 2017.

Szaban, O. (2017). Topolánek sezval lidi na punč a skutečně se tam rozjel: Plive se tu na polistopadovou politiku, Zeman je zlý člověk. Já to stmelím. Klidně sfárám na Paskově do sloje a budu se tam bavit s klukama. *Parlamentní listy*. 31. 12. 2017 (https://www.parlamentnilisty.cz/arena/monitor/Topolánek-sezval-lidi-na-punc-a-skutecne-se-tam-rozjel-Plive-se-tu-na-polistopadovou-republiku-Zeman-je-zly-clovek-Ja-to-stmelim-Klidne-sfaram-na-Paskove-do-sloje-a-budu-se-tam-bavit-s-klukama-518177?utm_source=nm&utm_medium=xml, 27. 2. 2019).

Šerých, A. (2017). Jiří Drahoš: Kandidát na prezidenta. *Xantypa* 17 (9).

Šídlová, T. (2018). Fischer: Co se týče eutanazie, jsem tvrdá konzerva. O voliče SPD je třeba bojovat, ne je nálepkovat. *Aktuálně.cz*. 8. 1. 2018 (<https://zpravy.aktualne.cz/domaci/politika/fischer-co-se-tyce-eutanazie-jsem-tvrda-konzerva-o-volice-sp/r~1df3097af23a11e7afac0cc47ab5f122/?redirected=1549893619>, 2. 3. 2018).

Škaloud, J. (2000). Politická kultura: Pokus o vymezení pojmu a česká problematika. In: Pecka, E. a kol., *Politická kultura v ČR* (Praha: Vysoká škola ekonomická v Praze), s. 29–48.

Šrajbrová, M. – Ťopek, M. (2017). Také jsem chtěl změnu, ale extrémisty jsem nevolil. Odejít z EU by byla sebevražda, říká Hilšer. *Aktuálně.cz*. 19. 12. 2017 (<https://zpravy.aktualne.cz/domaci/odchod-z-evropske-unie-by-byl-sebevrazdou-vrhl-by-nas-na->

vyc/r~c3583600e1b011e7adc2ac1f6b220ee8/?redirected=1551543999, 23. 2. 2019).

Tabery, E. (2018). Jiří Drahoš: Musíte se nad to povznést. *Respekt*. 20. 1. 2018 (<https://www.respekt.cz/tydenik/2018/4/musite-se-nad-to-povznest>, 22. 2. 2018).

Topolánek, M. (2018). Novoroční projev Mirka Topolánka. *Blesk*. 1. 1. 2018 (<https://www.blesk.cz/clanek/volby-prezidentske-volby-2018/514558/novorocni-projevy-prezidentskych-kandidatu-co-maji-na-srdci-souperi-zemana.html?kapitola=923797>, 26. 2. 2019).

Topolánek, M. (2018a). Národní identita není mrtvá. *Echo24.cz*. 1. 1. 2018 (<https://echo24.cz/a/SNN8X/narodni-identita-neni-mrtva>, 1. 3. 2019).

Transparentní volby (2018). *Jiří Hynek*. (<https://www.transparentnivolby.cz/prezident2018/hodnoceni/jiri-hynek/>, 1. 2. 2019).

Tvarůžková, Z. (2017). Interview s prezidentským kandidátem Michalem Horáčkem. *ČT24*. 6. 12. 2017.

Twitter (2019). *Petr Hannig* (https://twitter.com/petr_hannig?lang=cs, 1. 2. 2019).

Twitter (2017). *Jiří Drahoš* (<https://twitter.com/jiridrahos1?lang=cs>, 22. 2. 2019).

Twitter (2017a) *Michal Horáček* (https://twitter.com/m_horacek?lang=cs 27. 2. 2019).

Twitter (2017b). *Pavel Fischer* (https://twitter.com/PavelFischer?ref_src=twsrc%5Egoogle%7Ctwcamp%5Eserp%7Ctwgr%5Eauthor, 28. 2. 2019).

Twitter (2018). *Marek Hilšer* (<https://twitter.com/marekhilser?lang=cs>, 27. 2. 2019).

UDHPSH (2018) *Zpráva o financování volební kampaně*. (<https://zpravy.udhpsch.cz/zprava/pr2018/hynek>, 1. 2. 2019).

Ústavní zákon č. 1/1993 Sb., *Ústava České republiky*, ve znění pozdějších předpisů.

Vaníček, D. (2017). Topolánek u piva: O rodičích v KSČ, Dalíkovi a děvkách v bazénu. *Blesk.cz*. 7. 12. 2017 (<https://www.blesk.cz/clanek/volby-prezidentske-volby-2018/511056/topolanek-u-piva-o-rodicich-v-ksc-dalikovi-a-devkach-v-bazenu.html>, 1. 3. 2019).

Veinlich, J. (2018). Novoroční projevy prezidentských kandidátů. *Blesk*. (<https://www.blesk.cz/clanek/volby-prezidentske-volby-2018/514558/novorocni-projevy-prezidentskych-kandidatu-co-maji-na-srdci-souperi-zemana.html?kapitola=923841>, 23. 2. 2018).

Vosáhlo, J. (2017). VIDEO + FOTO z debaty: Mně tekly slzy, přiznal Topolánek a řekl , kolik má peněz Zeman? Búúú, hlesli studenti. Plno lásky k EU, řídila to slečna z Respektu. *Parlamentní listy*. 9. 11. 2017 (<https://www.parlamentnilisty.cz/zpravy/kauzy/VIDEO-FOTO-z-debaty-Mne-tekly-slzy-priznal-Topolanek-a-rekl-kolik-ma-penez-Zeman-Buuu-hlesli-studenti-Plno-lasky-k-EU-ridila-to-slecna-z-Respektu-511533>, 22. 2. 2019)

Vyroubalová, M. (2017). V páté otázce zvítězil Chaloupka. Inspirují ho Masaryk, Churchill a Reagan. *iDnes.cz*. 21. 9. 2017 (https://volby.idnes.cz/otazka-pro-prezidenta-politicky-vzor-uchazeci-o-hrad-p0u-/volby.aspx?c=A170921_091508_domaci_mav, 22. 2. 2018).

White, G. (2004). Civil Society, Democratization and Development: Clearing the Analytical Ground. In: Burnell, P. – Calvert, P. eds., *Civil Society in Democratization* (London: Routledge), s. 7–22.

YouTube (2018). *Topolánek a YouTuber na pivu. Prezident, který miluje selfie a Gandalfa?* (<https://www.youtube.com/watch?v=TYbXqRSnxyY>, 22. 2. 2019).

Zákony pro lidi.cz (2012). *Zákon č. 275/2012 Sb. – Zákon o volbě prezidenta republiky a o změně některých zákonů* (<https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2012-275>, 15. 2. 2018).

Zeman, M. (2017). Bratři legionáři, skláním se před vaší odvahou, hrdinstvím a vlastenectvím. *Parlamentní listy*. 3. 7. 2017 (<https://www.parlamentnilisty.cz/profily/Ing-Milos-Zeman-1195/clanek/Bratri-legionari-sklanim-se-pred-vasi-odvahou-hrdinstvim-a-vlastenectvim-78941>, 3. 3. 2019).

Zpravodajové deníku (2017). Prezident hrál na notu svých příznivců. *Novojičínský deník*. 7. 9. 2017.

5plus2 (2018). *Muži kteří nám chtějí vládnout*. 12. 1. 2018.

8. Resumé:

My Thesis provides analysis of the way the presidential candidates used up the "Masaryk" symbol in their campaigns before the presidential election in 2018. On this analytic basis I tries to find out which role the symbol of Tomas Garigue Masaryk plays in the Czech political culture. All of the presidential candidates who met the legal conditions of the candidacy were analyzed. So, this includes following candidates: Jiří Drahoš, Mirek Topolánek, Jiří Hynek, Marek Hilšer, Miloš Zeman, Michal Horáček, Pavel Fischer, Vratislav Kulhánek and Petr Hannig.

The first unit of my work deals mainly with the concept of political culture. First, I define political culture for the use of the thesis and then I state the main features of the Czech political culture. The second and pivot part of the work engages in the analyses of the presidential campaigning. The framework is based on analyzing of those presidential candidates' comments incorporating the name Masaryk. All the comments were found in medial database Anopress. After thorough scrutinizing of particular comments, I sorted them out into 4 codes. Subsequently all the assorted data became the subject of my interpretation.

On the basis of the analysis I came to the conclusion that the Masaryk symbol was used by the candidates as the iconic ideal of presidential performance. But the crucial question remains: which role, on the basis of the acquired data, Masaryk symbol plays in the Czech political culture? It is the phenomenon of Masaryk who becomes charismatic leader and creates the ties and integrity on symbolic level, which is mentioned by pioneers of political culture research G. Almond and S. Verba in their work „*The Civic Culture: Political Attitudes and Democracy in Five Nations* “. The Method I chose in my work is possible to use for other purposes in possible research of other important political personalities and the roles they played in political cultures in their countries.

9. Příloha:

Kód VZOR:

Jiří Drahoš:

1) „[...] *Vážím si T. G. Masaryka za to, že hájil pravdu proti přesile a jako prezident povýšil svobodu a demokracii na hlavní ideu státu*“ (Vyroubalová 2017).

2) „*Vidíte u našich prezidentů zakladatelů Masaryka a Havla pro sebe nějakou inspiraci, případně máte pocit, že někde udělali chybu?*“

„*No tak každý z nich byl člověk. Jsme jenom lidé, Tomáš Garrigue Masaryk také nebyl žádný ideál. I když u něj se ta kritika vzhledem k dlouhému časovému odstupu hledá hůře, už se vžila ona „tatičkovská“ nálepka. Ale v každém případě Tomáš Garrigue Masaryk je pro mě inspirací i osobní, že člověk s kariérou akademika může přijít – u něj navíc v poměrně vysokém věku – do politiky*“ (Tabery 2018).

3) „[...] *Koho řadíte do nejvyššího ranku těch, které nejvíce obdivujete?*“

„[...] *Významnou postavou je zcela jistě také Tomáš Garrigue Masaryk. V socialistické škole jsme se o něm moc nedozvěděli, ale ledacos jsem slyšel od rodičů i od dědy, později jsem zhltal Čapkovy HOVORY S T. G. MASARYKEM i Machovcovu knihu TOMÁŠ G. MASARYK*“ (Šerých 2017).

4) „[...] *Za určitý vzor označil prvního československého prezidenta Tomáše Garrigua Masaryka, [...]*“ (ČT24 2018).

5) „[...] *Jaké postavy z velkých dějin jsou vám sympatické?*“

„[...] *Významnou postavou je zcela jistě také Tomáš Garrigue Masaryk. Ve škole jsem se o něm moc nedozvěděl, snad jen to, že za první republiky nechal střílet do dělníků. Ledacos jsem ale slyšel od rodičů i od prosečského dědy, později*

jsem zhltal Čapkovy Hovory s T. G. M. i Machovcovu knihu Tomáš G. Masaryk. Je to reálná a lidsky uvěřitelná osobnost, byť v něčem skrytá pod "tatičkovským" nátěrem [...]" (Součková 2017).

6) *„[...] imponuje mi Masaryk. Ztělesňoval akademika, ale také člověka velmi schopného v politice“ (Hlava 2017).*

7) *„[...] Churchill i Masaryk patří k mým oblíbeným politickým osobnostem“ (Jirků 2017).*

8) *„[...] Jak korektností a slušností porazit populismus, lež, nenávisť, sprostotu jednoho z kandidátů, na kterého se určitě netěšíme. Máte na to nějaký recept?*

„U nás je takový nedostižný vzor T. G. Masaryk nebo prezident Havel, [...]" (Fiala 2017)³¹

9) *„Byl Masaryk nejlepší prezident, kterého jsme kdy měli?“*

„Ano, byl to nejlepší prezident, kterého jsme kdy měli, ale víte nikdy nevstoupíte dvakrát do stejné řeky a i při pohledu na Masaryka, i on byl specifický, měl svoje problémy, měl svoje chyby, ale byl jedinečný v tom, že skutečně převedl nebo založil Československou republiku [...]" (Blesk 2018).

10) *„[...] můžeme se potkat pod sochou Tomáše Garrigua Masaryka na Hradčanském náměstí. [...], protože si zakladatele našeho státu opravdu vážím – nejen jako bojovníka, ale i vzdělance a vizionáře. Jeho rozhodnost a moudrost nám dnes opravdu chybí [...]" (Twitter 2017)*

³¹ V tomto případě je odkazováno na server Parlamentní listy, jenž ne vždy poskytuje relevantní informace. V rámci práce posloužil jako zdroj informací např. ze setkání prezidentských kandidátů s občany, které jsou jiným způsobem těžko dohledatelná. Z citací budou vždy vyňata citově zbarvená vyjádření autora článku.

11) *Jiří Drahoš během své volební kampaně vydal v některých médiích i podrobný text o tom, proč je pro něj T. G. Masaryk inspirací a měl by být vzorem i pro společnost v České republice (viz. Drahoš 2017).*

Mirek Topolánek:

1) „[...] Mluvit budu o prezidentovi, tak si řekněme, kde si lidé profilují tu osobu toho prezidenta v české kotlině, je to něco mezi tatíčkem Masarykem a pánem Bohem. Čekají od toho, že vyřeší všechny problémy. Ten prezident má skutečně ty dvě role, jak předchozí řečníci říkali [...]“ (Vosáhlo 2017)³²

2) „[...] co si myslí o tom, zda-li by měl opravdu demokraticky zvolený prezident dlouhodobě sídlit na Hradě? Jestli by neměl sejít k nám dolů? [...]“

„[...] ta otázka, já jí rozumím, že bychom měli z toho tatíčka Masaryka udělat normálního člověka a nemyslím si za první, že to Češi chtějí a za druhé, že je to úplně technicky možné [...]“ (Vosáhlo 2017).

3) „[...] Jediný z protikandidátů, který je podle něj schopen úřad prezidenta vykonávat, je Pavel Fischer. "Představa, že si tam sedne něco mezi tatíčkem Masarykem a Bohem, kterou lidé mají, [...]“ (Černá 2017).

4) „[...] [Z]eptám se Vás, jaký je váš nejoblíbenější prezident, ale zakážu Vám říct pana Masaryka.“

„[...] Z českých, to je po Masarykovi určitě Havel [...]“ (Youtube: 2018).

5) „[...] Prezidentská role je u nás zatížena symboly. Ať již Masarykem a jeho zidealizovanou podobou Tatíčka, přestože on sám dokázal ostře hájit své názory [...] Lidé očekávají, že prezident bude někdo mezi Masarykem a Bohem, kdo za ně vyřeší všechny problémy [...]“ (Hrabica 2017).

³² Odkazováno na video z debaty prezidentských kandidátů, ne na text samotný.

6) „[...] Takže záměr přijít jako silný, energický prezident, a přitom se pokoušet zemi stmelit nebo aspoň zmenšit rozdíly mezi sociálními bublinami je naprosto cílený, a je to určitý leitmotiv mojí kampaně. [...] Nechci se srovnávat s Tomášem Garrigue Masarykem, ale to byl člověk výrazných a velmi silných názorů, který dokázal během svého profesního, akademického života stát proti většině, ať už to byla hilsneriáda, rukopisy nebo další záležitosti. Své silné názory si ponechal, přesto byl vnímán jako člověk, který národ spojuje [...]“ (Bican 2018).

7) „Byl Tomáš Garrigue Masaryk, podle vašeho mínění, náš největší prezident, nejlepší?“

„No, já si myslím, že ano. Zaprvé to byl první prezident nového Československa a budem slavit sto let. Za druhé na něm se mi nejvíc líbilo to, že on to nebyl žádný Mirek Dušín, během života vlastně, toho profesního, měl velmi ostré, vyhraněné názory, vlastně bojoval skoro se všemi. Bojoval s Kramářem, bojoval s výkladem dějin profesora Pekaře a přesto dokázal ten národ sjednotit. To znamená velmi silná osobnost.“ (Blesk 2018).

8) „[...] umím ten politický kompromis. Prezident si může ponechat své ostré názory, Tomáš Garrigue Masaryk měl velmi ostré názory, přesto dokázal ten národ spojovat a nebyl to žádný Mirek Dušín. Ve své době bojoval proti Kramářovi, proti profesoru Pekařovi. To byly velmi ostré vyhraněné názory. Přesto dokázal ten národ spojovat, protože měl tu empatii, měl to srdce, tu pozitivní emoci [...]“ (iDnes 2017).

Petr Hannig:

1) „[...] co si myslí o tom, zda-li by měl opravdu demokraticky zvolený prezident dlouhodobě sídlit na Hradě? Jestli by neměl sejít k nám dolů? [...]“

„[...] Náš hrad udělal znovu obyvatelným Tomáš Garrigue Masaryk, předtím ještě za Rakouska-uherska to bylo nevábné místo. Já myslím, že pokud

bychom sešli z toho hradu, tak potom by jsme si nevážili tradice T. G. Masaryka, [...]“ (Vosáhlo 2017).

2) *„[...] „já chci být prezidentem pro lidi. [...] Můj tatínek byl dělník na stavbě a maminka byla pradlena, která prala pro České dráhy. Pro tyto lidi chci být prezidentem. [...] Chci být jako Tomáš Garrigue Masaryk, prezidentem pro lidi, kteří jsou solí země [...]“ (Eurozprávy.cz 2017).*

3) *„Když pomineme to, že prezident republiky je vrchním velitelem ozbrojených sil a de facto nějakou ikonou státu, co pro Vás ten úřad znamená? “*

„Pro mě to znamená, aby lidé měli určitý pevný bod jako mají například ve Velké Británii královnu. Za první republiky byl tatíček Masaryk. Byl takovou ikonou, vzorem, jak se chovat. [...]“ (Eurozprávy.cz 2017).

4) *„Svým vystupováním budu navazovat na ty nejlepší tradice našich prezidentů, především zakladatele moderního státu Tomáše Masaryka [...]“ (ČRo Plus 2018).*

Marek Hilšer:

1) *„[...] Úctyhodný a inspirativní politik je člověk úspěšně svádějící vnitřní boj s pokušením mamonem a opojením mocí. Naslouchá svědomí a nezradí, i kdyby měl zůstat sám a shořet na hranici. Na první místo klade myšlenku a službu lidem. S odvahou se staví lži a spravedlivě se zastane slabšího. Brání svobodu. V lidech probouzí odvahu a odhodlání. Motivuje dobro v nás, aby posílil vzájemnou lidskost a úctu k člověku. Každý dělá chyby, ale věřím, že takový byl T.G.M. Jsem rád, že se máme kým inspirovat. [...]“ (idnes 2017).*

2) *„[...] Máte nějaký politický vzor ze současnosti či minulosti?“*

„Já vždycky se zatajeným dechem čtu knihy o Tomáši Garrigue Masarykovi. Musím říct, že to je pro mě velký lidský vzor i vzor politika [...]“ (Římský 2017).

3) „[...] *Nepochybně to tak je. Už jen to, že jsme přišli z monarchie a na Tomáše Garrigua Masaryka se to přeneslo a byl tak vnímán. V prezidentské funkci u nás je tradice toho, že národ se na prezidenta dívá jako na nějakého skoro někdy až poloboha a v podstatě to jde až do takových mezí, že mu často je ochoten prominout i věci, které by se podle mě prezidentům promíjet neměli, a to možná vyplývá z toho nekritického uctívání [...]*“ (Bican 2018a).

Jiří Hynek:

1) „*Mým vzorem je Masaryk s jeho památným výrokem, že vlastenectví je láska k vlastnímu národu, nikoli nenávisť k cizím [...]*“ (Bumba 2017).

2) „[...] *Když se obracíme do té novodobé české historie, byl byste v pořadí čtvrtým prezidentem. Na kterého z vašich předchůdců byste eventuálně v nejvyšší ústavní funkci navázal?*

„[...] *U každého prezidenta najdu něco, co mě velmi oslovuje a ještě bych se vrátil možná ještě do historie, protože nejvíce mě oslovuje Tomáš Garrigue Masaryk. On neměl vůbec jednoduchou pozici. Tehdy ani nebylo pětiprocentní kvórum, takže těch politických stran byla spousta, byly skandály, padaly vlády. On nebyl úplně oblíben. Také pokaždé když se volil, tak mu to dávaly politické strany velmi silně najevo. Ne vždy byl zvolen poprvé a on uměl v tom velmi dobře manévrovat. Byl pro lidi velkým symbolem, choval se tak, že byl i vzorem pro lidi. A já si myslím, že ten prezident by měl navazovat na takové ty pozitivní stránky těch jednotlivých prezidentů [...]*“ (Pokorný 2018).

3) „[...] *Letos oslavíme 100leté výročí od vzniku samostatné Československé republiky, jejímž prvním prezidentem byl T. G. Masaryk. Stát a národ, který měl takového muže, má co říci sobě, má co říci dnešní době a má co říci světu [...]*“ (Veinlich 2018).

Michal Horáček:

1) „[...] *Kdo je jeho "top" prezidentský vzor? [...] Samozřejmě nejvíce obdivuji našeho prvního prezidenta Tomáše Garrigue Masaryka, protože to byl prezident osvoboditel, prezident zakladatel, který nás věčně inspiruje [...]*“ (Fiala 2017a).

2) „*Na co může být český národ hrdý?*“

„*Na pracovitost, nápaditost a unikátní smysl pro humor. Také na řadu silných osobností našich dějin. Například Karla Čapka, Tomáše Masaryka [...]*“ (5plus2 2018).

3) „*Která historická postava je vaším vzorem či ideálem státníka?*“

„*Z těch nejznámějších postav je pro mě vzorem nepochybně Tomáš Masaryk. Ten zastával podobné postoje a ideály jako Havel. Bojoval za své názory a pro mě je inspirativní.*“ (Krýslová 2018).

4) „*Kdo je Vaším politickým vzorem pane Horáčku?*“

„*Jsou to dva prezidenti naši Tomáš Garrigue Masaryk a Václav Havel. Ale lidským vzorem spíše než politickým. Byli to oba strašně stateční lidi. Oni když něco zastávali, tak to zastávali i proti obrovský většině [...]*“ (Bumba 2017).

5) *Co pro vás znamená slovo "prezident", co to ve vás evokuje?*

„*Řekne-li se prezident, pomyslím na dva lidi: Masaryk a Havel. Tito dva lidé naplnili daný úřad morálkou a smyslem*“ (Chalupa 2017).

Miloš Zeman:

1) „V českých novodobých dějinách je nějaká osobnost, o které se učí dle Vašeho soudu ve školách málo, a měli bychom ji vyzdvihnout?“

„Já si myslím, že se pořád ještě málo učí o Masarykovi. My z něho děláme sice tatíčka, ale my nečteme jeho knihy a my neznáme některé jeho názory, které znají historici, ale které nejsou veřejně příliš přístupné. Ale dobře, u Masaryka je samozřejmě hilsneriáda, u Masaryka je boj proti rukopisným falzům [...]“ (Hrad.cz: 2018).

2) „[...] V časopise Týden jsme se zamýšleli nad tím, co zbylo z jeho dědictví a jaké to dědictví bylo? Jak byste na tyto 2 otázky odpověděl vy?“

„Víte, já jsem ještě jako mladý člověk přečetl snad všechno, co Masaryk napsal. Takže se cítím oprávněn o tom dědictví mluvit, ale dědictví samozřejmě není jenom v literatuře. Dědictví není jenom v knihách nebo ve člancích. Dědictví je především v činech. A to, co jsem na Masarykovi obdivoval byla odvaha, protože představte si, že on v šedesáti pěti letech, což byl tehdy značný věk odešel do exilu. Téměř s jistotou, že bojuje za prohranou věc, protože Rakousko tehdy vypadalo jako stát, který se nerozloží, a přesto, že byl přesvědčen o správnosti své věci, měl odvahu tohle udělat [...]“ (Soukup 2017).

3) „[...] Ondřeje Černého zajímalo, kdo je Zemanův nejoblíbenější český politik. "Český? To je těžké, to bych musel lhát. Ale jestli může být i mrtvý, tak je to Tomáš Garrigue Masaryk," odvětil [...]“ (Rapco 2017).

4) „[...] [K]dybyste měl sestavit vládu z historických osobností, naši vládu, lhostejno zda z tuzemských, nebo zahraničních, koho byste volil, stačí pár příkladů, za ministra vnitra, předsedu vlády nebo ministra zahraničí?“

„[...] Kdybychom tady měli prezidentský systém, a Vy víte, že Masaryk si po návratu z exilu vymínil posílení prezidentských pravomocí, tak samozřejmě, že prezidentem by měl být znovu Tomáš Masaryk [...]“ (Hrad 2017).

Pavel Fischer:

1) „*Na co může být český národ hrdý?*“

„[...] *Může být hrdý na osobnosti, které se dostaly na špici poznání ve vědě nebo vytvořily nesmrtelná hudební, literární či výtvarná díla. Může být hrdý na politiky, kteří povýšili politiku na nezištnou službu své zemi, jako byli Tomáš Garrigue Masaryk nebo Václav Havel [...]*“ (5plus2 2018)

Kód NÁZOR:

Jiří Drahoš

1) Jiří Drahoš se ptá Michala Horáčka: „*Pane Horáčku, vy říkáte opakovaně, že nechcete sjednocovat, znamená to tedy, že chcete rozdělovat. [...] Prosím, já tím nemíním vůbec to, že bychom měli mít na všechno stejný názor. To v žádném případě, ale přece jenom, můj princip a postup a názor je bližší třeba Tomášovi Garrigue Masarykovi, který sice mluvil o potřebě důležitosti kritických názorů, ale jako prezident mnohokrát prohlásil, že je sjednocuje, společnost [...]*“ (ČT24 2018a).

2) „[...] *[Z]nám také výrok Tomáše Garrigue Masaryka z roku 1933, z Rakouska, a teď to byl ten rok 1893, z Rakouska jsme byli zvyklí negovat a pokračujeme v tom, zbavit se toho je prvním úkolem demokracie, a proto prezident Masaryk měl sjednocující pohled. Nechme jeho názory za Rakouska-Uherska stranou [...]*“ (ČT24 2018a).

3) „*Vznik většiny evropských států je spojený s válkami a nejinak tomu bylo i v případě Československa. Paradoxem přitom je, že v čele úsilí o prosazení existence samostatného státu Čechů a Slováků stál původně zarytý pacifista žijící v přesvědčení, že "boj, to není humanita". Profesor T. G. Masaryk se ještě v prvním roce světové války domníval, že po porážce Rakousko-Uherska, o níž ani na chvíli*

nezapochyboval, postačí k dosažení naší samostatnosti diplomatická dohoda s vítěznými mocnostmi. Záhy však dospěl k závěru, že "bez bojujícího vojska náš nárok na osvobození zůstane málo povšimnut", a začal podporovat vytváření československých vojenských jednotek v zahraničí.

Zapojení našich legií do bojů proti Rakousko-Uhersku a Německu přineslo významnou vojenskou a symbolickou podporu Masarykovu politickému a diplomatickému úsilí. Legionáři tvořili dobře organizovanou a výkonnou armádu, unikátní navíc tím, že její vznik a uznání ze strany Spojenců předcházely ustavení státu, jehož jménem válčila. [...]Vzpomínáme dne vzniku Československé republiky při vědomí, že naše dnešní svoboda a bezpečnost nejsou samozřejmé. Jsou to hodnoty, které je třeba ochraňovat, v každodenní naší činnosti i kultivovat, a to s plnou občanskou odpovědností a odvahou. Tím nejlépe projevíme úctu k odkazu těch, kteří se zasloužili o vznik našeho státu“ (Drahoš 2017a).

4) „Nedávno jsem v memoárech jednoho politika četl citát: „Evropa má být sjednocená, nikoliv jednotvárná. Víte, někdo z Vás, kdo ten výrok řekl? Tomáš Garrigue Masaryk,“. Myslím si, že tím je ve vztahu k Evropské unii a Evropě řečeno mnohé.“ (Vosáhlo 2017).

5) Na prezidentské standartě je od roku 1920 vepsáno heslo "Pravda vítězí". Dnes bohužel čím dál častěji vítězí "fake news". Byl bych rád, aby se masarykovský duch cti a slušnosti vrátil a udělám pro to vše, co je v mých silách (Twitter 2017).

6) „[...] Jak to udělat, aby ten příští rok a všechny další se nám vedlo co nejlépe. Na takovou otázku je určitě mnoho odpovědí, každý hledáme svoji cestu. Jedna rada by ale mohla být společná. Prezident Masaryk řekl: „Láska ukazuje člověku cíl jeho života; rozum ukazuje prostředky, jak jej uskutečnit“. To je velká myšlenka, protože nám připomíná, jak důležitá je v našem životě souhra srdce a rozumu. Kdybychom se řídili jen srdcem, těžko bychom dokázali cestu k jeho cílům najít. Kdybychom nechali všechno řídit jen chladný rozum, toulal by se životem bez cíle. Přemýšlejme proto, jak v nadcházejícím roce tuhle harmonii srdce a

rozumu co nejlépe naplnit. V životě osobním i v tom, co z nás dělá společnost [...]“ (Drahoš 2018).

7) „Co je podle vás nejvýznamnější dnešní problém?“

„Máme celou řadu konkrétních problémů, ale jedno má hodně z nich společné. Jako bychom ztráceli mnohé z toho, co jsme ještě před pár lety považovali za samozřejmé a správné. Myslím tím základní demokratické uspořádání, naši orientaci ve světě, naši důvěru v budoucnost. Jak říkal Masaryk, jestliže má naše demokracie nedostatky, odstraňme ty nedostatky, nikoli demokracii. To podle mne platí i o našem působení v EU. Jestliže se nám nelíbí, jak funguje stát, hledejme pozitivní příklady a chtějme, aby se prosadily jako norma [...]“ (Bendová 2017).

Mirek Topolánek:

1) „[...]Co si představuje pod pojmem – být demokratem. "Znamená to, že respektujete nejen svůj, ale i jiný názor. Demokracie, jak říkal Masaryk, je diskuse. Dnes se diskuse z politiky vytratila. Může za to i digitální věk, nikdo nic nedočte. Všichni reagují na první dobrou, vidí titulek a jsou schopni v diskusi na chatu i vyjadřovat názory. Neposlouchá nikdo. Vytratila se komunikace. Nemusím s někým souhlasit, ale minimálně bych ho měl vyslechnout,“ [...]“ (Szaban 2017).

2) „Často se teď mluví o odklonu České republiky z pozice země, která zastává havlovské ideály, například v jednání s dalšími státy. [...] Jak se na situaci díváte vy? Existuje vůbec něco jako havlovské ideály, nebo byly svázány jen s jeho osobou a dobou a nyní jsou už dílem minulosti?“

„Myslím si, že se od těch ideálů v poslední době odkláníme. Jen bych rád poznamenal, že si nemyslím, že se jedná jen o ryze havlovské ideály. Spíš bych je nazval masarykovskými, neboť TGM je jako první československý prezident nastavil a prosazoval. Nicméně humanistické pojetí a ochrana lidských práv byly

důležité nejen pro T. G. Masaryka, Václava Havla, ale i za mé vlády patřily k základním pilířům naší zahraniční politiky [...]“ (Krýslová 2018a).

3) *„[...] Chci stát, který má víru v lidi a lidé proto věří v něj. Tomáš Garrigue Masaryk, prezident Osvoboditel, tento ideál definoval slovy: „Demokracie znamená, že každý občan může říct po vzoru francouzského monarchy: Stát jsem já.“ S tím se plně ztotožňuji [...]*“ (Topolánek 2018).

4) *„[...] Topolánek [...] jako prezidentský kandidát přichází s plánem, jak republiku, kterou jsme budovali od roku 1989, zachránit. "Politici musejí dát lidem novou naději. Musejí dát občanům záruky svobody a bezpečí. Musejí přestat národ rozdělovat a začít ho spojovat, zasypat příkopy strachu, nedůvěry a nenávisti. Musejí říkat pravdu a jednat transparentně. A mít na paměti Masarykova slova: „Státy se udržují těmi ideály, z nichž se zrodily.“ Nepotřebujeme nové hodnoty a nové cíle. Braňme ty z roku 1989: svobodu, demokracii, lidská práva, právní stát, svobodu projevu [...]*“ (Parlamentní listy 2017a).

5) *„[...] "Státy se udržují těmi ideály, z nichž se zrodily," pravil T. G. Masaryk. To platí i dnes. Musíme bránit naši svobodu, braňme demokracii. Nedopustit, aby stát šikanoval lidi a omezoval jejich občanské svobody. Bránit nezávislost médií a policie, právo a rovnost před zákonem. Musíme pokračovat v polistopadovém vývoji, který přímo navazuje na ideály První republiky. A nedopustit nástup "2. polistopadové republiky", která by negovala Havlův odkaz – stejně jako 2. republika v roce 1938 negovala odkaz Masaryka [...]*“ (Topolánek 2018a).

6) *„[...] Jsme skvělým národem šikovných a pilných lidí. Ekonomicky se naší zemi daří. Proč tedy máme blbou náladu? “*

Protože lidé necítí oporu ve svých vůdcích. Necítí u nich onu jednotící ideu, kterou měl na mysli T. G. Masaryk, když řekl: "Člověk mnoho vydrží, má-li cíl." Necítí, že stát je skutečně "jejich". Ani Hrad dnes není společenským tmelem, ale

štěpícím zlomem. Alespoň to poslední ale můžeme už brzy změnit [...]“ (Parlamentní listy 2017b).

Marek Hilšer:

1) *„[...] [P]rotože pragmatismu je ve společnosti hodně, tak by prezident měl být idealista, alespoň takový, jako byl Tomáš Garrigue Masaryk [...]“ (Pokorný 2018b).*

2) *„Často se teď mluví o odklonu České republiky z pozice země, která zastává havlovské ideály, například v jednání s dalšími státy. [...] Jak se na situaci díváte vy? Existuje vůbec něco jako havlovské ideály, nebo byly svázány jen s jeho osobou a dobou a nyní jsou už dílem minulosti?“*

„Neříkal bych, že se jedná pouze o havlovské ideály, protože se domnívám, že stejné měl také Tomáš G. Masaryk; demokrat, který zakládal tuto republiku na ideálech humanity a respektu člověka k člověku. A my se k nim můžeme buďto připojit, nebo je opustit [...]“ (Krýsllová 2018b).

3) *„Masaryk říkal, že stát musí mít vizi a ideály. Nelze být Čech jen tak, že budu říkat, že jsem Čech. Republika musí mít hodnoty a vizi, aby si Češství obhájilo svoji existenci před ostatními. Co je podle vás ta naše vize, na které bychom měli pracovat?“ (Twitter 2018).*

4) *„Jestli ze mě levicového člověka dělá to, že si myslím, že by zdroje vznikající v této společnosti neměly odcházet někam jinam, pak jsem asi levičák. Na druhou stranu chci, aby se ctil privátní majetek, a tyto hodnoty jsou pro mě nepřekročitelné, takže bych mohl být i pravičák. Nicméně toto dělení mi dnes přijde zastaralé. Opět budu citovat Masaryka: "Nezajímá mě, jestli něco přichází zleva neb zprava, ale zda to vede kupředu." Důležité je to, co má hlavu a patu a co společnosti prospěje.“ (Kadavá – Kosíková 2019).*

Jiří Hynek

1) „[...] *Podívám-li se do zákonů a ústav okolních zemí, většina z nich se tam nestydí za slovo národ, my jsme slovo národ dali z Ústavy pryč. Mám pocit, že tou krizí trochu procházíme. Když jsem prvně řekl slovo národní zájem, vrhli se na mě, jestli jsem nacionalista. Tomáš Garrigue Masaryk kdysi řekl, že vlastenectví je láska ke svému národu, nikoliv nenávisť k cizím a já si myslím, že bychom takhle měli vlastenectví vnímat a hrdě se k tomu hlásit, protože jinak ztratíme identitu*“ (Bican 2018b)

2) „*T. G. M.: Státy se udržují týmiž ideály, z nichž se zrodily.*“ (Facebook 2017).

Michal Horáček:

1) „[...] *Michal Horáček tento týden vyzval Andreje Babiše, aby nedopustil volbu komunistického poslance Zdeňka Ondráčka předsedou komise pro kontrolu GIBS, protože se v listopadu 1989 aktivně zúčastnil brutálního zásahu na Národní třídě. [...] Horáček přitom v případě Ondráčka hovoří o odkazu T.G. Masaryka a ideálech, na nichž stojí náš stát. [...]*“ (Hofmanová 2017).

2) „*Volám po tom, abychom se vrátili k myšlenkám, na kterých stojí náš stát. Masaryk říkal, že státy se udržují myšlenkami, na kterých vznikly. A náš moderní stát vznikl na úctě k lidským právům, ke svobodné tržní lidské společnosti, k liberální demokracii, [...]*“ (Pokorný 2018a).

3) „[...] *A listopad je jako pramen pro nás pořád. My se musíme na jeho étos odvolávat, protože státy se udržují těma myšlenkama, na který jsou založeny, jak říkal Tomáš Masaryk. A to je symbolická věc [...]*“ (Tvarůžková 2017).

Miloš Zeman:

1) „*Masarykova vize, určitě jí znáte Spojených států evropských. Zkuste ji srovnat s Evropskou unií a odpovědět mi na otázku jste eurofederalistou pořád ještě?*

Já jsem pořád eurofederalistou a vždy jsem dodával, že právě eurofederalisté jsou největšími nepřáteli ideje evropského unitárního státu a Masarykova vize Spojených států evropských byla federalistická, nikoliv unitární“ (Soukup 2017).

Pavel Fischer:

1) *Ideály, na kterých bylo založeno Československo, je důležité hájit i dnes. Díky nim naše země může být čestnější, poctivější a kulturnější. #100letrepubliky #ceskoslovensko #TGM (Twitter 2017b).*

Kód ČINY:

J. Drahoš:

1) „[...] *Tomáš Garrigue Masaryk položil zcela jasné základy našeho státu jako liberálně demokratické země, jež je součástí evropské civilizace. Spojené státy americké, Francii a Velkou Británií, s jejichž podporou československý stát vznikl, stále vnímám jako naše hlavní spojence a partnery. Zároveň si nepřeji, aby se Češi před někým ohýbali [...]*“ (Perknerová 2017).

2) „[...] *V osmičkovém výročním roce především. Měli bychom myslet na úsilí T. G. Masaryka a jeho spolupracovníků při prosazení samostatného Československa, na to, co se stalo v roce 1938 a také v roce 1948 [...]*“ (Perknerová 2017).

3) *„Před dvaosmdesáti roky ze zdravotních důvodů abdikoval Tomáš Garrigue Masaryk. Jsou prezidenti, kteří ctí odpovědnost ke svému lidu“* (Twitter 2017).

4) *„Masaryk rozhodně nebyl snílek. Nekompromisně vstupoval do vědeckých, vnitropolitických i mezinárodních zápasů, v nichž hájil poctivý přístup k poznání, spravedlnost i pro lidi bezmocné a právo národů na sebeurčení“* (Facebook 2017a).

Mirek Topolánek

1) *„[...] On to opravdu už ze zdravotních důvodů už dělat nemá. Ve vlastním zájmu, on ten mandát plnohodnotně další vykonávat nebude. Mě by nevadilo, kdyby na tři měsíce ročně jezdil do lázní a dával se do pořádku, protože Tomáš Garrigue Masaryk takhle jezdil do Topolčaniiek s celou rodinou. Mu to pořád pálí i když se občas zamotá [...]“* (Vaniček 2017).

2) *„[...] Měl byste nějakou vlastní politiku? Téma, za něž byste takříkajíc "kopal"?*
To ne, prezident musí mít nějaké bariéry. Skutečnost, že může mít ostré a vyhraněné názory, ukázali všichni prezidenti včetně Masaryka. To nic neměnilo na tom, že plnil roli sjednotitele [...]“ (Nachtmann – Jareš 2017).

3) *„Svoboda se nedědí. Svoboda je něco, za co musí každá generace bojovat. To by si měli všichni mladí, kteří si teprve formují žebříčky hodnot, uvědomit. T. G. Masaryk to moc dobře věděl a svými činy to dával jasně najevo. Dokázal ostře a čitelně prezentovat svoje názory a byl schopný už v začátcích rozpoznat hrozbu totalitní ruské vlády a zasáhnout na obranu demokracie v naší zemi. Lepšího státníka si Československo ve svých začátcích nemohlo přát. Proto nezapomínejme na to, že demokracie není samozřejmost a važme si jí“* (Parlamentní listy 2018).

4) „[...] *Topolánek model 2017 je jiný než Topolánek model 2007. [...] Jsem starší a zkušenější. Jak říkal Masaryk, rozčilení není program, a já jsem připraven na roli důstojného prezidenta [...]*“ (ČT24 2017).

Petr Hannig

1) „[...] *Prezidentští kandidáti nejsou pro zákonnou úpravu postavení manželky prezidenta. [...] Petr Hannig podotkl, že hlavou státu je prezident. "Navázal bych na (T. G.) Masaryka, který nic takového neprosazoval," poznamenal [...]*“ (ČTK 2017).

Marek Hilšer

1) „[...] *prezident by měl být oddán tomu heslu, které je na té standardě, to je „Pravda vítězí“ . A měl by být tomuto heslu oddán za každou cenu. Naším velkým příkladem může být Tomáš Garrigue Masaryk, který svým životem toto splňoval. Dokonce říkal pravdu i za cenu, že ho studenti vyháněli z univerzity, později se ukázalo, že to, že říkal pravdu, a že nechtěl aby tento národ nestál na lži, tak vlastně přispělo k tomu, že mohl být založen náš stát. Takže ano prezident by měl být v tomto pravdivý, měl by být férový, a já doufám, že se nám takového podaří zvolit [...]*“ (Vosáhlo 2017).

2) „*Politik je tady od toho, aby prezentoval to, o čem si myslí, že je dobré pro společnost. Neměl by vždy hledět jenom na většinu. Z historie můžu zmínit příklad Tomáše Garrigua Masaryka, který také ve své politice nikdy nehleděl na to, co si myslí většina. A nakonec se ukázalo, že to bylo dobře“* (Šrajbrová – Ťopek 2017).

3) „*17. listopad také symbolizuje opravdu tu občanskost a sebevědomou občanskost tak, jak ji hlásal už Masaryk.*“ (ČT1 2017).

4) „[...]Spíše na straně veřejnosti, na straně nějakého veřejného zájmu. Někdy ten prezident se podle mého názoru musí nebo může a měl by, pokud cítí, že většina třeba ne úplně stojí za dobrou věcí, [...]. Já bych mohl uvést příklad našeho prezidenta, prvního prezidenta Tomáše Garrigue Masaryka, který ne vždycky stál s většinou, naopak dokonce někdy byl úplně sám a postavil se proti nějakým obecným názorům, které byly třeba falešné nebo nesprávné nebo souvisely s nějakou lží. A on tento postoj držel v celém svém životě. [...]“ (Pokorný 2018b).

Jiří Hynek

1) „[...] To, že byste byl silný prezident, by se projevilo jenom v těžkých časech?“

„Prezident je někdo, kdo se podílí na tvorbě politického prostředí v České republice. Jeho pravomoci vyplývající z Ústavy a zákonů nejsou natolik zásadní, ale když se podíváte na našeho prvního prezidenta Tomáše Garrigua Masaryka, neměl o nic větší pravomoci, ale uměl hrát významnou roli. Když se mu něco nelíbilo, uměl to říci, byl schopen dávat různé směry dohromady v zájmu celé země, a to jestli je dnes politická scéna rozdrobená, za první republiky byla ještě více. To si myslím, že je síla prezidenta, aby toto uměl“ (Bican 2018b).

2) „Funkce prezidenta republiky znamená především odkaz T. G. Masaryka a první republiky, jejíž stoleté výročí slavíme příští rok. To znamená chránit svobodu a demokracii, být morální autoritou, být pro naše občany dobrým příkladem a zajistit jim bezpečnost a blahobyt. Teprve až toto bude zajištěno, tak se mohu jako prezident zaměřovat na spásu zbytku světa“ (Bican 2018b).

3) „[...] Existuje vůbec něco jako havlovské ideály, nebo byly svázány jen s jeho osobou a dobou a nyní jsou už dílem minulosti?“

Každá doba má něco svého, ale každý prezident, a je jedno v jaké době, by měl mít na paměti jedno jediné - hájení zájmů občanů. Takto se choval Masaryk a

spousta dalších a je důležité, aby se v tom i nadále pokračovalo [...]“ (Krýslová 2018c).

Michal Horáček

1) *„[...] jaký je názor Michala Horáčka na ukradení prezidentské standardy na Hradě a na "vyvěšení těch hnusných trenýrek". Host večera na to: "Já jsem to mnohokrát vyjádřil naprosto jasně. Prezidentská standarty, to je něco téměř posvátného. Tomáš Garrigue Masaryk byl někdo, kdo tam vepsal tu úžasnou větu ‚Pravda vítězí‘, které se dneska mnohokrát smějeme, ale naprosto bezdůvodně. Protože ‚Pravda vítězí‘ je něco, čemu musíme věřit. [...] To nám prezident Masaryk odkázal. Ano, jsem pobouřen současným prezidentem, ale daleko horší je, že někdo na tuto vlajku zaútočí a celé to zesměšní a pokoří úctu k tomu úřadu a myšlence. [...]“ (Fiala 2017b).*

2) *„Takže vy se nechcete stát prezidentem, kterého mají rádi všichni? Ne, to není možné, to se stává jenom v pohádkách, prosím pěkně. Já chci, aby si mě všichni lidé vážili jako člověka, který něco zastává, něco dělá a proti něčemu se statečně vymezuje. Lidé, kteří toto dělali, se dočkali největší úcty. Prezident Masaryk strávil většinu života tím, že prosazoval něco, co je nepopulární“ (Brodničková 2019).*

Miloš Zeman:

1) *„Vy jste zmínil odvahu prezidenta Masaryka postavit se většinovým názorům. [...] Chybí vám tento typ odvahy v dnešní politice?*

[...] [J]á si myslím, že naopak naše politika tak trochu připomíná hašteření, trochu boj o funkci a konečně trochu udržovací politiku žít ze dne na den. [...] Odvaha znamená říkat i nepopulární věci jako byla ta hilsneriáda a byl jste považován za vlasti zrádce, když jste zpochybnil rukopisná falza a tak bych mohl pokračovat dál a dál. Ono toho v Masarykově životopise bylo víc. On nechtěl být

takovým těm ceremoniálním prezidentem, když se vrátil do Československa, tak odmítl návrh ústavy, který mu předložili a říkal tož tohle ne a vepsal tam pravomoci prezidenta.

[...] Odvoláváme se na Masaryka jako pravého demokrata. Na druhou stranu velmi často za nedemokraty označujeme ty, kteří nezastávají většinový nebo mejnstrímový názor, což je přesný opak toho, jak Masaryk žil, co dělal a co říkal.

Samozřejmě, ale to je přesně to, co jsem teď před chvílí říkal. Dodal bych k tomu ještě to, že v rámci těch změn ústavy a vlastně nad dikci původní ústavy Masaryk s naprostým klidem ne jenom, že se vyjadřoval k jednotlivým ministrům, ale dokonce jim ukládal úkoly. Psal jim dopisy, co mají a co nemají dělat. Představte si, že by tohle dělal dnešní prezident“ (Soukup 2017).

Pavel Fischer

1) *„[...]Ohledně jmenování vlády by jako prezident měl problém i s komunisty. "Protože komunisté a například i SPD jdou hodnotově proti zásadám české státnosti. Masaryk by si s nimi ruku nepodal," uvedl“ (Novák 2017).*

2) *„[...] [M]áme čekat od vašeho prezidentství návrat k tomu havlovskému pojetí, tedy s některými stranami jako prezident nemluví, anebo mluvíme se všemi, protože všichni mají legitimní a legální politický mandát.*

Jak to dělal Tomáš Garrigue Masaryk? Některým politikům nepodal ruku. My si musíme zvyknout, že ve veřejném prostoru jsou skutečně jevy nebo postoje nebo programové priority, které mohou jít proti základům toho masarykovského étosu První republiky nebo chcete-li zakladatele té novodobé prezidentské, toho prezidentského stylu, tedy Václava Havla [...]“ (Borek 2017).

3) *„Váš někdejší šéf Václav Havel nemluvil s komunisty, prostě je na jednání nezval. Zvolil byste za nějakých okolností takovou strategii vůči některým stávajícím parlamentním stranám?*

Tomáš Garrigue Masaryk si zase nepodával ruku s těmi, s nimiž měl vážný spor. To je jev, který není vlastně nový, je tu v podstatě od počátku naší novodobé státnosti a je potřeba s ním umět pracovat“ (Šídlová 2018).

4) *„Velmi často se vymezujete vůči KSČM, pokud byste měl porovnat, zda podle vás demokracii v České republice může více poškodit KSČM, nebo Okamurova SPD, jak by si tyto strany vedly?*

Někteří představitelé SPD se vyslovili takovým způsobem o Židech nebo o dalších lidech, že jsem zpozorněl. To je výrok hodný pozornosti a je dobře, že je předmětem vyšetřování. Představte si Tomáše Garrigua Masaryka, který se zasazoval celou svou autoritou například v aféře hilsneriády, aby u nás a ve společnosti žádné takové toxické věci nebyly. Neumím si představit, že by někdo, kdo mluví tímto způsobem v 21. století, mohl zastávat ústavní funkce v České republice, která se k TGM hlásí. To je první věc.

Čili nechtěl bych celou SPD poslat mimo hru a říci, že jsou nepřijatelní. Je ale potřeba, aby se SPD od těchto konkrétních výroků distancovala, [...] a nejenom ze současného právního rámce, nýbrž dokonce i z rámce, který tady stanovil zakladatel Československa. To znamená, že se o některých tématech, a konkrétně tam byla, tuším, řeč o Židech, nedá mluvit tímto neuctivým způsobem. Tím bychom se dostali do rozporu se základy naší státnosti“ (Bican 2018c).

5) *„Vy sám byste jmenoval vládu Andreje Babiše s podporou KSČM a SPD?*

Dal bych si dvakrát práci a čas s tím, aby to nebylo pouze s podporou těchto dvou stran. KSČM jako taková svými výroky ukazuje, že se neoprostila od dědictví 50. let a SPD ústy některých svých představitelů mluví tak, že je to v podstatě předmětem vyšetřování. Zpochybňují základní demokratické parametry naší státnosti. Myslím si, že Tomáš Garrigue Masaryk by musel jednat úplně stejně“ (Eurozpravy.cz 2018).

Vratislav Kulhánek:

1) „[...] Ten, kdo si dovolí říci něco jiného, než bylo vítězné téma parlamentních voleb xenofoba Okamury, se může připravit rázem o procentní body v bezvýznamných a o ničem nevypovídajících předvolebních průzkumech. Naopak, je třeba hřímat, že ani noha muslima na naši zem a to stále dokola. Jakoby uprchlík, tedy ten, který utíká před válkou a hrozbou smrti, to samé bylo jako ekonomický migrant. Kde kdo se rád a často ohání Masarykem a jeho odkazem. Myslím, že se první prezident naší republiky někde musí pořádně řehtat. Třeba, když si porovnává halas nepřátel všech uprchlíků, i když téměř nikdo z nich nikdy žádného na vlastní oči neviděl, s jeho statečností, když se v roce 1899 postavil na stranu odsouzeného Hilsnera a stal se předmětem lynče všech antisemitů [...]“ (Kulhánek 2018).

NEZAŘAZENÉ:³³

Jiří Drahoš:

1) „Letos oslavíme sto let republiky, co jsou pro vás základní hodnoty, na kterých vznikla?“

Já bych k tomu předeslal, že nám hlavně chybí vize. Vize České republiky v současné době z mého pohledu žádná není. Před sto lety tu byla vize našich předků a Tomáše Garrigua Masaryka o samostatném demokratickém Československu“ (Tabery 2018).

2) „Další klišé zní: každý akademik by měl kandidovat na prezidenta. Jak se to přihodilo vám?“

Nevím, já to jako klišé neberu. Akademikem byl třeba Tomáš Garrigue Masaryk a je fakt, že v posledních několika volbách se vždy objevovali kandidáti z akademické sféry. Ale myslím, že to má do jisté míry logiku“ (Kolář – Barák 2017).

³³ Tuto kategorii zde uvádím pro případ, že některé z níže uvedených citací by mohly zapadat do širšího vzorce napříč danými kategoriemi u jednotlivých kandidátů.

Mirek Topolánek:

1) „[...] *Reálně hrozí, že poprvé od roku 1989 se k moci dostanou extrémní síly. Společnost je rozbitá na jednotlivé sociální bubliny, rozdělená hlubokými sociálními příkopy a vystrašená. Místo hrdinů hledáme spíše viníky. A z děr vylézají po odchodu Václava Havla všichni, kteří 17. listopad nikdy neviděli jako šanci na svobodu, ale jako historickou pravdu,*“ uvedl. A připomněl, že už jsme to jednou zažili: *"Rok po smrti zakladatele našeho moderního státu, prezidenta Masaryka, nastalo období takzvané druhé republiky. Masarykovi příznivci byli napadáni a uráženi. Hodnoty první republiky zpochybňovány [...]"* (Szaban 2017).

2) „[...] *K tomu všemu upadla důvěra v tradiční média a ve veřejné debatě se čím dál více ozývají nenávistné tóny, šíří se polopravdy a lži, hrubne slovník, a to jak formálně, tak obsahově,*“ varoval Topolánek. *Něco podobného už podle Topolánka naše země zažila po smrti prvního prezidenta Československa T. G. Masaryka. Za dob tzv. druhé republiky tradiční masarykovské ideály oslabily a nad českou společností se začalo smrákat. Navrch získali lidé, kteří se pro demokracii příliš netrápili. A pak zde definitivně převzal moc Hitler [...]"* (Parlamentní listy 2017a).

3) „[...] *Jsme právě jednu generaci od listopadu 1989. Jsme přinuceni opakovat vývoj, který nastal s koncem první republiky úmrtím Tomáše Garrigua Masaryka. Celá sedlina tehdejší společnosti se obrátila proti hodnotám druhé republiky. Po smrti Václava Havla došlo ke stejnému jevu, kdy všichni ti hadi a štíři vylézají z nor a naše první polistopadová republika se také rozdroluje, [...]"* (Rychetský 2018).

Petr Hannig:

1) „[...] V době první světové války se projevila vůle Čechů na samostatný stát. Tuto myšlenku podpořila mohutná dezerte českých vojáků z rakouského vojska a spontánní zakládání československých legií. Ten pomohl i našim politikům v čele s Tomášem Garriguem Masarykem probojovat v mezinárodním společenství myšlenku vzniku našeho samostatného státu, který byl vyhlášen 28. října 1918.

[...] Vstupujeme do roku stého výročí samostatnosti. Vydejme se cestou Tomáše Masaryka a zakladatelů našeho novodobého státu. Univerzální moudrost praví, nejlépe je spoléhat se sami na sebe [...]“ (Veinlich 2018).

2) „Předseda strany Rozumní a hudebník Petr Hannig oznámil na tiskové konferenci kandidaturu na prezidenta. Chtěl by navázat na politiku Miloše Zemana, ale zároveň se jeho strana prý vrací do dob Masaryka“ (Eurozpravy.cz 2017a).

3) „[...] Ve svém volebním spotu, který je takovým osobním fotoalbem, zmínil, že chce navázat na tradici T. G. Masaryka a také, že má rád zvířátka [...]“ (Mediaguru.cz 2018).

4) „[...] To je snad nejdůležitější na tomhle rozhovoru, co říkám, vlastní měna, česká koruna. Byla zavedena po první světové válce zakladateli státu Masarykem a hlavně Rašínem, vždyť my jsme byli mezi válkami mezi deseti nejschopnějšími státy světa [...]“ (Bican 2017).

5) „[...] Vy jste od roku 1989 vdovec. Na Hradě by tedy nebyla první dáma. Masaryk byl taky bez první dámy. Hácha taky [...]“ (Metro 2017).

6) „[...] Jednou z výjimek proti politice současného prezidenta je však to, že by za mého prezidentování nevlála nad pražským hradem vlajka Evropské unie. Pražský hrad je sídlem prezidentů České republiky a má tam vlát pouze vlajka České republiky (předtím Československa) a prezidentská standarta, tak jak bylo určeno v roce 1920, v době Tomáše Garrigue Masaryka [...]“ (Hannig 2017).

7) „[...] 1918, 1948, 1968. Jak by si prezidentští kandidáti připomínali osmičková výročí? [...]“

„[...] V projevu bych zmínil zakladatelské osobnosti Československa - nejenom Tomáše Garrigua Masaryka, [...]“ (Jadrný 2018).

8) „Jaké by bylo vaše první rozhodnutí poté, co byste se stal hlavou země?“

„Jel bych se poklonit do rodišť tří předválečných prezidentů, to jest do Hodonína, rodiště T.G. Masaryka, [...]“ (Rajská 2017).

Marek Hilšer:

1) *Přál bych si, aby volby dopadly tak, abychom mohli za rok oslavit 100. výročí založení republiky bez pochybností o tom, že jsme země, která staví na demokratických hodnotách, na nichž (T. G.) Masaryk zakládal náš novodobý stát, [...]“ (Deník 2017).*

2) *„V červenci 1933 Tomáš G. Masaryk v rozhovoru pro americký tisk uvedl: „Obtíže demokracie vznikly, neboť intelektuálové zradili obyčejné lidi. A ti je proto opustili a následují demagogy a tlučhuby.“ Nikdo tehdy netušil, jaká tragédie bude v Evropě zakrátko následovat a jaký účet za ni všichni zaplatí. Stojíme před parlamentními volbami. V situaci, kdy volební průzkumy předpovídají populistickým stranám, stojících na principech autoritářství, více než 50 procent volebních preferencí [...]“ (Černá 2017a).*

3) *„Tato slova pana prezidenta Masaryka hovoří za vše: „Tož demokracii bychom už měli, teď ještě nějaké ty demokraty““ (Twitter 2018).*

Michal Horáček

1) *„Jedna z dalších otázek byla: "Jeden můj učitel původem z Nebrasky napsal knihu o Václavu Havlovi a říkal: Václav Havel je svědomí mezinárodní*

politiky. Viděl toho Havla jako morální autoritu, která přijede do OSN, je vítán v americkém Kongresu, což se našemu milému prezidentovi nyní nepodařilo, a všichni mu naslouchají, má nějaký přesah. Jakým prezidentem byste chtěl být pro mezinárodní scénu? Může někdo vůbec zopakovat to, co udělal Havel, a jaká je role toho prezidenta v mezinárodní reprezentaci?"

"Každá osobnost je neopakovatelná tím, že žije v neopakovatelné době. Příběh Tomáše Masaryka jako velkého státníka a Václava Havla jako velkého hybatele věcí je neopakovatelný. Jsme v úplně jiné situaci" (Černá 2017b).

2) „[...] Myslím, že právě prezident by měl nastavovat dlouhodobé cíle této společnosti. Za první republiky jsme věděli, že je třeba budovat stát, i kdyby to mělo být každodenní drobnou prací, jak říkal T. G. Masaryk. Dnes vnímáme každodenní práci jako nutné zlo, protože současní politici v lidech neposilují pocit, že se drobnými krůčky může vše zlepšovat a že můžeme někam směřovat [...]“ (Genusplus.cz 2017)

3) „Že demokracie je diskuse, TGM skutečně řekl. Anexe Krymu ale neměla s demokracií ani diskuzí společného vůbec nic. #zeman #sankce #rusko“ (Twitter 2017a).

M. Zeman:

1) „[...] Daří se nám lépe než za éry socialismu? Mnoho lidí stále komentuje, zejména na sociálních sítích, že mnohdy se nám dařilo hůře. Jaký je objektivní stav a jaký je Váš názor? Myslím ekonomický.

Podívejte se, je psychologická záležitost, kterou už analyzoval i Tomáš Masaryk, kdy v mládí byla tráva zelenější, nebe modřejší a vedlo se nám obecně lépe. Ve skutečnosti je to nesmysl, vede se nám nesrovnatelně lépe, než před rokem 89, [...]“ (Hrad 2017).

2) „[...] Ze současných prezidentských kandidátů je Zeman nejstarší. Na konci druhého období by mu bylo 78 let. Trpí cukrovkou a polyfunkční neuropatií, která způsobuje jeho nejistou chůzi. V srpnu 2015 také novinářům přiznal, že mu lékaři diagnostikovali 40% ztrátu sluchu. Vysoký věk za překážku nepovažuje, jak naznačil během ohlášení své druhé kandidatury. Tehdy připomněl jiné státníky politicky aktivní i ve vysokém věku, například Tomáše Garrigue Masaryka nebo Konrada Adenauera [...]“ (Holinková 2017).

3) „[...] Nikdo mě nohama napřed nevynese,“ řekl Zeman v Krumlově ke své opětovné kandidatuře na post hlavy státu. V případě, že volby vyhraje, bude mu na konci druhého funkčního období 79 let. "To je téměř rekord, akorát Masaryk byl lepší. A z toho vyplývá, že bude čas odebrat se do důchodu na Vysočinu, [...]“ (Menšík 2017).

4) „[...] Na setkání ale nechyběli ani odpůrci Miloše Zemana, kteří přinesli několik transparentů s nápisy. Na jeden z nich, týkající se citátu Tomáše Garrigue Masaryka "Budoucnost patří střizlivým", prezident Zeman reagoval. "Masaryk je můj oblíbený autor a několikrát jsem ho celého přečetl. Ten nápis má jistý protipól – Winston Churchill [...]“ (Zpravodajové deníku 2017).

5) „[...] Nikdo to nemůže lépe vyjádřit než Tomáš Garrigue Masaryk v jeho poselství Československé brigádě po bitvě u Zborova: "Svou husitskou chrabrostí zjednali jste si uznání Ruska i spojeneckého světa, dokázali jste přátelům i nepřátelům, že náš národ je navždy rozhodnut domoci se národní a politické samostatnosti". S pokorou před vámi, bratři legionáři, odevzdávám pamětní list prezidenta České republiky do památníku legionářů bitvy u Zborova v obci Kalynivka, dříve Cecová. [...]“ (Zeman 2017).

Pavel Fischer

1) „*Jakých pět lidí, byste pozval na večeři? Živé i mrtvé.*“
„*Svoji kmotru, Winstona Churchilla, Roberta Schumana, T.G.Masaryka a Ivana Medka*“ (Daněk 2018).